

REVISTA BIBLIOTECILOR

P. 26-726.

0 AUG-1973

IUN 1982

1 • 1969

*Publicație
a Comitetului de Stat
pentru Cultură și Artă*

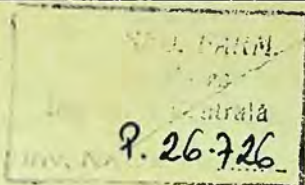
«BIBLIOTECA DE FILOZOFIE SI SOCIOLOGIE»
«EVOCĂRI»
«SINTEZE SOCIOLOGICE»

Model de afiș realizat de graficianul Th. Bogol.
(În spațiul liber din centrul afișului se vor expune liste cu titluri de lucrări din domeniile respective.)

BIBLIOTECILOR

S
U
M
A
R

	<u>Pa g.</u>
Victor EFTIMIU: Evenimente culturale	3
Willy AUERBACH: Premise sociologice ale cercetării intereselor de lectură ale tineretului	4
Aron GRÜNBERG: O carte de vizită impresionantă	10
Ioan FAUR: Completarea colecțiilor— o atribuție a bibliotecarului	13 ✓
Liviu MOSCOVICI și Viorică CIUBOTARU: Colectura bibliotecilor sau librării?	15
Grigoraș CONSTANTIN: Intoemrea și executarea planului de cheltuieli al bibliotecilor	16
Anea OPRIȘ: Aspecte ale descrierii publicațiilor de artă	18
* * * Ghid pentru redactarea articolelor științifice destinate publicării	22
I. T.: Cooperarea între biblioteca municipală și bibliotecile școlare	25
Ion STOICA: Cereul de studii bibliologice, o inițiativă care dăinuie	26
A. P.: Manifestări culturale cu prilejul semicentenarului unirii Transilvaniei cu România	27
Cronică	28
Flavia BUCOV: Se angajează docheri... în bibliotecă	29
★	
Adrian FÂRVULESCU: Copiii noștri— oamenii secolului XXI. Bibliografie de recomandare	29
Ion STOICA: Biblioteca lui Mihai Eminescu. Date recente	31
ISTORIA CĂRȚII ȘI A BIBLIOTECILOR	
Alexandru RUSU: Din începuturile tiparului, librăriilor și legătoriei de cărți din Banat	35
Ioan LENGHEL: Un incunabul rarism descoperit la Oradea: De-fensorium curatorum	39

S
U
M
A
R

EX LIBRIS

Anna KORODI, Geront NUSSBACHER și Arnold HUTTMANN : Ex libris-uri din Transilvania (II)	40
--	----

BIBLIOTECI DE PESTE HOTARE

Wilhem ODELBORG : Bibliotecile nordice de cercetare științifică în epoca calculatoarelor electronice	43
Dorin IANCU : Insemnări despre două biblioteci suedeze	47
De peste hotare	50

PROFILURI

Virgiliu ENE : N. D. Cocea. 20 de ani de la moartea sa	51
Mihai BENIUC : Ady Endre. 50 de ani de la moartea sa	53

LUCRĂRI DE SPECIALITATE

TOMESCU Mircea : Istoria cărții românești de la începuturi până la 1918	55
--	----

FIȘIER

Primele două lucrări din colecția „Evocări” : Stat, democrație, lega- litate ; Moroianu D. și Ștefan I. M. Pasiunea științei ; Georgescu, Paul. Coborând	59
--	----

CONSULTAȚII

Ecaterina TENEA : Cotarea publicațiilor și catalogul topografic (III)	62
--	----

REDAȚIA :

Str. Biserica Amzei, nr. 5 — 7, sectorul 1
București. Oficiul poștal 22. Telefon 13.94.04

COLEGIUL DE REDACȚIE

George BAICULESCU, Virgil CÂNDEA, Antoaneta CORVĂTESCU-
TOFAN, Ștefan GRUIA (redactor șef), Aron GRÜNBERG, Eugen
IOVANOV, Atanase LUPU, Nicolae PASCU, Angela POPESCU-
BRĂDICENI, Dan SIMONESCU, Mircea TOMESCU.

EVENIMENTE CULTURALE

acad. Victor EFTIMIU

În lunile octombrie și noiembrie ale anului trecut, trei evenimente au dominat viața culturală a țării. În octombrie s-a desfășurat la Iași, în condiții optime, săptămâna închinată lui Mihail Eminescu, iar la începutul lui noiembrie au avut loc festivitățile „Cibinium” 1968. Au fost zile pline de momente înălțătoare, vechiul oraș medieval cu atâtea tradiții a vibrat împreună cu localitățile din jur de o intensă viață spirituală în care primul loc l-a deținut folclorul românesc și cel german. Sute de participanți din județul Sibiu și din numeroase alte plaiuri românești au fost martorii acestor neuitate evenimente.

A urmat apoi importanta Adunare generală a scriitorilor, ținută în Capitala Republicii în noiembrie. Poezii, romancierii și criticii din toată țara, invitați la adunarea generală a scriitorilor, s-au despărțit de colegii lor bucureșteni, ducând în suflet amintirea luminoaselor zile în care s-au întrunit sub cupola Ateneului Român, au discutat și au luat hotărâri privitoare la lucrările din viitor ale uniunii, care devine din zi în zi, mai puternică, mai populară, mai necesară dezvoltării culturale a republicii.

Forurile conducătoare ale partidului și reprezentanții ai guvernului au participat la lucrările menite să ridice prestigiul breslei noastre. Expunerea tovarășului secretar general al Comitetului Central al Partidului Comunist Român la Adunarea noastră generală constituie o analiză profundă și multilaterală a fenomenului literar român contemporan și o viziune de perspectivă asupra dezvoltării literaturii noastre.

Peisagiul acestei literaturi e bogat, variat. Eflorescențe de toate formele, de toate culorile, de toate dimensiunile îl împodobesc. Urmărește cu mare încredere și multă simpatie, poezia tinăra. Aștept „siorul nou” cu care Victor Hugo întîmpina pe Baudelaire, aștept pe cei cari întrecîndu-și contemporanii, se vor afirma cu strălucire. Necunoscînd genul sau genurile, școala sau școlile în care au putea îngloba pe stihuiitorii de azi, cari nu sînt nici simbolisti, nici decadenti, nici parnasieni, nici suprarealiști, nici dadaști, nici adepți ai „școlii române” a lui Jean Moréas, nici exponenți ai expresionismului german, prețuiesc originalitatea, varietatea, curajul, împerecherea surprinzătoare de cuvinte și de imagini. Talentul numeroșilor trubaduri care alimentează foile noastre literare, din București și din restul țării, nerecunoscînd vreun șef de școală, din vechea generație, nici un Stéphane Mallarmé sau Paul Valéry, îi face să-și continue drumul personal cu seninătate, găsind destui admiratori, mai ales printre cititorii tineri, mulți cititori, dar nu atât de mulți cît ar trebui să epuizeze edițiile, oarecum restrînse, ale cărțișuțelor pe care le publică. E adevărat că nici peste hotare nu se găsesc prea numeroși lectori de poezie. Majoritatea autorilor de stihuri — poate cuvîntul „majoritatea” e prea indulgent, — mai curînd s-ar putea spune „unanimitatea” poezilor din străinătate își publică broșurile pe propria lor cheltuială. În privința aceasta noi sîntem mai norocoși. Subvenționate de stat, editurile noastre sînt foarte primitoare pentru literatură în versuri, chiar pentru cei pe care unii îi numesc peiorativ „moderniști”.

Ce să fie, oare, acești „moderniști”? Cred, până la urmă, că i-am putea numi „neoromantici”. Romantic înseamnă, în primul rând, anti-clasic. Romanticismul a fost cea mai puternică forță dezlănțuită împotriva clasicismului. Revoluție: descătușare de forme încorsetate, libertate. Inspirații noi. O formă nestinjenită de tirania rimei și a ritmului mecanic. Primii romantici n-au mers alt de departe. Neoromanticii de azi sint mult mai îndrăzneți. Tradiționaliștii refuză să-i aplaude.

Nu e nimic! Valul impetuos care vine din adâncuri îi va potopi, dacă neoromanticii de azi vor izbuti să comunice o emoție în artă; totul este emoția pe care artistul-creator o trezește în cititor, în auditor, în spectator. Poetul care va reuși să meargă la inima și-n gândul lectorului, acela va fi alesul de mîine, clasicul de peste zece ani.

Fără să numere personalități de prim plan în rîndurile tineretului, așteptînd ca acest tineret să realizeze figuri marcante, poezia noastră nouă abundă de promiștoare talente.

De la Demonstene Botez, trecînd prin Eugen Iehelcanu și Nina Cassian, apoi prin Ana Blandiana, pînă la ultima revelație, autoarea volumului Promotorii și a unei culegeri de sonete în curs de apariție, Mira Preda, din Sibiu! Mariei Cunțan, în lumea noastră literară e o întrecere mult făgă-

duitoare de rapsozi inspirați. Unii rămași fideli tradiției, versului de factură clasică, muzical, luminos, ușor inteligibil și alții, în special cei mai tineri — dacă mai pot și numiți tineri Gellu Naum, Nichita Stănescu, Mariu Sorescu, Cezar Baltag, Adrian Pănescu etc., toți acești moderniști cari, în căutarea originalității, scriu versuri fără rimă, numite, nu știu pentru ce, „vers alb”, paladini ai ritmurilor neobișnuite, ai înțelegerii dificile, ne fac să asistăm la desfășurarea unei vaste fresce de autori care țin vie atenția cititorului, interesul pentru viitorul unei poezii al cărui trecut e atât de magnific.

În proză, de asemeni, avem romancierii în plină bărbăție, ca Zaharia Stancu, Marin Preda, Eugen Barbu, Titus Popovici, ca să nu vorbim decît de cei unanim consacrați. Și avem o pleiadă întreagă de talentați continuatori ai celor mai sus numiți, în frunte cu Fănuș Neagu, care dau epicei noastre o bogăție și o diversitate impresionantă.

Tot așa, criticii și eseisții noștri se întrec să ne ofere studii cit mai aprofundate despre creatorii de artă literară.

Privim viitorul scrisului românesc sub cel mai favorabil auspiciu. Ne înlărește în acest crez înmulțirea continuă a lectorilor și activitatea dinamică a editurilor, care nu mai prîdidesc să scoată de sub teascuri altele cărți cite le oferă scriitorii și le solicită publicul cititor.

Premise sociologice ale cercetării intereselor de lectură ale tineretului *)

Viața contemporană solicită intens capacitățile creatoare ale omului și-i reclamană acești eforturi fizice și mai cu seamă intelectuale sporite, oferindu-i în același timp — chiar dacă nu încă în egală măsură — toate coordonatele geografice și sociale — mijloacele de instruire și dezvoltare spirituală, de destindere și recreere pe care primele le implică drept una din condițiile esențiale ale „reproducerii îărgite” a potențelor umane.

În rîndul acestor mijloace, pentru omul modern, cartea, cuvîntul tipărit reprezintă neîndoicnic un element indispensabil în por-

*) Materialul a fost prezentat în secția „Mass media, educația estetică și tineretul” din cadrul Simpozionului Tineretul — obiect de cercetare științifică, desfășurat în luna noiembrie 1968 sub egida Centrului de cercetări pentru problemele tineretului (N.R.)

manența sa luptă pentru autodepășire. Setea de lectură este unul din fenomenele culturale ou cea mai largă arie de răspindire în societatea zilelor noastre.

Pentru tînăra generație, lectura, latură intrinsecă și fundamentală a procesului de instruire și educație desfășurat în școală și în afara acesteia, este o activitate primordială, girul permanenței în evoluția de la descifrarea primelor litere ale alfabetului, trecînd prin însușirea și cultivarea deprinderilor și tehnicilor cititului, la adevărata maturitate intelectuală.

Apologet al cărții și al cititului, reputatul profesor universitar, geograful George Vălsan, devotat îndemnător al tineretului studios, spunea: „Prin lectură se mobilizează încetul cu încetul cămările destul de goale ale tînărului. Lectura poate dezvolta mai toate facultățile noastre sufletești: inteligență, sensibilitate, imaginație, memorie. Prin lectură putem adăuga micoi noastre experiențe de viață, toată experiența și cuceririle făcute de omere timp de mii de ani. Într-o bibliotecă stau închise tezaure incalculabile, care prin citire pot trece în posesiunea noastră*”).

În atitudine față de carte, în felul cum citește, în cantitatea și calitatea lecturii, în felul în care își selectează cărțile și le folosește se reflectă, direct sau indirect, interesele de ordin material și spiritual ale tînărului, statutul lui socio-profesional, sistemul preferențial care-l orientează, însușirile sale psihice.

Se poate considera că lectura reprezintă domeniul cel mai propice pentru a degaja interesele tineretului în cadrul unei cercetări care își capătă întreaga sa semnificație mai ales în perspectiva implicațiilor privitoare la virtuțile și carențele sistemului de învățămînt, în cadrul căruia se realizează în principal însușirea deprinderilor cititului. În această lumină, situînd studierea lecturii tineretului alit în sfera preocupărilor de *sociologia educației*, cit și ale *sociologiei loisirului***), menită fiind în acest sens să dezvăluie aspecte importante ale vieții tineretului, considerăm în același timp că ea se redeclamă în mare măsură și de la un tărîm mai puțin bătătorit la noi, *sociologia cărții și a lecturii*.

Cu foarte puține excepții***), acțiunile întreprinse pînă în prezent pentru a cerceta difuzarea cărții și evoluția lecturii în rîndurile tineretului, efectuate numai în biblioteci, s-au întemeiat aproape în exclusiv-

itate pe datele statistice cuprinse în formulistica de evidență a acestor instituții, pentru care motiv ele n-au putut releva decît parțial, limitat aspectele calitative ale unui fenomen alit de complex.

Analiza științifică a lecturii tineretului implică abordarea unor probleme mai generale privind interesele tinerilor cititori, factorii care determină orientarea și formele de manifestare ale acestor interese și corelarea lor cu poziția socială și atitudinea față de viața social-politică și culturală, cu dimensiunile și folosirea bugetului de timp liber ș.a., conexiuni de nerealizat cu mijloacele cercetării statistice.

Ne propunem, în cele ce urmează, să notăm cîteva idei în legătură cu plasarea problemei intereselor de lectură ale tineretului în cîmpul cercetării socio-pedagogice de la noi.

★

Acceptia sociologică a interesului pentru lectură

Considerat pe plan psihologic ca o componentă stabilă a personalității, cîstînd în alitudine selectivă, preferențială a individului în raport cu un domeniu sau altul de fapte, de relații sau preocupări**), interesul exprimă acele trebuințe de factură cultural-spirituală care furnizează motivele specifice activității de cunoaștere. Ele depind de dezvoltarea psihicului omeneș, a ansamblului de voință, deprinderi, temperament, aptitudini etc. și reprezintă de fapt latura subiectivă a motivației comportamentului uman.

Interese de asemenea natură apropie cititorul de carte, prezidînd opțiunea pe care acesta o are permanent de făcut în lumea cărților și modul de asimilare a conținutului lor informațional. În măsura în care își face o preocupare din a descifra, dincolo de însemnările făcute pe fișele tinerilor cititori, personalitatea și atitudinea acestora față de carte, cadrele didactice, bibliotecarii și alți activiști în domeniul culturii raportează aceste elemente aproape exclusiv la factorii psihici. Dar, interesele personale nu se reduc la elemente strict individuale, proprii unui singur individ; ele sînt mult mai largi, vizînd familia, grupul, clasa, constituindu-se astfel ca fenomen social obiectiv.

„Explicarea naturii intereselor presupune a lua ca punct de plecare nu un om în general, abstract, ci un om concret istoric, produs al unor condiții concrete, al unor anumite relații sociale“**). O asemenea abor-

*) Vălsan G. *Sfaturi pentru studenți*. Buc., Casa Școalelor, 1942, p. 104.

**) Lalsir = activitățile pe care omul le alege liber pentru a-și ocupa timpul în afara orelor de muncă școlară sau profesională și în afara obligațiilor familiale, sociale, cetățenești etc.

***) În rîndul cărora numărăm investigațiile aparținînd lectorului univ. Ilie Stancu de la Universitatea București.

*) Apud: Golu, Pantelimon. *Un mobil al dinamismului uman*. In: *Scintela* nr. 7850, 9 oct 1968, p. 1.

**) Iancu, Ionel. *Contribuții la studierea categoriei de interes*. Buc., Editura științifică, 1968, p. 39.

dare sociologică se impune și în studiorea intereselor de lectură ale tinerei generații.

A limita cunoașterea cititorului exclusiv la datele sale psihice, a ne mărgini să examinăm în același scop determinările subiective ale intereselor sale, a circumscrie problema interesului pentru carte exclusiv raportului lectură-psihologia cititorului, neglijând factorii socio-profesionali care intervin, înseamnă a ne plasa pe terenul care reprezintă tocmai partea mai puțin rezistentă din punct de vedere științific a psiho-bibliologiei lui N. Rubakin *).

Rezultat al conștientizării în procesul vieții sociale, al educației, al unor trebuințe spirituale și materiale, *interesul pentru lectură este — credem noi — forma de manifestare psihică a unor nevoi obiective de cunoaștere, informare și destindere, exprimate printr-o atitudine pozitivă, activă a oamenilor față de carte.*

Reprezentat sau nu în conștiința omului, cunoscut și cultivat sau dimpotrivă, ignorat și menținut în stare latentă, interesul pentru lectură există în mod real pentru că există în mod real necesitatea fiecărui individ de a se instrui, de a se dezvolta din punct de vedere intelectual, de a-și lărgi perspectiva din care abordează lumea înconjurătoare. Conștientizarea intereselor pentru lectură încununează o operă educativă căreia școala îi pune piatra fundamentală.

Pentru cercetarea sociologică a intereselor de lectură ale tineretului, din considerațiile de mai sus, deducem următoarele faloane:

a) Analiza lecturii tinerilor și a preferințelor lor în materie de lectură trebuie făcută în raport cu mediul din care ei provin (familie) și cu cel în care activează (școală, facultate, întreprindere etc.) pentru a discerne, pe de o parte, ponderea pe care o joacă acești factori în orientarea lecturii, iar pe de altă parte, pentru a determina sensul în care influențează lectura asupra comportamentului și obligațiilor profesionale ale acestora.

b) Date fiind motivația și caracterul lor diferit, se impune a delimita lectura efectuată sub imperiul cerințelor, rezultând din activitatea școlară sau profesională, de cea de loisir.

c) A cuprinde în sfera cercetării nu numai cititorii activi, al căror interes pentru lectură face din ei, de regulă, vizitatori asidui ai bibliotecilor sau ai librăriilor, ci și pe acei tineri al căror interes pentru carte a rămas în stare latentă, ceea ce ar pune în lumină cel puțin motivele pentru care o anumită categorie de tineri rămâne indiferentă la chemarea cărții.

*) N. A. Rubakin, scriitor și bibliograf rus care a încercat să întemeieze o disciplină a psihologiei cititului fundamentată exclusiv pe determinările subiective ale conștiinței umane.

d) Corelarea acelor elemente din lectura tinerilor cititori care decurg din particularitățile de vîrstă psiho-individuale cu determinările socio-profesionale ale mediului, admis fiind că, după cum o anumită conformație spirituală poate constitui un teren prielnic dezvoltării interesului pentru lectură, tot așa un anumit mediu social poate stimula sau dimpotrivă, poate să influențeze negativ evoluția atitudinii față de carte.

Pe asemenea coordonate vom puncta, în continuare, câteva din aspectele pătrunderii cărții în rîndurile tineretului, rezumîndu-ne la a lua în seamă din acest punct de vedere problematica tinerilor din instituțiile de învățămînt.

Atitudinea față de carte a tineretului studios

Tineretul școlar și lectura. Plecînd de la constatarea că școala îl învață pe copil să citească, nu trebuie uitat că aceasta înseamnă nu doar însușirea mecanismului lecturii, ci trezirea interesului pentru carte, cultivarea plăcerii de a citi. Copilul reprezintă o primă categorie și poate cea mai însemnată asupra căreia trebuie purtată investigația socio-pedagogică privitoare la lectură. La nivelul primelor clase ale școlii generale, lectura intră în preocupările majorității copiilor ca o indeletnicire ce vine imediat după joacă în ierarhia activităților preferate. Studiarea lecturii acestora trebuie să urmărească pe bază de teste și anchete: în ce măsură educatorii au reușit să formeze în intelectul copiilor mecanismul lecturii silențioase eficiente și să dezvolte capacitatea de asimilare a lecturilor efectuate: evoluția preferințelor de lectură în raport cu vîrsta; gradul în care producția editorială și revistele adresate copiilor răspund cerințelor acestora.

Copilul din zilele noastre își revendică tot mai mult intrarea în lumea adultului. Supus unui program instructiv și educativ intensiv, afectat poate în mai mare măsură decît adultul de influența mass media, el tinde cu tot mai multă forță spre universul celor mari. Aceste aspirații își găsesc oglindirea și în nerăbdarea cu care unii dintre ei abordează literatura destinată adultului, nefiind vorba întotdeauna de acel handicap intelectual luat față de vîrstă pe care obișnuim să-l numim încă precocitate. Prelungirea duratei învățămîntului de cultură generală din România de la 6 la 16 ani va accentua — înclinăm să credem — acest fenomen și va obliga o serie de științe, și în primul rînd pedagogia, psihologia și sociologia, să modifice prăgurile de vîrstă pe care le iau în seamă la ora actuală în cercetarea evoluției copiilor și tineretului, im-

punând implicit o reevaluare a raporturilor dintre vîrsta și lectura elevilor.

Ajunși aici, ne aflăm la granița anilor care marchează adolescența, dobîndirea unui nou statut social; este vîrsta trecerii din organizația de pionieri în U.T.C. Ea delimitează nivelul de accesibilitate la care se realizează diferitele categorii de cărți și periodice tipărite pentru tineret. Împlinind această vîrstă, adolescentul părăsește secția pentru copii a bibliotecii publice, fiind îndrumat spre secția destinată adulților, în sfîrșit este unica demarcație care împarte cititorii în statistica fiecărei biblioteci, dar și în statistica națională a lecturii, în două mari categorii: „pînă la 14 ani” și „peste 14 ani”. Dar ea este de fapt și în primul rînd vîrsta la care se încheie în prezent școlărirea elevului în condițiile școlii generale și se produce bifurcația între cei care iau drumul liceelor și cei care se îndreaptă fie spre școala profesională, fie spre activitatea productivă propriu-zisă. Deși ambele categorii rămîn sub influența școlii, vom constata o diversificare a lecturii liceenilor și a elevilor școlilor profesionale. Diferențierea atitudinilor față de carte se accentuează net între 14 și 16 ani, cînd — de altfel — o parte din tineri părăsesc bănoile școlii, pășind în mediul profesional. Dispariția influenței exercitate de școală în favoarea lecturii are adesea consecințe nefaste. Eliberat de obligațiile școlare, tînărul uită drumul bibliotecilor și al librăriilor. „În măsura în care pentru o mare parte a populației cartea este înainte de toate o îndatorire școlară, legată în trecut de exerciții uneori rebarbative și în prezent de instituții cu oarecare solemnitate, refuzul lecturii riscă să apară ca o garanție a independenței, ca mărturie a maturității în fine cucerită, care disprețuiește lecția sorisului pentru a se întemeia pe cea a lucrurilor*”). Este îndeobște recunoscut în literatura de specialitate că sistemul lecturilor obligatorii practicat în școală tînde să ducă la refuzul lecturii după terminarea anilor de învățămînt. Iată de ce este necesar — credem — ca în conștiința elevilor lectura să fie dissociată de obligațiile școlare propriu-zise, fiind bine relevante virtuțile sale ca activitate de loisir.

Elevii de liceu ca și cei ai școlilor profesionale constituie un mediu total diferit în privința lecturii față de alte categorii de tineri. Între aceste două categorii menționate, Lewy-Bruhl constată o diferență apreciabilă în dezvoltarea intelectuală, explicată prin inegală solicitare și participare a acestora la viața culturală, de o deosebire calitativă de interese, de norme și modele culturale. Dacă în ceea ce privește lectura tîne-

rilor este de remarcat influența, în general favorabilă, a mediului familial, precum și tendința de a depăși limitele bibliografiei școlare, elevii școlilor profesionale — marea majoritate locuind în cămine — citesc mai puțin, neseclectiv și fără orizont. Se confirmă — credem — și în acest fel că lectura, act de contact intim cu cartea, presupunînd izolare, detașare temporară de mediu, nu este stimulată de conviețuirea în colectivități numeroase.

În cadrul unei cercetări efectuate în cîteva întreprinderi bucareștene, lectura apare la absolvenții școlilor profesionale cu cel mai mic procent de menționare în rîndul primelor 5 activități preferate*).

Ne-a surprins oarecum să aflăm că numărul tinerilor din Anglia care cunosc numele componentilor formației „Beatles” a fost mult mai mare decît al celor care au reușit să denumească 4 autori englezi în viață; dar iată că o anchetă, efectuată la o școală profesională a Grupului școlar al uzinei de autocamioane din Brașov**), ne dă prilejul să constatăm că dacă din totalul celor interogați doar un singur subiect nu l-a putut identifica pe Eusebio, în schimb doar 60 la sută au răspuns corect la întrebarea „cine este Barbu Ștefănescu-Delavrancea?” și 37 la sută au răspuns în ceea ce-l privește pe W. Shakespeare.

Cu convingerea că exemplele citate mai sus nu ne îndreptățesc la generalizări, semnalăm necesitatea de a aduce problema în sfera cercetării pentru a se stabili dacă nu cumva este vorba de o stagnare în limitele preocupărilor stricte ale meseriei, însoțită de o îngustare a orizontului cultural care — fiind vorba de viitori muncitori — ar putea să ducă la o prematură plafonare și pe planul activității lor profesionale. Școala și biblioteca sînt, neîndoielnic, principalele instituții care pot contracara un asemenea efect.

Lectura studenților. Cercetarea lecturii studenților este de natură să releve interesul acestora pentru formarea și lărgirea orizontului cultural și pentru viitoarea profesie, dacă sistemul de învățămînt este just orientat în ceea ce privește structura programelor și planurilor de învățămînt, a bibliografiei obligatorii și facultative, dacă studentul este capabil să răspundă cerințelor pe care acestea i le pun în procesul formării sale intelectuale.

Evoluția studentului ca cititor este tributară modului în care este tratată problema lecturii în școala medie și în momentul de față există o preocupare prea

*) Francisc, Albert. *Lectura în timpul liber al muncitorului*. În: Revista bibliotecilor, 21, nr. 7, iul 1968, p. 397.

**) Arlon, Beatrice. *Tinerii — singurii răspunzători?* În: Revista bibliotecilor, 21, nr. 4, apr 1968, p. 206.

*) Dumazedier, Joffre și Hassenforder Jean. *Les jeunes et la lecture des livres*. În: Cahiers de la recherche pédagogique, nr. 12, oct 1962, p. 16.

restrînsă pentru a însoși trecerea de la clementele specifice ale învățămîntului mediu la cel superior de o tehnică mai evoluată în abordarea cărții. Trebuie reamintit că în trecut, nu întîmplător, mulți dintre profesorii noștri universitari de renume (Nicolae Iorga, Emil Racoviță, Dimitrie Onoiu, George Vălsan ș.a.) și-au inaugurat cursurile cu ample prelegeri consacrate tehnicii muncii intelectuale a studentului șu au publicat lucrări de propedeutică.

O cercetare întreprinsă în cadrul Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj*) relevă nu numai o mare disproporție între lectura bibliografică obligatorie și a celei facultative, dar și un îngrijorător dezinteres pentru cartea de nespecialitate (5,3 lucrări de literatură, în medie, de fiecare student, de pildă) ca și procentul extrem de redus al cărților în limbi străine citite (4,7 la sută).

Constatarea că numărul orelor alocate lecturii în zilele de repaus nu crește față de programul zilelor de lucru**) conduce la observația că cititul rămîne în preocupările studentului legat strict de îndatoririle sale de studiu, fiind practicat în mai mică măsură ca mijloc de destindere și împlinire spirituală.

Caracterul insuficient de evoluat al gusturilor pentru lectură ale unei bune părți a studenților se reflectă și în faptul că ei preferă, în ceea ce privește beletristica, opera unor romantici (V. Hugo, Al. Dumas, W. Scott etc.), lectură caracteristică adolescenței.

O dată cu o grabnică schimbare și reorganizare a procedurilor de întocmire și folosire a bibliografiei obligatorii — propunere cu care concluzionează în anexa citată rectorul universității dlujone Șt. Pascu — se impune necesitatea unei activități temeinice în scopul orientării culturale a intereselor de lectură și perfecționării tehnicii de folosire a cărții de către studenți.

Lectura tineretului și mass media

Nu încapă îndoială că în contextul civilizației contemporane, mass media constituie o componentă a cărei contribuție la propășirea culturală a omenirii nu se mai cere demonstrată. Omniprezente, adresîndu-se tuturor într-un limbaj de largă accesibilitate, prin răspîndirea lor, mass media marchează depășirea căilor tradiționale de transmitere a informației și instituirea unei „școli paralele” care elimină intermediarii (aparatură conceptuală, educatori etc.). Pentru Dumazedor, tînarul veacului nostru este produsul pozitiv esențial al acțiunii mijloacelor moderne de comunicație de masă. După părerea

*) *Lectura și orizontul studentului*. In: Tribuna, nr. 10, 10 mart 1966, p. 1 și 5.

**) Mihalache, D. *Bugetul de timp al studenților*. In: Revista de statistică nr. 2, feb 1967, p. 35—44.

unor sociologi, civilizația imaginii și a sunetului înlocuiește pe cea a scrisului, ceea ce fatal ar compromite însuși viitorul cărții*). Recent, autorii unei vaste anchete întreprinse în Franța asupra lecturii publice își puneau întrebarea: „Oare cartea nu devine puțin anacronic?***), iar un sociolog se întreba cu scepticism dacă va mai fi posibilă transformarea americanilor dintr-o națiune de telespectatori într-una de cititori.

Mass media — „una din numeroasele oroci pe care sociologii trebuie să le poarte cînd au slăbiciunea de a prefera engleza limbii franceze” cum le definește în glumă Jean Cazeneuve***) — promit în perspectivă o dezvoltare gigantică a circulației informației audio-vizuale. În ceea ce ne privește, nu trim convingerea că nici în condițiile unei asemenea extensii a canalelor informaționale, viitorul nu va putea să ducă la înlocuirea cărții decît într-o mică măsură — ca sursă documentară doar — și aceasta nu cum se crede de către mass media, ci de către ordinatorale electronice (computeri) cu ajutorul cărora întrebările vor găsi răspunsuri pe care azi singura cartea le pune la îndemînă. Ca instrument al formării intelectuale, ca stimul al desăvîrșirii morale și mai ales ca izvor al desfătării emoționale, cartea își va păstra locul privilegiat pe care întreaga evoluție a civilizației moderne i l-a conferit****). Ba mai mult, ea e menită să joace și rolul unui antidot al efectelor asaltului permanent exercitat de mass media asupra omului, permițînd individului să-și regăsească echilibrul într-o alegere liberă și împiedicîndu-l să ajungă în situația paradoxală a eroinei romanului de ficțiune științifică al lui R. Bradbury 453° *Fahrenheit* — în imposibilitatea de a comunica cu semenii în mijlocul unei lumi ce evoluează sub imperiul... comunicațiilor de masă.

Radioul, televiziunea, cinematograful, presa, cartea de mare tiraj sînt astăzi în țara noastră instrumente de promovare a culturii și ele oferă tineretului jaloane de viață, modele culturale, îi relevă valori reale, îl plăsează în miezul actualității și îl ajută să se destîndă. O analiză a cantității și calității lecturii tineretului nu poate fi făcută fără raportarea permanentă a preocupărilor consacrate cărții la cele alocate acestor mijloace moderne de comunicație.

Mass media nu trebuie considerată un concurent al lecturii tineretului decît în măsura

*) Ray, Gordon. *The future of the book*. In: ALA Bulletin, nr. 8, sep 1966, p. 786.

**) *La lecture publique en France*. In: Bulletin des bibliothèques de France, nr. 3, mar 1968, p. 114.

***) Cazeneuve, Jean. *Les „mass media” et l'éducation des jeunes*. In: Vie sociale, nr. 6—7, 1968, p. 283.

****) Spre o asemenea concluzie au înclinat și participanții la Sesuniua Consiliului general al F.I.A.B. Frankfurt am Main, 1968.

în care consumă din timpul care altfel ar fi putut fi dedicat cărții, dar în nici un caz ca un factor care îndepărtează de carte, substituindu-i-se.

La zece ani de la introducerea televiziunii la noi, numărul receptoarelor T.V. a trecut de 900 000, răstimp în care ațt volumul producției noastre editoriale și desfacerea ei prin rețeaua comercială, cât și circulația cărții prin biblioteci au continuat să crească.

Investigațiile care au urmărit asemenea probleme au arătat că tinerii care citesc mai mult sînt tocmai cei care includ în preocupările lor și alte activități de loisir, decît lectura.

Radioul și televiziunea îndeplinesc o funcție propagandistică și educativă în privința cărții, prin însuși faptul că pleacă, în realizarea unor din emisiunile lor, de la texte literare și științifice valoroase. Nu trebuie omis însă faptul că propunîndu-și să prezinte într-un fel sau altul o carte, radioul și televiziunea o abordează dintr-un unghi care le este favorabil, mizînd pe elementele spectaculoase, care pot impresiona în mod deosebit și în trează atenția publicului. Deducem de aici riscul — a cărui realitate și proporții trebuie verificate în cadrul cercetărilor — ca tineretul să confunde versiunea radiofonică sau T.V. a unei cărți cu opera însăși, ceea ce poate crea uneori o imagine denaturată a acesteia. Se pune problema de a găsi acele mijloace de expresie, acele forme de comunicare cu tinerii telespectatori și radioasculțatori care să trezească întotdeauna dorința acestora de a merge la sursă, de a citi cartea și nicidecum de a instala convingerea că versiunea radiofonică sau aceea pe care le-o oferă T.V.-ul semnifică o adevărată și suficientă cunoaștere a operei. Totodată, conectarea activității bibliotecilor la programele de profil literar-științific, difuzate pe canalele audio și video, trebuie considerată un corolar al aceluiași imperative.

În privința presei de mare tiraj, va trebui să consemnăm un număr mic, insuficient de periodice pentru tineret. De la cititorii *Luminii* și *Cutezărilor* și pînă la cei ai revistelor *Sport* și *tehnică* și *Amsiteatru* există o întreagă scară de vîrste și categorii de tineri ale căror preferințe și preocupări nu-și au corespondentul în peisajul presei noastre.

Tinorele fete nu-și irosesc timpul cu lectura a ceea ce francezii numesc „press de coeur” pentru bunul motiv că asemenea publicații nu apar la noi — și nu e nici un păcat — după cum nu avem a regreta faptul că imaginația băieților nu e purtată pe cărările senzualității și ale morbidității de reviste care aiurea sînt la mare preț. Dar lor le lipsește în schimb — și de data

aceasta e păcat — genul de revistă pe care-l reprezintă *Science et Vie* și *Pourquoi?* de pildă, adică magazinul bogat ilustrat, cu un sumar variat, sursă certă de informare sintetică serioasă și de orientare culturală.

Problema cărților de masă și a influenței cinematografului asupra atitudinii tineretului față de carte comportă o discuție mult prea amplă pentru a-i putea face loc aici.

În sfîrșit, o ultimă problemă pe care am dori s-o subliniem în cadrul raportului dintre lectura tineretului și mass media este aceea a spiritului critic, a abitudinii selective care trebuie să-l călăuzească pe tînăr, atît în calitatea sa de cititor, cât și în aceea de consumator al diferitelor programe de radio și T.V., de filme etc. Capacitatea de a discerne și de a opta, exercitată în acest domeniu, este cea mai bună garanție a eficienței și a unei distribuirii echilibrate a timpului destinat cultivării și destinderii. Prezența și consecințele sale în comportamentul cultural al tinerilor nu trebuie să scape analizei sociologice.

Sistemul instituțional căruia îi incumbă îndatoriri privitoare la lectura tineretului

Vorbînd despre mass media, am pășit de fapt în domeniul factorilor instituționalizați cărora le revin îndatoriri diferite în legătură cu educația tinerilor și implicit în ceea ce privește formarea lor ca cititori.

Pe acest tărîm, responsabilitatea școlii este de departe cea mai însemnată, căci ea reprezintă adevăratul loagăn al formării și dezvoltării gustului pentru citit. Dacă marile adevăruri se află în cărți, școala trebuie să-i învețe pe elevi să le reperceze.

Dacă o face și cum o face, contribuția manualelor și a bibliografiei obligatorii, aportul cadrelor didactice la această operă, influența familiei, natura și dimensiunile grupelor de elevi care citesc puțin sau citesc prost, influența lecturii de loisir asupra rezultatelor școlare sînt tot atîtea aspecte care se cor studiate în cadrul unor cercetări monite să pună în lumină o latură fundamentală a procesului instructiv-educativ din școală. În condițiile cînd, ca urmare a prestigioasei dezvoltări a științei, concentrarea informației și a formării omului cult în limitele vîrstei școlare este tot mai dificilă, înarmarea tînărului cu pasiunea pentru lectură și cu deprinderile folosirii raționale a cărții reprezintă o premisă esențială a acelei educații permanente la a cărei realizare se tînde prin organismole post-școlare. Ucenicia sistematică a constituirii, dezvoltării și folosirii permanente a unei biblioteci și a cărții ar trebui să fie un aspect major al

educației școlare, căci „...învățămîntul — după cum aprecia André Maurois — nu este decît cheia care deschide poarta bibliotecilor“ *).

Atît în timpul școlarizării, dar mai ales după încheierea sa, biblioteca preia unele din funcțiile importante ale școlii. Bibliotecile școlare sînt principalii auxiliari ai procesului de învățămînt. Care este dotarea lor actuală cu cărți, oinc sînt bibliotecarii care le deserveșc și care este calificarea lor pedagogică, cum este organizat programul acestor instituții și cum acționează ele în direcția formării cititorilor sînt întrebări cărora numai o cercetare realizată în colaborare cu Ministerul Învățămîntului poate să le dea răspuns. La rîndul lor, bibliotecile publice continuă opera școlii, lărgindu-i hotarele și transformînd-o într-o acțiune perpetuă pe parcursul întregii vieți a omului. În ceea ce privește prezența tineretului în bibliotecile publice, nu trebuie omis faptul că dacã pînã la vîrsta adolescenței cititorii au la dispoziție, într-o serie de biblioteci municipale și orașenești, secții specializate, o datã cu împlinirea vîrstei de 14 ani ei sînt obligați să frecventeze secția pentru maturi, în a căror folosire — fie și numai datorită profilului și dimensiunilor cu totul deosebite ale fondurilor de cărți ce-i întîmpinã — au multe dificultăți. Este timpul să se treacã la înființarea unor biblioteci specializate pentru tineret, fie și doocamdatã numai cu titlu de experiment (de altfel în acest domeniu cercetarea nu poate fi desprinsã de experiment). Acțiunea culturalã a unor asemenea biblioteci moderne trebuie exercitatã dupã norme pedagogice diferite de cele ale școlii: respectul interesului spontan, împletit cu acțiunea de orientare care trebuie să caracterizeze activitatea lor, se cere întemciat pe cunoașterea științificã a publicului. Existã o asemenea pedagogie și existã și posibilități pentru a se întreprinde — dar luînd neapãrat în seamã și ceilalți factori care reprezintã surse de procurare a cărții și de promovare a lecturii — anchete sociologice temeinice asupra lecturii tineretului. O asemenea acțiune, bazatã pe eforturile conjugate ale educatorilor, ale cercetãtorilor, ale activiștilor culturali și ai mișcãrii de tineret, ar stimula efectuarea unor pași înainte pentru fundamentarea științificã a activității formative desfășurate prin intermediul cărții.

W. AUERBACH

*) Maurois, André, *La bibliothéque publique et sa mission*. U.N.E.S.C.O., 1961, p. 12.

O carte de vizită impresionantã

Cel care vine pentru prima oarã în comuna Balotești, județul Ilfov, are încã de la început imaginea profacerilor din felul de viață al locuitorilor. De o parte și de alta a panglicii de asfalt a șoselei, deasupra caselor arãtoase, înconjurate de grãdini în care florile nu se vesteșc pînã în iarnã, se înalță antenele asimetrice ale televizoarelor și radiourilor. Noului venit i se dezvăluie, vizual, autenticitatea uncia din noile realități ale satului: pãtrunderea mijloacelor moderne de difuzare a culturii.

rale, sub conducerea și îndrumarea comitetului comunal de partid. Indicele de 10 volume împrumutate în medie de un cititor anul trecut dovedește o creștere constantă a lecturii față de anii precedenți. Simultan cu înmulțirea televizoarelor și aparatelor de radio are loc și o cizelare a gusturilor și o creștere a pretențiilor cititorilor față de bibliotecă.

Cititorul care intră în bibliotecă este o personalitate complexă, care dorește să se informeze, să consulte diferite publicații, să împrumute și să citească cărți. El se adresează bibliotecarei cu deplină încredere că va primi un sfat folositor și cărțile care îl interesează. Dar există în comună și oameni al căror drum spre lectură încă nu a fost bătătorit, care nu au căleat pragul bibliotecii. Atenția principală a bibliotecarei se concentrează deopotrivă asupra tuturor.

„Dacă ar trebui să vorbesc despre ceea ce există în momentul de față în bibliotecă, despre stadiul la care am ajuns, — ne spune Lucreția Simionescu, bibliotecara — aș vorbi despre trecut și viitor, pentru că prezentul este numai o punte de legătură între acestea. Unii privesc bibliotecă la fel ca și spectatorul la teatru sau telespectatorul dinaintea micului ecran. Atenți la scenele ce se perindă în fața lor ignorază, în acele momente, munca cheltuită anterior pentru punerea în scenă și montarea spectacolului și nu se mai gîndesc la spectacolul următor.

Apropie de centrul comunei, în clădirea căminului cultural, se află și bibliotecă, lăcașul de unde pornește unul din canalele tradiționale de transmitere a culturii: cartea. Aici, totul este în așteptare și mișcare. Încăperea spațioasă și luminoasă, cu găstire de flori în colțuri și covoare pe jos, cele peste 9000 de volume din fondul bibliotecii și colecțiile de ziare și reviste, rafturile la care cititorii au acces liber, sala de lectură, cataloagele — întreaga ambianță și organizare stîrnesc în sufletul vizitatorului sentimentul plăcut al ospitalității. Este o dovadă de grijă, de bun gust și, totodată, de stimă pentru cititorul care pășeste pragul bibliotecii. Dacă ar trebui să descriem animația din anumite ore, cînd liniștea este tulburată de glasurile voioase ale copiilor, seriozitatea afectată a tinerilor sau sobrietatea cu care vîrstnicii se opresc în fața rafturilor cu cărți, imaginea ar fi prea palidă și incompletă. Pentru că la bibliotecă comunală, activitatea, și ne gîndim la plenitudinea acestui cuvînt, nu începe și nu se sfîrșește în incinta bibliotecii.

Majoritatea celor peste patru mii de locuitori ai comunei lucrează în întreprinderile industriale din comună, din localitățile apropiate sau din București și o parte în cooperativa agricolă de producție. Oamenii au diferite interese de lectură, și uneori aceste interese coincid cu preocupările lor profesionale, au preferințe pentru anumite cărți, anumite gusturi care trebuie cunoscute, iar pentru lectură alocă numai o parte din timpul lor liber. Consumul de literatură al celor o mie de cititori înscrși la bibliotecă comunală este în legătură directă cu întreaga viață economică și socială a comunei și cu activitatea politică și educativă a organizațiilor obștești și a instituțiilor cultu-

Analogia inspirată făcută de bibliotecară este într-adevăr îndreptățită și, ca să folosim expresia ei, de „punerea în scenă și montarea” unei bibliotecii depinde reușita activității. Vizitatorul nevizitat are în fața lui un fond de cărți bine organizat, cataloagele alfabetic și sistematic puse la punct, diferite materiale de informare (recenzii, liste bibliografice, extrase din presă), un interior plăcut și aranjat cu mult gust. Dar cîta migală și muncă de zi cu zi au cerut toate acestea, el va putea afla, numai în parte, din voluminoasele dosare aflate în arhiva bibliotecii. Aci va găsi păstrate cu grijă toate materialele metodice primite de Lucreția Simionescu în cei șapte ani de cînd lucrează în această bibliotecă, adnotările făcute de dînsa pe marginea acestor materiale, textele multor manifestări de masă, registrele de activitate zilnică cu notațiile celor care au inspectat bibliotecă, procese verbale de inspecție și control în care se fac recomandări și se consemnează ulterior rezultatele obținute, specificații despre mișcarea publicațiilor spre și de la filiale, acte care atestă grija organelor locale și centrale de stat pentru înzestrarea bibliotecii, planuri de muncă a căror îndeplinire este apoi relatată în dări de seamă... Ceea ce nu s-a consemnat în nici un act de arhivă, și poate fi doar întuit, este munca

cheltuită pentru constituirea, aranjarea și organizarea colecțiilor, pentru realizarea instrumentelor de dezvoltare a fondului de publicații, pentru tot ce se află la dispoziția cititorilor și pentru servirea lor. În toate acestea este nevoie de pricepere și perseverență, de o linie de conduită și o metodologie clară, de tact pedagogic și o bună informare.

„Tot așa cum spectatorul dorește o satisfacție artistică — își continuă analogia Lucreția Simionescu — și cititorii vor să găsească în bibliotecă cartea care îi interesează. După părerea mea, principala linie de preocupări a bibliotecarului trebuie să fie atenția față de interesele cititorilor, stimularea și satisfacerea acestor interese. De fapt, acesta este unul din rosturile esențiale ale bibliotecii. Să nu uităm însă că oamenii nu rămân veșnic aceiași, nici la propriu, nici la figurat. An de an, în bibliotecă se înscriu cititori noi, vin generații de elevi care încep școala și tineri care au terminat-o, are loc, prin diferite canale de difuzare a culturii, o creștere substanțială a ansamblului de cunoștințe și, totodată, a pretențiilor față de ceea ce le oferă bibliotecă. Colecțiile bibliotecii trebuie adaptate în permanentă acestor pretenții, se cere o atenție deosebită pentru selecția literaturii recomandate diferitor categorii de cititori”.

În practică, s-au cristalizat metode și inițiative care reflectă o deplină concordanță cu spusele Lucreției Simionescu. Vom spicui numai câteva.

Încă din anul 1964, bibliotecara notează într-un caiet special toate cărțile solicitate, care nu se află în fondul bibliotecii. Și apoi, se preocupă de procurarea lor și satisfacerea cererii. Pentru aceasta există mai multe căi. Atunci când este vorba de anumite lucrări solicitate de mai mulți cititori sau care trebuie să existe neapărat în fondul de bază al bibliotecii, le comandă la Colecția bibliotecilor. De la caz la caz, apelează la cititorii care au biblioteci personale, rugându-i să împrumute volumul sau volumele respective cititorilor solicitanți. Până nu de mult recurgea la împrumutul interbibliotecar. „Acum, — ne spune interlocutoarea noastră — în urma desființării bibliotecii regionale, această cale ne-a fost parțial închisă, deoarece este mai greu să procurăm cărțile solicitate prin bibliotecile publice din Capitală. Dacă ar exista o bibliotecă județeană special profilată pentru satisfacerea cererilor de împrumut ale bibliotecilor comunale, multe din solicitările cititorilor noștri ar fi satisfăcute. De altfel, rostul unei astfel de biblioteci ar fi și acela de centru metodic județean, deoarece nu se poate concepe munca de îndrumare metodică fără să existe o anumită bibliotecă care să se ocupe de aceasta”.

Satisfacerea intereselor de lectură este însă o problemă mai complexă, care nu se limitează numai la rezolvarea anumitor cereri ale unor cititori. Bibliotecara participă direct și activ la stabilirea necesarului de carte și a comenzilor la Colecția bibliotecilor, veghind ca acestea să fie respectate și în bibliotecă să intre cărțile recomandate. „Uneori, — ne spune dânsa — Colecțara nu ține seama de comenzile noastre și ne expediază alte cărți decât cele cerute de noi, lucrări lipsite de valoare artistică sau științifică, ori ne trimit numai câte un exemplar din cărțile cele mai solicitate”.

Conștientă de responsabilitatea ce o are în completarea colecțiilor, Lucreția Simionescu se îngrijește de rezolvarea numeroaselor probleme legate de constituirea fondului de publicații. Nu de mult, într-o scrisoare adresată Colecției bibliotecilor, a adus precizări în legătură cu profilul economic și social al comunei și a cerut cu insistență să nu se mai trimită cărți care nu corespund acestui profil, orice expediție de acest fel urmînd să fie returnată. Constatînd că în bibliotecă lipsesc o parte din cărțile recomandate ca lectură obligatorie pentru elevi, a înlocuit o listă cuprinzînd 46 de titluri și a înaintat-o Comitetului județean pentru cultură și artă, o dată cu cererea de a fi sprijinită la completarea fondului cu aceste cărți.

Preocupările bibliotecarei pentru creșterea fondului de publicații se îmbină cu grija pentru păstrarea integrității colecțiilor. Uneori, ea se află însă în fața unui impas din care caută o ieșire. Este vorba de restanțieri și, în mod special, de acei cititori care au pierdut cărțile sau, din diferite motive, nu le mai înapoiază. De fapt, este o pierdere a bibliotecii comunale, deoarece suma încasată pentru cărțile nerestituite nu mai este folosită de bibliotecă respectivă pentru achiziții. După ce întocmește avizările necesare, bibliotecara are în vedere recuperarea acelor cărți valoroase a căror pierdere înseamnă sărăcirea fondului de bază al bibliotecii. Urmînd planurile editoriale, ea semnalează cititorilor în cauză apariția unei noi ediții din cartea nerestituită și le cere s-o cumpere. În același sens, apelează la unii cititori, care acceptă să vîndă cartea din bibliotecă personală celor care trebuie s-o restituie bibliotecii. „Este un procedeu care nu aduce nici un fel de prejudiciu financiar, ci numai folosește pentru bibliotecă. Dar de ce trebuie să fim nevoiți să recurg la el? Nu ar fi mai normal ca bibliotecă, care este prejudiciată prin pierderea unei cărți să fie despăgubită și, printr-o derogare de la instrucțiunile în vigoare, să aibă dreptul de a încasa suma respectivă și s-o folosească pentru completarea colecțiilor? Sau nu s-ar putea ca bibliotecă să beneficieze de sumele ce se în-

casează de către organul financiar pentru pierderile de cărți? Intrebările bibliotecarilor sînt pe cit de logice pe atît de îndreptăţite.

În caietele de activitate zilnică ale bibliotecii comunale din Baloteşti nu există nici un capitol despre munca de informare. Şi totuşi, aceasta se desfăşoară, atît în incinta bibliotecii, cît şi în afara ei. Periodic, bibliotecara semnalează brigadierilor şi membrilor consiliului de conducere al cooperativei agricole de producţie toate cărţile şi articolele mai importante din presă, care prezintă interes pentru activitatea lor. Listele de semnalare, adeseori cu adnotări despre conţinutul lucrărilor, sînt introduse în plicuri şi expediate nominal la fiecare în parte. Acelaşi procedeu este folosit şi pentru cadrele de conducere din administraţia locală. În funcţie de cărţile existente în bibliotecă, întocmeşte calendarul muncilor agricole, care este apoi prezentat în adunările ocazionale ale cooperativelor sau e afişat în locuri vizibile.

Un alt instrument de informare şi, totodată, de popularizare a unor personalităţi marcante (M. Eminescu, G. Coşbuc, N. Bălcescu, V. I. Popa, Gala Galaction şi mulţi alţi scriitori şi oameni de seamă) este *Medalionul săptămîinii* intitulat *Să cunoaştem scriitorul*. Expus într-un loc central din incinta bibliotecii, medalionul cuprinde cîteva date sumare din biografia scriitorului, o bibliografie a lucrărilor sale şi extrase din reviste sau ziare. Adesea, alături de medalion, se organizează şi o expoziţie de cărţi. Mapa în care se află toate medaliioanele săptămînale este consultată, ori de cîte ori e nevoie, de cei interesaţi şi, în special, de cadrele didactice şi de elevi.

★

Ne vom opri numai la aceste cîteva relatări, pentru a încheia şi discuţia cu interlocutoarea noastră. Dar s-o prezentăm. Lucreţia Simionescu este bibliotecară, deputată în Consiliul popular provizoriu şi membră în Comitetul executiv, secretară a Comitetului de femei din comună, membră în comisia de împăciuire şi în comisia tutelară. Este o carte de vizită impresionantă, nu într-atît prin multitudinea numirilor ei, mai ales, prin încrederea ce i-o acordă organizaţia de partid şi stima de care se bucură în rîndul locuitorilor comunei.

Cel care vine pentru prima oară în comuna Baloteşti, pleacă cu imaginea preferenţelor din felul de viaţă şi de trai al locuitorilor şi cu convingerea că ceea ce a văzut este numai o punte de legătură spre viitor şi că bibliotecă este un pilon de bază în promovarea şi răspîndirea culturii socialiste în comună.

A. GRÜNBERG

Completarea colecţiilor — o atribuţie a bibliotecarului

În practica actuală, stabilirea necesarului de carte cunoaşte cîteva etape. Prima şi cea mai importantă se desfăşoară anual, în trimestrul al IV-lea, cînd, pe baza proiectelor de planuri editoriale, fiecare bibliotecar îşi alege cărţile în concordanţă cu necesităţile locale şi cu fondurile băneşti alocate. Activitatea aceasta durează aproape o lună de zile şi cere un mare volum de muncă. Urmează a doua etapă, în primele luni ale anului următor, cînd se discută aşa-zisele „planuri definitive”, care aduc foarte multe modificări faţă de proiecte, astfel încît întreaga activitate se reia de la început. Deosebirea este că, de data aceasta, nu se mai acordă timpul necesar pentru ca planurile să ajungă în mîna fiecărui bibliotecar. În felul acesta, titlurile incluse în comenzile definitive se stabilesc deseori arbitrar, la nivelul judeţului. Iată, o certă posibilitate de pătrundere în bibliotecă a unor cărţi nesolicitate.

În cursul anului, C.L.D.C. ne mai trimite o serie de planuri anchetă pentru titluri neincluse în planul editorial, din care întregul necesar se stabileşte numai de la centrul de judeţ, fixîndu-se, de cele mai multe ori, un timp record pentru efectuarea acestei operaţii (o oră, cel mult o zi). Aşadar, acţiunea de stabilire a necesarului de carte, începută ca o operă colectivă, se transformă treptat într-una individuală, împimîndu-i-se o puternică notă subiectivă. Poate colectivul restrîns de la nivelul judeţului să hotărască singur ce titlu să intre sau nu în fiecare unitate? Există, în prezent, vreun instrument de lucru care să permită, operativ, cunoaşterea existentului de carte pe întreg cuprinsul judeţului? La aceste întrebări nu se pot da decît răspunsuri negative.

Pînă anul trecut, biblioteca noastră a ţinut la Colectură evidenţa pe bază de fişe a cărţilor livrate la bibliotecă, care avea un triplu scop:

— ajuta la stabilirea necesarului de carte mai ales pentru operele în mai multe volume, din care se precomandau numai atîtea exemplare cîte au intrat în bibliotecă în perioada anterioară;

— se putea controla în orice moment felul în care C.L.D.C. respectă sau nu comanda bibliotecilor, evitîndu-se pătrunderea în bibliotecă a unor cărţi nesolicitate;

— se evita achiziționarea dubletelor în cazul reeditărilor sau al titlurilor care soseau în mai multe tranșe.

Intrucât nu s-a mai permis delegatului bibliotecii municipale să lucreze în localul Colecturii, soarta acestui catalog alfabetic al titlurilor intrate în bibliotecă a devenit precară. Înainte, delegatul nostru avea posibilitatea să țină evidența livrărilor, atât pe baza specificațiilor întocmite de colectoră, cât și pe baza consultării fiecărei cărți. Acum, sintem puși în situația de a întocmi catalogul la sediul bibliotecii municipale, numai pe baza datelor sumare și incomplete din specificațiile trimise de colectoră, cu gândul că se vor crea condiții ca lucrarea să se poată face și prin consultarea cărților livrate.

Părerea noastră în legătură cu completarea fondurilor de publicații este că, înainte de toate, trebuie evitată tendința imprimată de C.L.D.C. de a stabili comenzile la nivelul județului. Completarea colecțiilor trebuie să se facă cu participarea activă a bibliotecarului, pentru ca el cunoaște cel mai bine unitatea pe care o conduce, componența fondului existent, sarcinile bibliotecii și cerințele cititorilor. La nivelul fiecărei comune ar trebui creat un colectiv format din intelectuali de vază, condus de directorul căminului cultural, care să-l ajute pe bibliotecar atunci când va trebui să se pronunțe asupra titlurilor ce trebuie să intre în biblioteca comunală, ca instituție a întregii comune. A proceda astfel, înseamnă a limita sensibil cadrul de afirmare a inițiativei locale, a pune implicit altă amprentă decît cea dorită asupra procesului de completare a colecțiilor.

Manifestarea inițiativei locale implică și difuzarea în toate bibliotecile comunale a mijloacelor de informare asupra cărților ce vor apare într-o anumită perioadă de timp. Aceste mijloace sînt, în momentul de față, planurile editoriale și planurile anchetă (liste care cuprind de la 5—6 titluri pînă la peste o sută). Ar trebui ca planurile anchetă să fie expediate de către Fondul de Stat al Cărții într-un număr suficient de exemplare, pentru a ajunge la fiecare unitate, și să se asigure timpul necesar pentru completarea lor, așa cum se procedează cu proiectele planurilor editoriale în prezent.

Pentru ca să existe o evidență a intrărilor de carte în fiecare bibliotecă, socotim că este necesară întocmirea, la nivelul județului, în incinta Colecturii, a catalogului colectiv al cărților livrate. Fișele pentru evidența cărților recomandate de bibliotecile comunale, pe care Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă le-a pus la dispoziția comitetelor județene, ar forma baza acestui catalog, însă vor trebui mai multe exemplare pentru a putea include titlurile care apar ulterior. Salariații Colecturii interjudețene nu vor reuși să țină la zi această evidență

intrucît descervesc un număr mare de unități, iar aranjarea într-un fel oarecare a acestor fișe necesită un lucrător cu pregătire. Această evidență poate să fie ținută de un salariat al bibliotecii municipale, care să aibă și alte sarcini în cadrul unității.

Aplicarea în practică a propunerilor noastre ar duce la crearea unui instrument care să ofere în orice moment o imagine sinoptică asupra pătrunderii noutăților editoriale în bibliotecile publice de la sate și să contribuie la sporirea responsabilității fiecărui bibliotecar la completarea fondului de publicații.

Dacă am subliniat unele deficiențe ale sistemului actual de aprovizionare cu carte a bibliotecilor, nu înseamnă că pledăm pentru schimbarea lui. Am luat cunoștință de articolul tovarășei Elena Moldoveanu *Aprovizionarea cu cărți prin librării la Biblioteca orașenească Blaj¹⁾*, care semnaleză unele greutăți, dar îl consider insuficient de convingător. Este mult mai ușor să se îmbunătățească aprovizionarea cu cărți prin colecturi decît să se treacă la sistemul de aprovizionare prin librării.

Există mai multe argumente care pledează în favoarea celor susținute de noi: — colecturile sînt unități specializate numai pentru bibliotecă;

— cărțile cele mai valoroase, care trebuie să intre neapărat în fondul de bază al unei biblioteci, se pot reține o perioadă mai îndelungată. Acest lucru nu este posibil prin librării fără să se creeze un spațiu special și să se numească unul sau mai mulți salariați, care să urmărească păstrarea acestor publicații pînă la ridicarea lor de către bibliotecari (ne referim și la cei din comune) sau pînă se vor stringe mai multe titluri pentru a se trimite un colet;

— bibliotecile pot lucra cu colecturile pe bază de comenzi ferme.

Sistemul actual este departe de a fi ideal, mai ales dacă ne gîndim și la greutățile ce le întîmpină bibliotecile situate în localitățile din alt județ decît acela în care se află sediul colectorii interjudețene. Cîntărind bine avantajele și dezavantajele, ordem că în momentul de față ar fi binevenite unele precizări ale Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, prin care relația bibliotecar-colector să fie pusă de acord cu nevoile celui dintîi. Colecturile sînt unități create ca să satisfacă cererile bibliotecilor și nu în primul rînd scopurile comerciale. Totodată, așteptăm măsuri care să aducă rezolvarea mult dorită și pentru acest capitol din viața bibliotecilor, adică, un sistem de lucru mai rațional între edituri și C.L.D.C. și între colecturi și biblioteci.

Ioan FAUR

directorul Bibliotecii municipale Deva

¹⁾ Vezi: Revista bibliotecilor 21, nr. 12, dec 1968, p. 723.

COLECTURA BIBLIOTECILOR SAU LIBRĂRIE ?

Articolul tovarăsei Elena Moldoveanu de la Biblioteca orașencască Blaj pune în discuție relația bibliotecă-colectură-librărie, în fond problema celei mai raționale căi de realizare a achizițiilor de publicații.

Completarea fondurilor unei biblioteci este supusă unor reguli precise și, de respectarea acestora depinde în mare măsură judicioasa profilare a colecțiilor și activitatea. Generațiile viitoare ne vor lauda sau critica pentru selecția competentă sau incompetentă a publicațiilor pe care am făcut-o și nu pentru adoptarea unui sistem sau altul de împrumut. Responsabilitatea principală revine bibliotecarului și ne permitem această afirmație pentru că noi, semnatarii acestui articol, sintem bibliotecari și ne ocupăm de aproape 10 ani de zile de achiziționarea de publicații.

De aceea, ni se pare oarecum curioasă următoarea afirmație din articolul Elenei Moldoveanu: „Practica de pînă acum ne-a dovedit că bibliotecă noastră n-a putut fi satisfăcută de modul în care a fost aprovizionată cu publicații prin C.L.D.C. pentru că ni se trimiteau titlurile pe care colectorul le credea de cuviință...”

Nu punem la îndoială faptul că așa s-au petrecut lucrurile însă considerăm că o vină are și bibliotecarul, care nu a fost pe deplin conștient de rolul său în munca de achiziții. Experiența noastră ne-a dovedit că, inexistența unui plan de perspectivă pentru completarea fondului și a unor principii de completare care să aibă în vedere profilul, sarcinile și posibilitățile bibliotecii, lipsa de urmărire a planului de achiziții duc la situații ca acelea semnalate în articolul amintit.

În județul Iași, Colectura bibliotecilor aprovizionează bibliotecile publice de stat cu cărți în valoare de peste 1 000 000 lei anual. La ora actuală, atât Biblioteca municipală Iași, cât și celelalte biblioteci sînt în cea mai mare parte mulțumite de serviciile colecturii. Cel puțin Biblioteca municipală Iași a stabilit în decursul anilor un sistem de lucru unitar, cu rezultate bune. La bibliotecă noastră există o comisie care urmărește utilizarea fondurilor bănești și realizarea planului de completare a colecțiilor bibliotecii municipale și a bibliotecilor de stat din județ. Această comisie de nivel județean stabilește la Colectura bibliotecilor, periodic, cel mult la 2—3 săptămîni, titlurile și cantitățile de cărți ce vor fi achiziționate de către fiecare bibliotecă, ținîndu-se cont de propunerile, sugestiile și planul de achiziții al fiecărei unități în parte. Comisia se îndepărtează de foarte multe ori de precomenzile făcute la începutul anului, aducînd corecturi menite să asigure o completare judicioasă, științifică. Se realizează, în felul acesta, un echilibru în completare, ținîndu-se cont de ierarhizarea ce se impune în rețeaua bibliotecilor publice de stat. Considerăm, deci, că una din laturile esențiale ale activității de completare este urmărirea atentă a planului de achiziții întocmit pe o perioadă lungă de timp.

Tot experiența ne demonstrează că librăria nu poate asigura formarea și completarea fondului de bază al bibliotecii. Dacă ne gîndim numai la multitudinea publicațiilor care apar pentru specialiști sau la publicațiile diferitelor organe și organisme care nu intră în circuitul comercial, ne dăm seama că librăria este departe de a asigura achiziționarea acestora. De cele mai multe ori, stocurile librăriei dintr-un oraș nu coincid cu specificul colecțiilor bibliotecii. Librăriile se orientează, mai ales, spre constituirea unui fond general de carte și acordă mai puțină atenție cărților de specialitate, de uz restrîns, care însă pentru fondul de bază al unei biblioteci pot fi deosebit de actuale și de importante. Chiar și în comerțul de carte asistăm astăzi la o specializare a librăriilor. La Iași, de exemplu, pe lîngă o librărie centrală funcționează și o librărie specializată în cursuri universitare, alta pentru lucrări de arte etc. Este cert că această dislocare a fondurilor de carte ar îngreua realizarea achizițiilor.

Se ridică și o altă problemă. În unele orașe există foarte multe biblioteci (școlare, sindicale etc.) a căror aprovizionare ar solicita într-o mare măsură librăriile. Și apoi, inexistența în librăriile din orașele județului Iași a unor lucrători specializați pentru aprovizionarea bibliotecilor și a unor stocuri de carte, precum și cerința mare a pieței pentru anumite titluri face ca de foarte multe ori aprovizionarea bibliotecilor să sufere. Pentru o bibliotecă mică lucrul acesta nu poate avea repercusiuni prea mari. Pentru o bibliotecă

orașenească care este obligată să creeze un fond valoros de carte, valabil și în viitor, implicațiile sînt foarte serioase. Sistemul de rețineri practicat de către colecțură nu poate fi realizat actualmente de către librărie. În cazul în care s-ar adopta propunerea tovarășei Moldoveanu ca bibliotecile să fie aprovizionate de către librării, viața ar impune apariția a unor colecturi pe lingă fiecare librărie. Sîntem însă de acord că, prin acordarea unui fond minim de bani la dispoziția bibliotecilor pentru a cumpăra unele titluri de la librărie, aprovizionarea se va îmbunătăți.

Problema surselor de completare mai are și alte implicații în viața bibliotecilor. În județul Iași, atît bibliotecile publice de stat, cît și cele ale institutelor de învățămînt superior, în special, acordă o deosebită atenție planurilor editoriale pe baza cărora se fac precomenzi anuale. Pe lingă acestea, se urmăresc cu atenție listele cărților intrate în depozitul legal, elaborate de B.C.S., se studiază planurile unor edituri străine etc. Numai în felul acesta, anual, la Biblioteca municipală Iași se achiziționează un număr de cca 3 000 de titluri. Merită de subliniat că, an de an, numărul de titluri achiziționate este mai mare decît cel stabilit inițial (2 300—2 400).

Nu susținem că actualul sistem este perfect. Întîmpinăm încă unele greutăți: o parte din titluri vin în cantități mai mici decît cele comandate, sau unele titluri sosește în colecțură cu foarte mari întîrzieri. În legătură cu decalajul între intrarea unor cărți în bibliotecă și librării, merită de reținut faptul că, în unele țări, bibliotecile achiziționează anumite publicații numai după ce publicul și critica și-au spus cuvîntul. În felul acesta, bibliotecarii sînt siguri asupra valorii literare sau științifice a cărților respective. Listele de recomandare pe care Fondul de Stat al Cărții le editează și le transmite bibliotecilor comunale la fiecare început de an ar trebui editate trimestrial sau semestrial, asigurîndu-se astfel o mai mare operativitate în achizițiile de cărți. Perfecționarea sistemului ar include după părerea noastră o informare mai bună a bibliotecarilor prin editarea unui buletin lunar de informare bibliografică asupra producției editoriale, cu adnotări care să ofere o imagine despre fiecare lucrare.

Așa cum s-a mai subliniat și de alți bibliotecari în diferite ocazii, rolul de informare bibliografică al planurilor editoriale ar trebui extins și îmbunătățit. În aceeași măsură, trebuie elaborate unele principii de achiziționare a cărților, care să stabilească norme privind diferite categorii de bibliotecii publice și colaborarea lor cu centrul de difuzare interjudețean.

Liviu MOSCOVICI
Viorica CIUBOTARU
șefi de servicii la Biblioteca municipală, Iași

Întocmirea și executarea planului de cheltuieli al bibliotecilor

Întocmirea eît mai fundamentată și reală a planurilor de cheltuieli ale bibliotecilor a preocupat întotdeauna, nu numai organele financiar-contabile, ci și pe bibliotecari, ca factori direct interesați în gospodărirea cu simț de răspundere a mijloacelor bănești și a bunurilor materiale pe care le au la dispoziție. Așa se explică și grija deosebită pe care o manifestă bibliotecarii față de problemele legate de întocmirea planurilor de cheltuieli, de gestiunea publicațiilor, de recuperarea cărților împrumutate, de legislația specifică etc.

În cele ce urmează ne propunem să arătăm unele aspecte noi¹⁾ survenite în legătură cu întocmirea și executarea planurilor de cheltuieli ale bibliotecilor, determinate de încadrarea cheltuielilor acestor unități în cadrul comun al clasificației bugetare.

¹⁾ Într-un articol publicat în *Călduza bibliotecarului* (Bugetul bibliotecilor, 18, nr. 3, mar. 1965, p. 168), același autor a prezentat articolele bugetare și aliniatele referitoare la bibliotecă, pe baza cadrului comun al clasificației cheltuielilor bugetare aplicat pînă la 1 ianuarie 1967, subliniind rolul ce revine bibliotecarilor în realizarea planului de cheltuieli. (N. R.)

Fiecare fel de cheltuială a unei unități bugetare, deci și a bibliotecii, se încadrează după natura sa (salarii, materiale, prestări de servicii, cărți și publicații etc.) într-unul din articolele sau alineatele grupelor respective de cheltuieli redacte de cadrul comun al clasificății bugetare. Unitățile bugetare întocmesc planurile lor de cheltuieli și le pot efectua numai în baza dispozițiilor legale care le reglementează.

Ca atare, pentru a-și putea desfășura în mod normal activitatea, fiecare unitate bugetară include în planul ei acele cheltuieli specifice care sînt aprobate potrivit normelor legale de către organele competente.

Clasificația bugetară oferă cadrul organizat și sistematizat de prezentare a cheltuielilor unităților bugetare, alături în structura planului de cheltuieli, cît și în raportarea execuției lui, adică a conținutului de execuție bugetară.

După cum se știe, de la 1 ianuarie 1967 s-a introdus o nouă clasificăție a veniturilor și cheltuielilor bugetului de stat. Cadrul comun nou aplicat grupează cheltuielile pe articole și alineate în funcție de natura lor. În acest fel, ele sînt prezentate mai sistematic, ceea ce creează premise pentru o mai bună analiză, și se pot face anumite corelări cu unii indicatori de plan, cum ar fi: corelarea prevederilor pentru salarii, personal scriptic și nescriptic, cu fondul de salarii respectiv, prevederile pentru cheltuielile de materiale cu planul de aprovizionare tehnico-materială etc. De asemenea, se pot folosi în condiții mai bune datele evidenței contabile pentru cunoașterea, pe structura clasificății bugetare, a stocurilor de materiale la o anumită dată.

În cadrul comun al clasificății cheltuielilor aplicat pînă la 1 ianuarie 1967, la articolul 7 „Procurări de cărți pentru bibliotecă” se încadrau, pe lîngă cheltuielile reprezentînd contravaloarea publicațiilor (cărți și periodice) procurate și cheltuieli de altă natură, cum ar fi: legatul și expedierea cărților, procurarea formularelor pentru evidență, dropturile traducătorilor din afară, procurarea de accesorii pentru bibliotecă etc. Potrivit noii clasificății, aceste cheltuieli se încadrează la poziții distincte în funcție de natura lor. De exemplu, *articolul 40: Investiții necentralizate*, alineatul 404: *Cărți pentru bibliotecă* cuprinde: procurarea publicațiilor, cărți și periodice, pentru bibliotecă și accesorii de bibliotecă. Cheltuielile pentru legatul și transportul cărților se încadrează la *articolul 30: Cheltuieli ale prestărilor de servicii*, alineatul 303: *Alte prestări de servicii*, procurarea formularelor pentru evidență (fișe de catalog, registre inventar

etc.) se trec la *articolul 22: Materiale administrativ-gospodărești*, alineatul 223: *Rechizite de birou, ziare și publicații*, iar plățile reprezentînd drepturi de personal nescriptic se includ la *articolul 11: Salarii personal nescriptic* etc.

Este de reținut că la *articolul 40, alineatul 404: Cărți pentru bibliotecă*, care are o pondere mare în cheltuielile bibliotecilor, se încadrează și cheltuielile pentru accesoriile de bibliotecă, indiferent de costul lor, chiar dacă unele dintre ele au o valoare individuală sub 25 lei sau o durată de serviciu sub un an. În aceste cheltuieli se înglobează obiecte cum sînt: cutiile speciale pentru păstrarea discurilor și a benzilor de magnetofon, despărțitoarele de raft, indicatoarele de rafturi de orice fel din depozitele de publicații sau sălile de lectură cu acces liber la raft, cutii pentru păstrarea broșurilor, fișele numerotate, confecționate din material plastic, lemn sau metal, pentru indicarea locurilor în sălile de lectură etc.

La încadrarea acestor cheltuieli este necesar să se facă deosebirea între obiectele care intră în noțiunea de „accesorii de bibliotecă”, care au un caracter funcțional, și obiectele de inventar de mică valoare sau scurtă durată, de uz administrativ-gospodăresc, deoarece acestea din urmă se încadrează la *articolul 22: Materiale administrativ-gospodărești*.

Mobilierul specific bibliotecilor, cum sînt: rafturile pentru cărți, fișierele, mesele pentru lectură, scările mobile pentru rafturi etc. se încadrează la *articolul 40, alineatul 402: Inventar administrativ-gospodăresc*.

Desigur că problemele care se pun lucrătorilor din bibliotecă în legătură cu întocmirea și executarea planului de cheltuieli și implicit a încadrării diverselor cheltuieli în articolele și alineatele clasificății bugetare nu pot fi epuizate în cele câteva exemplificări, dată fiind diversitatea aspectelor și spețelor existente în acest sector de activitate.

Grigoraș CONSTANTIN
economist la Ministerul Finanțelor

Nota redacției :

Bibliotecarii care doresc anumite lămuriri în legătură cu întocmirea și realizarea planului de cheltuieli al bibliotecii, se pot adresa redacției. În cazul cînd aceste probleme vor prezenta un interes mai larg, răspunsurile vor fi publicate în paginile revistei. Celorlalți li se va răspunde personal.

ASPECTE ALE DESCRIERII PUBLICAȚIILOR DE ARTĂ

Biblioteca Institutului de arte plastice „N. Grigorescu”, atît prin organizarea ei actuală, cît și prin valoarea documentară a fondurilor de publicații, deține un loc important în rîndul bibliotecilor de învățămînt superior. Ea deservește două facultăți — Facultatea de arte plastice și Facultatea de arte decorative — și este destinată studenților, cadrelor didactice și salariaților din institut, precum și artiștilor plastici, cercetătorilor — istorici și critici de artă — din afara institutului.

Profilul ei este bine determinat: colecțiile conțin, în majoritate, publicații de artă plastică, provenind din diverse surse — achiziții de pe piața internă, comenzi în străinătate și donații. Din cele aproximativ 21 000 de volume existente, peste două treimi sînt volume de artă plastică, restul fondurilor aparținînd diverselor domenii ale științelor, în conformitate cu disciplinele predăte în învățămîntul nostru artistic.

Necesitatea conturării unor cataloage cît mai corecte și mai complete, care să constituie o sursă de informare la zi în munca de documentare a cititorilor noștri, a impus aplicarea unor reguli de catalogare cît mai unitare și cît mai adaptate profilului bibliotecii. De aceea, descrierea publicațiilor de artă sub toate aspectele și din toate unghiurile de vedere sub care ar putea interesa pe cititor constituie una din principalele probleme în munca de catalogare a fondurilor.

Catalogul alfabetic al bibliotecii face o deosebire netă între diversele genuri de descriere a publicațiilor de artă, diferențiînd trei categorii:

I. Albumele, adică volumele care cuprind numai ilustrații sau în care ilustrațiile predomină ca număr și importanță, textul avînd doar rolul de a introduce pe cititor în tematica volumului.

II. Lucrările în care textul are un rol preponderent, atît ca importanță, cît și ca întindere, ilustrațiile ocupînd un loc secundar, de exemplificare.

III. Cataloagele și programele de expoziții, muzee, galerii de artă etc.

Diferențierea e recomandabilă, îndeosebi în bibliotecile cu specific de artă, unde reproducerea după opere plastice interesează adesea pe cititor mai mult chiar decît textul. Această separare a publicațiilor în trei categorii distincte se reflectă în catalogul alfa-

betic al bibliotecii noastre prin felul diferit de tratare a fiecăreia dintre ele, dînd posibilitate cititorilor, la rîndul lor, să selecteze mai ușor lucrările de care au nevoie.

Vom examina, pe rînd, modul de descriere a publicațiilor de artă încadrate în cele trei categorii sus-menționate.

I. Cînd lucrarea este considerată album, după criteriile arătate, descrierea ei se face tînînd seamă de două variante:

1. Lucrarea se referă la opera unui singur artist. În acest caz, descrierea principală a albumului se face la numele artistului după opera căruia s-au făcut reproducerea, reliefindu-se ca vedetă principală numele acestuia.

Stabilirea vedetei uniforme a fost tratată pe larg într-una din consultațiile apărute în revista noastră*). Exemplele redatăe mai jos nu vor avea, de aceea, decît rolul de a aplica cele expuse pe larg în materialul menționat și de a preciza unele amănunte specifice publicațiilor de artă. Se știe că „prin vedetă uniformă se înțelege numele (numele real, pseudonimul, porecla, titlul nobiliar, numele personal) sau forma numelui folosită în modul cel mai frecvent în edițiile lucrărilor, cataloagele sau în lucrările de referință, în forma cea mai completă sub care apare acest nume**).

Uneori vedeta uniformă, stabilită pentru a introduce în catalog descrierile lucrărilor unor artiști, nu reflectă numele în limba originală a acestuia, ci cel transmis în limba țării în care artistul a activat. De exemplu, pictorul ceh contemporan Otakar Kubin a fost cunoscut și s-a consacrat în lumea artistică sub numele de Othon Coubine, formă adoptată în Franța, unde pictorul a dobîndit cetățenie franceză în timpul studiilor. În acest caz, vedeta uniformă va fi formulată în ortografia cea mai cunoscută: Coubine, Othon, iar de la forma inițială a numelui se va face o fișă de trimitere la forma consacrată.

Kubin, Otakar

vezi

Coubine, Othon

Pentru publicațiile scrise în limbi care întrebuințează alfabetul chirilic, în cataloagele din bibliotecile românești, vedeta trebuie formulată în ortografia originală sau în forma cea mai uzitată din alfabetul latin. De exemplu, în publicațiile tipărite în limba rusă, numele pictorului renascentist Frans Hals apare ortografiat: Франс Галс. Cu toate acestea, descrierea cărților apărute în limba rusă o facem întotdeauna la forma originală a numelui, cea mai cunoscută la

*) Vezi: Rally, Getta Elena. *Catalogarea* (II). In: *Revista bibliotecilor*, 20, nr. 8, aug 1967. p. 501—510.

**) Rally, Getta Elena, *Op. cit.*, p. 504.

noi: Frans Hals. De la forma neadoptată, se face o fișă de trimitere la vedeta unică:

Талс Франс

vezi

Hals, Frans

Sînt cazuri în care artistul — mai ales în epoca Renașterii — s-a făcut cunoscut mai mult sub prenume decît sub numele de familie. În acest caz, vedeta uniformă se stabilește la numele cel mai răspîndit — în cazul de față prenumele — urmat de numele de familie: Giotto di Bondone, Michelangelo Buonarroti, Raffaello Sanzio, Rembrandt Harmenszoon van Rijn etc.

Ca și în celelalte cazuri, pentru numele de familie se face o fișă de trimitere la forma consacrată:

Bondone, Giotto di

vezi

Giotto di Bondone

E necesar să semnalăm și cazurile de descriere la unele nume particulare sub care este cunoscut artistul (pseudonim, poreclă).

Descriem publicația la pseudonim (nume fictiv sau formă a numelui adoptate de artist) atunci cînd artistul este mai cunoscut sub pseudonim decît sub numele propriu. Pseudonimul poate fi un alt nume adoptat de artist, un diminutiv al numelui sau al prenumelui, un adjectiv amintind orașul ori pînutul natal al artistului sau localitatea în care a activat etc. În toate cazurile, vedeta uniformă este constituită din pseudonim, neînsoțit de numele real al artistului, acesta din urmă fiind menționat doar în nota descrierii principale; de exemplu:

Effel, Jean

Le jardin d'Eden. [Album]. Paris, Cercle d'art, 1956.

77 p. cu ilustr. (Le roman d'Adam et Ève).

Numele real al autorului: François Lejeune

Descrierea principală a unui album în care vedeta uniformă provine dintr-un pseudonim — nume adoptat sau

Masaccio

Fresques de la Chapelle Brancacci à Florence. [Album].

Introduction de Libero de Libero.

Traduction de Eugène Bestaux.

Paris, Arts et métiers graphiques, 1957

16 p. + 12 f.pl. color. (Le Verger, N° 1°).

Numele real al autorului: Tommaso*
di Giovanni di Simone Guidi.

Descrierea principală a unui album avînd ca vedetă uniformă un pseudonim provenit dintr-un diminutiv al prenumelui.

Același caz îl întîlnim la Donatello (Donato di Niccolo di Betto Bardi), Pisanello (Antonio Pisano), Giorgione (Giorgio Barbarelli da Castelfranco) etc.

În categoria pseudonimelor provenind din adjective ce amintesc locul de naștere al artistului sau orașul în care a activat, putem aminti pe Veronese (Paolo Caliari), Perugino (Pietro Vannucci), Domenico Veneziano etc.

De la forma reală a numelui se face, bineînțeles, o fișă de trimitere la vedeta uniformă stabilită la pseudonim; de exemplu:

Lejeune, François

vezi

Effel, Jean

În unele cazuri, artistul și-a alcătuit pseudonimul din prescurtări ale numelui de familie sau combinații de prescurtări ale numelui și prenumelui. De exemplu, graficianul Dem. Ion Demetrescu a adoptat pseudonimul Dem, iar graficianul Ion Bărbulescu își iscălește lucrările cu pseudonimul B'Arg. În acest caz, vedeta uniformă este constituită din pseudonimul format din prescurtarea numelui, urmat, în paranteze rotunde, de numele întreg: Dem (Dem. Ion Demetrescu) sau B'Arg (Ion Bărbulescu).

Cînd pseudonimul format din prescurtarea numelui ia formă de nume și prenume — cazul pseudonimului sculptoriței române Adina Georgescu-Medrea, care a adoptat forma prescurtată Ada Geo — atunci în vedetă apare pseudonimul inversat: Geo, Ada, iar în nota descrierii principale se menționează: Numele complet al autoarei: Adina Georgescu-Medrea.

În procesul de stabilire a vedetelor uniforme am întîlnit și un pseudonim colectiv, provenit din contopirea silabelor inițiale ale numelui artiștilor: Kukrîniksî. În atari cazuri, pentru a explica proveniența acestor pseudonime adăugăm, în paranteze drepte, după menționarea pseudonimului în vedetă, numele real al artiștilor:

Kukrîniksî (Mihail Vasilevici Kupriianov, Porfiri Nikitici Krîlov, Nikolai Aleksadrovici Sokolov)

Desigur, sînt necesare și fișe de trimitere de la numele real al fiecărui artist, la pseudonimul colectiv, de exemplu:

Kupriianov, Mihail Vasilevici

vezi

Kukrîniksî

Vedeta uniformă se stabilește la poreclă (supranume dat unei persoane de către alții, în legătură cu o trăsătură caracteristică a aspectului său exterior, a psihicului sau a activității sale) atunci cînd artistul este iden-

* Masaccio este un diminutiv al numelui Tommaso.

tificat mai ușor sub această denumire. Deoarece porecele întregesc doar numele real al artistului, dar nu-l înlocuiesc, cum se întâmplă în cazul pseudonimelor, ele se trec în vedetă însoțite de numele real al artistului. De exemplu, porecla Tintoretto [= pictorașul] formează cuvântul de ordine al vedetei uniforme, dar este însoțită de numele real: Jacopo Robusti, deci: Tintoretto, Jacopo Robusti; porecla Botticelli [= butoiașul] se va trece în vedetă, urmată de numele real al pictorului: Botticelli, Alessandro Filipepi sau porecla Uccello [= pasărea] va forma cuvântul de ordine al vedetei uniforme, urmată de numele real: Uccello, Paolo Doni.

În cazul porecelor, deoarece numele artistului apare complet în vedetă, nu mai este nevoie să-l menționăm în nota descrierii principale.

În istoria artelor se cunoșc și cazuri în care, din cadrul aceleiași familii — și deci purtând același nume —, se afirmă mai multe generații de artiști. Pentru a li se putea deosebi lucrările, s-a atribuit fiecăruia dintre ei, mult mai târziu, câte un epitet — acesta referindu-se, de obicei, la vîrstă. În acest caz, epitetul care îi diferențiază se include în vedeta uniformă după prenume, despărțit de acesta din urmă prin virgulă. De exemplu, istoria picturii flamande cunoaște cazul celor trei Bruegel, care vor fi consemnați în descriere sub forma: Bruegel, Jan, de Catifea; Bruegel, Pieter, cel Bătrîn; Bruegel, Pieter, al Infernului. Cei doi Holbein vor fi denumiți: Holbein, Hans, cel Bătrîn; Holbein, Hans, cel Tânăr.

După stabilirea vedetei uniforme, procedăm la fixarea celorlalte elemente ale descrierii. De foarte multe ori, albumele de artă au titlul format chiar din numele artistului după ale cărui opere sînt făcute reproducerile. În acest caz, în titlu nu mai repetăm numele neînversat al artistului — nume aspirat de vedeta uniformă —, ci formulăm, între paranteze drepte, un titlu convențional, în limba în care este tipărită cartea, care să reflecte caracteristica predominantă a publicației — în cazul nostru

De exemplu :

Grigorescu, Nicolae
[Album]. Text de Mircea Popescu.
București, Meridiane, 1962.
32 p. cu ilustr. color. (Arta pentru toți).

Descrierea principală a unui album cu reproduceri din opera unui artist plastic.

Desigur, se va face o descriere complementară la autorul textului :

Popescu, Mircea
Grigorescu, Nicolae
[Album]. Text de Mircea Popescu.
București, 1962.

Descrierea complementară, la autorul textului, a unui album cu reproduceri din opera unui artist plastic

Numele artistului reapare în titlu numai în cazul în care este însoțit de anii vieții sale sau de alte caracterizări. De exemplu :

Van Gogh, Vincent
Van Gogh. 1853-1890. [Album]. Text von Joachim Menzhausen. [5. Auflage]. Leipzig, E.A. Seemann, 1960.
15 p. + 8 f. pl. color. (Farbige Gemäldewiedergaben. Mappe 131).

La multe albume, numele autorului textului nu apare menționat pe pagina de titlu, ci pe verso paginii de titlu, la sfîrșitul textului sau chiar lângă nota tipografică. În acest caz, numele său se trece în descriere — ca de altfel pentru toate cazurile cînd elementele trecute în nota bibliografică nu se găsesc pe pagina de titlu — între paranteze drepte. Bineînțeles, la numele autorului textului se va face o descriere complementară.

După descrierea titlului, a subtitlului și a datelor de apariție, urmează caracterizarea cantitativă a albumului, în care relevăm, atunci cînd este cazul, pe lângă existența portretelor, a ilustrațiilor, a planșelor, a reproducerilor etc., și dacă acestea sînt în totalitate sau parțial în culori; de exemplu: + 20 f. ilustr. color. sau: + 10 f. ilustr. (în parte color).

2. Lucrarea se referă la o temă generală din domeniul artei. În mod similar alcătuim și descrierea albumelor generale de artă, care deci nu sînt consacrate operei unui anumit artist, cu singura deosebire că aceste albume urmează schema descrierii lucrărilor anonime, întrucît aceasta se face la titlu.

Și în acest caz, autorul textului apare în subtitlu, iar la numele său se face o descriere complementară. De exemplu :

Sieben grafische Zyklen italienischer Künstler. [Album]. Mit einer Reportage von Marian Brandys und einem Essay von Rulf Chlodowski. Dresden, Verlag der Kunst, 1955.
127 p. cu ilustr.

Conține desene de Guttuso, Freccani, Mucchi, Mazzullo, Cagli, Vespignani și Omiccioli.

Descrierea principală a unui album privind o problemă generală de artă

Brandys, Marian
 Sieben grafische Zykler italienischer
 Künstler. [Album]. Mit einer
 Reportage von Marian Brandys. Dres-
 den, 1955

*Descrierea complementară la auto-
 rul textului a unui album tratînd o
 problemă generală de artă*

În aceeași categorie de lucrări sînt înglo-
 bate și albumele apărute sub egida unei in-
 stituții sau organizații de artă (muzeu, ga-
 lerie de artă, expoziție etc.). În aceste ca-
 zuri, descrierea se face conform regulilor
 folosite pentru lucrările cu autor colectiv,
 despre care s-a tratat pe larg într-un articol
 apărut anterior în revista noastră*). Dăm
 mai jos un singur exemplu, pentru reme-
 morare :

Metropolitan Museum of Art - New York
 Great paintings from the Metropolitan
 Museum of Art. [Album]. A selection
 from the European collections. Presented
 by the curatorial staff. New York
 Harry N. Abrams, 1959.

40 p. cu ilustr. + 59 f. pl. color.

*Descrierea la autor colectiv a unui
 album de artă*

11. Lucrările de artă în care predomină
 textul, considerat mai important și fiind
 evident mai amplu decît ilustrațiile, acestea
 din urmă neavînd decît rolul de a exem-
 plifica ideile dezvoltate în text (monografii,
 studii, eseuri, critici, istorii generale, ale di-
 verselor epoci sau curente din artă, enciclo-
 pedii etc.). Și la această categorie de publi-
 cații întîlnim ambele variante ca și la
 albume :

1. Dacă lucrarea se referă la un singur
 artist (studiu, monografie etc.), descrierea
 principală se face la numele autorului sau
 autorilor textului, iar la numele artistului se

întocmește o fișă complementară - perso-
 nalia —, la care, alături de vedeta comple-
 mentară, în colțul din dreapta sus al fișei,
 se adaugă mențiunea (despre el) ; de exem-
 plu :

Giedon-Welcker, Carola
 Constantin Brancusi. [Biographie und
 Bibliographie Hans Bollinger]. Basel,
 Stuttgart, Benno, Schwabe, 1958.
 240 p. cu ilustr.
 Bibliografie p. 225-234.

*Descrierea principală a unei mono-
 grafii de artă*

2. Dacă lucrarea se referă la o temă ge-
 nerală din domeniul artei (eseu, studiu, isto-
 rie, critică etc.), procedăm ca la orice de-
 scriere cu unul sau mai mulți autori, sco-
 țînd în vedetă autorii lucrării respective
 sau, dacă este o lucrare anonimă, păstrînd
 schema descrierii la titlu, de exemplu :

Brncuși, Constantin (despre el)
 Giedon-Welcker, Carola
 Constantin Brancusi. [Biographie und
 Bibliographie Hans Bollinger]. Basel,
 Stuttgart, 1958.

*Descrierea complementară — per-
 sonalia — la numele artistului. a unei
 monografii*

Venturi, Lionello
 Four stops towards modern art.
 Giorgione, Caravaggio, Manet, Cézanne.
 By Lionello Venturi. New-York, Co-
 lumbia University Press, 1957.

IX + 83p. + 17 f.pl. (Bampton lectu-
 res in America. Delivered at Columbia
 University. N°. 8).

*Descrierea principală a unei publi-
 cații tratînd o problemă generală de
 artă*

În ceea ce privește a treia categorie de
 publicații de artă — cataloage și programe
 de expoziții, muzee, galerii de artă etc. —,
 ne vom permite să dezvoltăm subiectul în-
 tr-un articol viitor.

Anca OPRIS

directoarea Bibliotecii Insti-
 tutului de arte plastice „N.
 Grigorescu” — București

*) Vezi : Opris, Anca. *Descrierea la autorul
 colectiv a publicațiilor de artă*. În: Revista
 bibliotecilor, 19, nr. 10, oct 1966, p. 609-617

GHID PENTRU REDACTAREA ARTICOLELOR ȘTIINȚIFICE DESTINATE PUBLICĂRII

Volumul enorm, existent în prezent, al publicațiilor științifice din toate domeniile, aflat în continuă creștere, a făcut necesară o acțiune internațională pentru sistematizarea tuturor tipurilor de studii, articole, referate etc. din aceste publicații, în vederea stocării și a facilitării căilor de recuperare a informațiilor conținute. În acest sens, în urma consultării și cooperării cu diferite or-

ganisme internaționale, UNESCO a realizat două „ghiduri” referitoare la redactarea articolelor științifice destinate publicării și la redactarea rezumatelor. Publicăm în numărul de față al revistei noastre și în cel din februarie aceste „ghiduri”, considerându-le utile atât autorilor cât și tuturor celor care se ocupă cu activitatea de informare și documentare.

Expunere de motive

„Codul normativ referitor la publicațiile științifice” (document UNESCO/NS/177) a fost redactat în 1962 de Comitetul de legătură FID-ICSU-IFLA-ISO*) — UNESCO, constituit și reunit pentru a examina mijloacele de organizare a unei acțiuni internaționale eficace care să permită ameliorarea situației prezente în informarea științifică. Comitetul a considerat că lipsa unei discipline liber consimțite în privința redactării și publicării informațiilor științifice constituie una din cauzele creșterii inutile a numărului de documente publicate și a cheltuielilor pentru tipărire, rezumare, reperto-

riere și regăsire a informațiilor. Ca urmare a unei propuneri a Secretariatului Biroului rezumatelor analitice din Consiliul internațional al uniunilor științifice, Comitetul a redactat, într-o formă cât se poate de concisă, un „Cod” definind regulile pe care ar trebui să le urmeze autorii de articole științifice și redactorii revistelor de știință. După publicarea sa, Codul a fost larg distribuit în mai multe limbi de circulație, ceea ce a permis, pe baza observațiilor și recomandărilor făcute, să se redacteze o formă definitivă. Unesco publică și difuzează acest „Ghid pentru redactarea articolelor științifice destinate publicării” cu convingerea că respectarea regulilor enunțate va contribui la accelerarea clasării documentației științifice, la ameliorarea valorii informațiilor conținute și la limitarea cheltuielilor enorme suportate de centrele de documentare științifică și tehnică din toate țările.

*) FID — Federația Internațională de documentare; ICSU — Consiliul Internațional al uniunilor științifice; IFLA — Federația Internațională a asociațiilor bibliotecare; ISO — Organizația Internațională de standardizare.

Preambul

Un articol științific are drept scop esențial comunicarea ideilor și informațiilor în mod clar, concis și cu probitate. Autorii și redactorii șefi trebuie să se preocupe, înainte de orice, de atingerea acestui obiectiv. Majoritatea recomandărilor speciale formulate în acest ghid sînt concepute în acest sens. Datorită, îndeosebi, înmulțirii publicațiilor științifice, este necesar să fie stabilit un cod normativ referitor la revistele științifice, pentru a facilita schimburile de informații dintre oamenii de știință din toate țările.

Recomandări generale

1. Orice manuscris destinat a fi publicat într-o revistă științifică sau tehnică trebuie să fie însoțit de un rezumat informativ. Acest rezumat trebuie redactat conform recomandărilor formulate în „Ghid pentru redactarea rezumatelor de autor destinate publicării” *).

2. Titlul trebuie să fie concis, dar cît se poate de cuprinzător.

Titlurile se cuvine să fie suficient de explicite și precise referitor la conținut, pentru a prezenta un interes practic în listele de titluri, precum și pentru indexare și codificare în vederea stocării și recuperării informațiilor; trebuie să evite abrevierile și terminologia specializată.

3. Un manuscris destinat publicării aparține, în mod normal, uneia din cele trei categorii următoare:

a) Memoriu științific original, conținând descrierea cercetărilor, tehnicilor sau aparatelor noi.

Un text aparține categoriei „memorii științifice originale” dacă contribuie la lărgirea sensibilă a cunoștințelor sau a înțelegerii unei probleme și dacă e redactat astfel încît un cercetător calificat, pornind de la indicațiile furnizate, să poată 1) reproduce experiența respectivă și să obțină rezultatele descrise, cu aceeași precizie sau fără să depășească marja de eroare specificată de autor, sau (2) să poată repeta observațiile, calculele sau deducțiile teoretice ale autorului și judeca concluziile.

b) Publicație provizorie sau notă inițială.

Un text aparține categoriei „publicații provizorii sau note inițiale” atunci cînd aduce una sau mai multe informații științifice noi, fără a fi suficient detaliate pentru a permite citătorului să verifice aceste informații în modul indicat mai sus. Un alt tip de notă succintă, redată, în genere, sub formă

de scrisoare, furnizează scurte comentarii despre lucrările deja publicate.

c) Referat documentar **)

Referat documentar este un studiu cu subiect special unde sînt adunate, analizate și discutate informații deja publicate. Intinderea expunerii depinde de revista căreia îi e destinată.

Autorul unui referat documentar trebuie să încerce să nu neglijeze nici una din lucrările publicate care au făcut să progreseze chestiunea sau care ar fi făcut-o să progreseze dacă s-ar fi ținut scama de ele.

4. Nici un manuscris nu trebuie să fie trimis în vederea publicării, dacă a mai fost deja publicat sau dacă urmează să fie publicat într-o altă revistă. Se cuvine ca manuscrisele să nu fie expuse examinării mai multor reviste simultan.

5. Obiectul articolului trebuie să fie explicat în introducere. Dacă un raport de cercetare conține o privire istorică sau critică a cunoștințelor existente, această, privire trebuie să fie limitată strict la subiectul raportului. Expunerile cu un caracter mai general trebuie să fie publicate separat.

6. E necesar ca autorii să delimiteze clar, în articol, aportul lor personal de cel al altora. Ei trebuie să aibă grija de a indica limitele lucrărilor lor: sursele erorilor și erorile probabile ale rezultatelor lor, precum și sfera concluziilor. Autorii trebuie să se abțină de a afirma cu prea mult optimism precizia lucrărilor lor, universalitatea concluziilor sau aplicabilitatea rezultatelor obținute. Trebuie, de asemenea, să evite argumentele „ad hominem***”) atunci cînd critică alte lucrări conexe. Observațiile s-ar cuveni să se refere exclusiv la aspectul științific al lucrărilor.

7. Cea mai mare parte a revistelor au stabilit ele însele „instrucțiuni pentru autori” unde se indică în detaliu modul de redactare. Aceste instrucțiuni trebuie să fie urmate întocmai. Ele se referă în mod normal la prezentarea generală, la forma referințelor bibliografice, la simboluri și abreviațiuni etc. Analiza formei și stilului lucrărilor cu subiecte similare publicate în revista căreia articolul îi e destinat, poate să dea indicații prețioase privitoare la forma și conținutul dorit.

***) Echivalăm astfel denumirea din original: „exposé de mise-au-point (expunere de aducere la zi).”

***) argument „ad hominem”: argument prin care nu se critică lucrarea ci persoana autorului.

*) Vezi numărul din februarie al Revistei bibliotecilor.

Referințele bibliografice trebuie să fie complete și prezentate în modul cerut de revistă: de exemplu cu inițialele autorilor, numerele paginilor, editorii și orașele pentru descrierea bibliografică a lucrărilor etc. Ele trebuie să indice toți autorii (și nu numai pe primul urmat de „și alții”) afară de cazul când numărul autorilor e prea mare.

8. Subiectul trebuie expus cât se poate de concis, într-o limbă simplă și directă, evitându-se termenii mai puțin curenți.

Termenii proprii unei discipline speciale nu trebuie întrebuințați decât dacă sînt acceptați în unanimitate de ceilalți specialiști în chestiune. Dacă întrebuințarea termenilor noi e indispensabilă, e bine să fie definiți cu grijă.

Ar fi bine să se evite termenii îndoielnici din punct de vedere etimologic, ambiguitățile, limbajul tehnic și cel familiar.

9. Autorii trebuie să facă astfel ca articolele să conțină toate informațiile necesare înțelegerii lor și să dea, în această privință explicațiile necesare asupra sensului simbolurilor utilizate.

E de dorit ca autorii să nu facă abuz de abreviațiuni pentru termenii puțin utilizați, căci această practică face lectura articolelor foarte dificilă. Autorii trebuie să revadă cu grijă textul final al manuscrisului pentru a corecta erorile tipografiei, să restabilească semnele convenționale omise și să elimine erorile de sintaxă.

Orice neglijență de redactare a manuscriselor atrage o pierdere de timp pentru redactorii șefi, criticii și cititorii (dacă articolul e publicat); pe de altă parte, neglijențele aduc îndoieli asupra valorii științifice a lucrărilor.

Autorii care redactează articolele într-o limbă pe care nu o cunosc la perfecție trebuie să încerce, consultînd colegi care posedă o cunoaștere perfectă a limbii, să prezinte lucrările sub o formă acceptabilă. Nu este just să se aștepte de la redactorii șefi sau de la comitetele de lectură să rescrie articolele pentru a elimina neglijențele stilului.

10. În cazul când considerații de securitate națională sau secret industrial îl determină pe autor să limiteze în mod sensibil numărul de informații științifice care pot fi publicate în articol, textul trebuie să fie prezentat ca aparținînd categoriei 3 (b) — (publicație provizorie sau notă inițială) și nu în categoria 3 (a) — (memoriu științific original). Orice limitare trebuie să fie în mod clar indicată în articol.

11. Lucrările anterioare publicate asupra aceluiași subiect trebuie să facă obiectul unor referințe bibliografice explicite atunci cînd asemenea precizări sînt necesare pentru a arăta prin ce noile lucrări fac să progrese cunoașterea problemei. În genere, nu

trebuie menționate decât lucrările publicate integral sau acceptate în vederea publicării. Referințele trebuie să fie aduse la zi pînă la data trimiterii manuscrisului. Această precauție este foarte importantă atunci cînd e vorba de articolele prezentate mult timp după realizarea lucrărilor analizate.

Lucrările examinate în text pot fi desemnate sau prin numele tuturor autorilor sau prin numele primului autor urmat de „și alții”, sau, dacă e cazul, prin autorul colectiv. Lucrările nu trebuie să fie desemnate prin țara de origine.

12. Referințele la unele comunicări și documente private, de răspîndire restrînsă (adică neaccesibile întregului public științific), trebuie să fie evitate pe cît posibil. Documentele cu caracter secret (considerate astfel de o societate sau de stat) nu trebuie să fie niciodată menționate.

Nu e vorba să se interzică menționarea convorbirilor sau comunicărilor particulare, dar fără îndoială nu e justificat să se bazeze o afirmație sau o teorie pe o simplă convorbire necontrolabilă.

Recomandări redactorilor șefi

13. Redactorii șefi sînt rugați să vegheze ca instrucțiunile stabilite pentru autori de revistele pe care le conduc să nu contrazică principiile fundamentale enunțate în prezentul document.

14. Cînd acceptă publicarea unui articol, redactorul șef trebuie să se asigure nu numai că articolul este de calitate și că-l poate publica efectiv, ci în plus să verifice dacă rezumatul e complet și titlul concis, întreg textul fiind clar.

15. În revistele care publică articole aparținînd mai multor categorii, redactorul șef trebuie să ceară autorului să arate dacă textul aparține categoriei 3(a) (memoriu științific original), categoriei 3(b) (publicație provizorie sau notă inițială) sau categoriei 3(c) (referat documentar). Cînd categoria unui articol nu e precizată în revistă, redactorul șef trebuie să vegheze ca ea să fie indicată în rezumat.

Această precizare este utilă cititorului și redactorilor revistelor de recenzii și rezumate.

16. Pentru a asigura oriunde și ori cînd reproducerea rezumatelor de autori, trebuie să se indice clara în revistă că reproducerea este autorizată.

17. Se fac eforturi de a se elabora o listă coerentă de semne convenționale și abreviațiuni și de a se pune la punct o prezentare uniformă pentru referințele bibliografice. Redactorii șefi sînt rugați să-și aducă concursul lor, adoptînd norme în revistele pe care le conduc, din momentul în care normele vor fi stabilite.

Cooperarea

între biblioteca

municipală

și

bibliotecile școlare

Inspectoratul județean Timiș și Biblioteca municipală Timișoara au organizat în ziua de 20 octombrie 1968 o consfătuire pe tema: *Bibliotecile publice și cele școlare, instrumente ale procesului instructiv-educativ desfășurat de școli și familii*, la care au participat bibliotecari, cadre didactice, părinți și elevi din clasele mari.

În referatul prezentat de Mihai Ianculescu, directorul Bibliotecii municipale Timișoara, s-a subliniat că această consfătuire este continuarea unui șir de acțiuni menite să contribuie la ridicarea activității bibliotecilor publice și școlare din municipiul Timișoara la nivelul cerințelor actuale ale instruirii și educării copiilor și tineretului. Bibliotecilor publice și școlare le revine misiunea de a participa cu mijloacele lor specifice la formarea multilaterală a tineretului, la pregătirea sa profesională, politică și culturală. În acest sens, bibliotecile școlare, ca auxiliare directe ale învățământului, au sarcina de a sprijini procesul instructiv-educativ prin punerea la dispoziția elevilor în special a lucrărilor recomandate de programa școlară. Rolul secțiilor de copii din bibliotecile publice este însă mai larg. Ele sînt menite să ofere copiilor cărțile cele mai potrivite vârstei și preocupărilor lor, să-i antreneze la lectură printr-o diversitate de forme de activitate, să constituie un adevărat laborator al formării intelectuale, al conturării preferințelor de lectură al însușirii unei frumoase culturi. La Biblioteca municipală Timișoara se organizează pentru tinerii cititori audiiții de basme, înprimate pe discuri, montaje literare, concursuri de recitări și povești, călătorii pe hartă, întâlniri cu scriitorii etc. Tinerii cititori învață să se orienteze în fondurile de publicații, să găsească rapid lucrările de care au nevoie.

Relațiile pe care le întreține Biblioteca municipală cu multe școli din raza municipiului se concretizează prin organizarea unor vizite cu elevii, pe clase, la bibliotecă,

prin studierea lecturii elevilor pe baza fișelor de cititori și a informațiilor furnizate de bibliotecari, prin cercetarea de către cadrele didactice a fondului de publicații și selectarea lucrărilor în funcție de cerințele programelor de învățămînt. Arătînd că aceste legături se cer a fi dezvoltate, referentul a menționat ca dezeritate: activități pionierești sau ore de dirigenție care să se desfășoare în incinta bibliotecii, vizitarea diferitelor secții ale bibliotecii, audierea unor expuneri pe teme privind folosirea cataloagelor și a celorlalte instrumente de informare, metodică întocmirii unei bibliografii etc. Toate aceste acțiuni — s-a arătat în referat — sînt menite să familiarizeze pe copii cu biblioteca, introducîndu-i de fapt în metodologia activității intelectuale. A-l ajuta pe elev să se orienteze independent în lumea cărților înseamnă a-l ajuta să-și dezvolte personalitatea.

În planul de măsuri prezenta consfătuirii s-a insistat asupra necesității diversificării propagandei cărții în rîndurile elevilor, prin folosirea mai largă a mijloacelor audio-vizuale, elaborarea unor bibliografii le cerere sau în întîmpinarea unor preocupări în diferite domenii. Planul prevede sprijinirea cadrelor didactice, atît prin furnizarea literaturii pedagogice necesare pregătirii lor profesionale, cît și prin organizarea în comun a unor acțiuni la sediul bibliotecii ca, de pildă, ore de dirigenție pe teme privind familiarizarea copiilor cu folosirea bibliotecii. Înființarea în municipiul Timișoara a unei biblioteci pedagogice, subordonate inspectoratului școlar județean, ar suplini o lipsă care se resimte în rețeaua bibliotecilor școlare.

O altă problemă care a stat în atenție a fost aceea a intensificării propagandei literaturii pedagogice în rîndurile părinților, sprijinirea activității desfășurate în această direcție de către școli.

În atenția consfătuirii au stat și problemele coordonării activității bibliotecilor școlare și a celor publice privind completarea fondurilor de publicații, organizarea propagandei cărții, perfecționarea cadrelor de bibliotecari, schimbul de materiale și de informații.

Discuțiile purtate pe marginea referatului au adîncit și îngoagătit problematica abordată. Numeroși vorbitori au solicitat o mai justă corelație între programele școlare și producția editorială pentru copii și tineret. Au fost relevate greutățile existente în ceea ce privește calificarea profesională și îndrumarea de specialitate a bibliotecarilor școlari. Lipsa unei forme organizate de învățămînt pentru bibliotecari constituie o mare piedică în îmbunătățirea activității pe acest tărîm și, pînă la înlăturarea ei, Biblioteca municipală propune să se organizeze un

„punct de biblioteconomie”, care să acorde consultații de specialitate pentru bibliotecarii școlari.

În concluziile generale ale consfătuirii, prezentate de inspectorul șef Ioan Viriș, s-a subliniat importanța angajării bibliotecarilor școlari într-un sistem închețat de forme de activitate, caracterul continuu al acestor forme, preocuparea permanentă ce trebuie să existe pentru constituirea unui fond de publicații corespunzător programelor de învățământ, asigurarea publicațiilor în limba maternă a elevilor și a lucrărilor de informare pentru profesori și elevi.

Inspectoratul școlar al județului Timiș a sintetizat concluziile consfătuirii într-o circulară adresată direcțiunilor școlilor. Prin aceasta li se comunică să stabilească cu Biblioteca municipală Timișoara modalitățile de colaborare în privința asistenței de specialitate și a corolării acțiunilor de propagandă a cărților pedagogice. Școlile urmează să comunice Bibliotecii municipale graficul lectoratelor cu părinții, iar aceasta, la rândul ei, să le susțină prin organizarea de expoziții și alte acțiuni menite să popularizeze și să difuzeze publicații cu conținut pedagogic în rândurile părinților.

Consfătuirea desfășurată la Timișoara reprezintă un pas important în acțiunea de întărire a cooperării între bibliotecă și școală.

CERCUL DE STUDII BIBLIOLOGICE, O INIȚIATIVĂ CARE DĂINUIE

Cu un început sovăicnic, înscriind în planul său anual comunicări care ambiționau destul de puțin, Cercul de studii al bibliotecarilor din învățământul superior din București, organizat sub egida Asociației bibliotecarilor din România, a dăinuit, consolidându-se de la un an la altul, nu numai în ceea ce privește creșterea numărului participanților cât, mai ales, sub raport va-

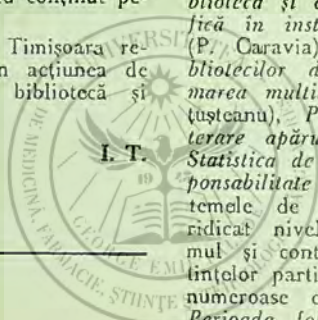
loric, prin treapta superioară la care a ajuns majoritatea comunicărilor susținute. Această linie ascendentă în activitatea cercului a fost evidentă și în programul anului de comunicări 1967/1968. Analiza acestui program indică străduința organizatorilor de a supune discuțiilor comunicări cu tematică variată care să ilustreze atât preocuparea de a desprinde tendințe și a stabili concluzii teoretice dintr-un ansamblu mereu îmbogățit și diversificat de activități practice, desfășurate în diferite biblioteci de învățământ superior, cât și de a înfățișa rezumatul unor cercetări legate de istoria bibliologiei românești. Devenit nu numai o arenă a schimbului de opinii, cercul s-a dezvoltat și ca un mijloc de propagare a culturii bibliologice, continuând tradiția acestui gen de reuniuni bibliologice atât de viu întreținute între anii 1930 și 1940, la București și Cluj, de N. Georgescu-Tistu și Ioachim Crăciun.

Pentru a ilustra preocuparea cercului de a dezbate probleme actuale, amintim comunicări ca :

Indexarea coordonată (T. Prodan), *Biblioteca și complexul de informare științifică în institutele de învățământ superior* (P. Caravia), *Aspecte ale contribuției bibliotecilor din institutele tehnice la formarea multilaterală a studenților* (M. Coțușcanu), *Pe marginea bibliografiilor literare apărute în ultimii ani* (H. Zalis), *Statistica de bibliotecă — disciplină și responsabilitate* (Fl. Albu). Orientarea către temele de cultură bibliologică, care au ridicat nivelul cercului, evitând practicisul și contribuind la îmbogățirea cunoștințelor participanților, a fost oglindită prin numeroase comunicări dintre care cităm: *Perioada folclorică a culturii și bibliotecilor românești* (N. Georgescu-Tistu), *Istoria scrisului în istoria culturii* (Ș. Andronescu), *60 de ani de bibliografie economică română* (Th. Ludu), *Ilustrația cărții românești. Sfirșitul secolului XIX, începutul secolului XX* (I. Băncilă), *K. W. Mills despre tehnica muncii intelectuale* (G. Tulcea), *Biblioteca domnitorului C. Brincoveanu, în lumina unor noi cercetări* (C. Dima-Drăgan și M. Caratașu), *Biblioteca lui Al. Odobescu* (V. Ilie), *Biblioteca lui Titu Maiorescu* (I. Stoica).

În intenția organizatorilor, activitatea științifică a cercului ar fi trebuit dublată de una pur informativă, al cărei conținut să-l constituie prezentarea noutăților bibliologice importante din toată lumea. Ca urmare a unor astfel de preocupări au fost programate expuneri ca :

Impresii din bibliotecile din R.F. a Germaniei (Gh. Popescu); *Impresii de la al VI-lea Congres al Asociației bibliotecarilor*

polonezi (M. Tömescu); recenzie lucrării lui Peter Karstedt — *Sociologia bibliotecii* (I. Stoica).

Desfășurate cu regularitate, ședințele cercului s-au dovedit mobilizatoare (deși nu pe măsura valorii comunicărilor), solicitând constant o asistență care a participat la discuții cu interes și competență.

O parte din comunicările prezentate în cadrul cercului au văzut lumina tiparului în diferite publicații dar cele mai multe rămân încă necunoscute lucrătorilor din bibliotecă.

Poate că, pornind de la această realitate ca și de la necesitatea de a încuraja acti-

vitătea viitoare a cercului, conducerea Asociației bibliotecarilor din R.S. România va găsi posibilitatea să sprijine, anual, tipărirea unui volum care să cuprindă cele mai valoroase comunicări susținute.

Începînd cu luna decembrie 1968, cercul și-a reluat activitatea cu o participare largită. Antrenarea bibliotecarilor din bibliotecile științifice, alături de cei din bibliotecile universitare, va asigura un nivel ridicat comunicărilor prezentate, transformînd tot mai mult cercul într-un nucleu al activității bibliologice din Capitală.

Ion STOICA

Manifestări culturale cu prilejul semicentenarului Unirii Transilvaniei cu România

În marile biblioteci din Capitală și din țară au fost organizate, cu ocazia aniversării istoricului act al unirii Transilvaniei cu România, o serie de expoziții de cărți și documente reflectînd lupta de veacuri a poporului nostru pentru înfăptuirea statului național unitar.

La Biblioteca Academiei R.S.R. sînt înmănunchate într-o expoziție panouri care reprezintă vechile așezări de pe teritoriul Daciei și dovezile arheologice ale continuității poporului român din antichitate și pînă în zilele noastre. Cărți și documente ilustrează, în scrierile cronicarilor, conștiința unității de origină și limbă și relevă rolul tipăriturilor românești din Transilvania în realizarea limbii unitare. Operele și activitatea principalilor promotori ai școlii ardelenice manifestă năzuințele românilor spre unirea culturală și politică. Documente autentice din timpul lui Mihai Viteazul, Memorandul din 1892, prin care românii din Transilvania și-au făcut cunoscut dreptul la ființă națională, presa din 1917—1918, toate aceste mărturii, printre numeroase altele, atestă în cadrul expoziției, momentele principale ale unei lupte neîncinate pentru realizarea neatîrnării și statului unic național.

O expoziție similară, organizată de Biblioteca Centrală de Stat, prezintă cele mai de seamă lucrări ale savanților români consacrate istoriei neamului nostru (V. Pârvan, N. Iorga, A. D. Xenopol etc.), culegeri de texte referitoare la unire, compoziții muzicale închinute aceluiași eveniment (*Răsunetul Ardealului* de I. Vidu), stampe. Remarcăm printre exponate ediția originală a celebrului *Supplex Libellus Valachorum Transilvaniae* din 1791, de asemenea manuscrisul *Actului de unire și independență*, declarație de principiu a Partidei naționale din Tara Românească, datat 1/13 nov. 1838 sau textul tratatului de pace din 1918 prin care puterile beligerante recunosc realipirea Transilvaniei la trupul țării.

Manifestări similare au avut loc în cadrul bibliotecilor de învățămînt superior, în bibliotecile publice care au organizat, cu acest prilej, pe lângă expoziții documentare, diferite simpozioane, conferințe, seri literare și au elaborat bibliografii cu caracter local, reflectînd răsunetul evenimentului în localitățile respective. În acest sens menționăm lucrarea efectuată de Biblioteca municipală Arad, intitulată *Unirea Transilvaniei cu România, 1918, în presa arădeană. Bibliografie selectivă*.

A. P.

UN SIMPOZION de mare însemnătate a avut loc la București între 9 și 10 decembrie 1968. Organizat de Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă și de Institutul de științe pedagogice, în colaborare cu Consiliul Central al Uniunii Generale a Sindicatelor din România și Comitetul Central al Uniunii Tineretului Comunist, simpozionul a avut drept obiect de dezbateră „cercetarea științifică și acțiunea cultural-educativă pentru adulți”, reflectând astfel problemele de o deosebită actualitate pe care le pun noile condiții materiale și spirituale ale societății noastre în etapa desăvârșirii construcției socialismului. Referențele prezentate în deschiderea lucrărilor au evidențiat eforturile ce se fac în prezent pentru dezvoltarea căilor existente și găsirea unor noi modalități de catalizare pe scară largă a acțiunii de educație a adulților, precum și necesitatea ca această acțiune să se desfășoare pe baza unei analize obiective, științifice a realității sociale. În acest sens, Ion Moraru, vicepreședinte al C.S.C.A., sublinia în referatul intitulat *Problematika cercetării științifice în domeniul activității cultural-educative pentru adulți*: „Îi revine, așadar, culturii și acțiunii cultural-educative în rândul adulților sarcina să mențină echilibrul între om și condițiile existente sale într-o lume în plină și continuă transformare, să-l adapteze și să-l integreze activ în această transformare. Toate acestea adresează cercetării științifice de specialitate o invitație majoră de studiu fundamental asupra condițiilor sociale a culturizării maselor, asupra obiectului, conceptelor, precizărilor terminologice și metodice, ca teme științifice pentru măsurile operaționale ale proceselor educative care îi cuprind pe adulți”. În centrul atenției referatelor prezentate în deschiderea lucrărilor au stat aspectele pe care o cercetare așteptată de vastă le presupune: *Așezarea pe baze științifice a activității cultural-educative desfășurate de sindicate — imperativ al etapei actuale de Dumitru Gheorghiu, vicepreședinte al Consiliului Central al U.G.S.R.; Pedagogia în cercetarea interdisciplinară a educației adulților de conf. univ. dr. George Văideanu, directorul Institutului de științe pedagogice; Probleme ale acțiunii cultural-educative în lumea tineretului de Ion Popescu, secretar al C.C. al U.T.C. și Doina Buruiană, cercetător științific. Comunicările susținute în cadrul simpozionului au fost grupate în trei secții: teoria educației adulților și metodologia de cercetare, cercetări concrete și tradiții românești în*

activitatea cultural-educativă. Șase din numărul total al comunicărilor au avut drept obiect principal rolul bibliotecilor și al lecturii. În încheierea lucrărilor, prof. univ. dr. doc. Stanciu Stoian, prof. univ. dr. H. H. Stahl și dr. Al. Tănase au prezentat concluziile și propunerile fiecărei secții, reievind faptul că actualul simpozion reprezintă un început promițător, și au subliniat necesitatea unor forme de activitate organizată în vederea continuării cercetărilor și în deosebi obligativitatea cooperării unor discipline ca sociologia, pedagogia, psihologia etc. în cadrul programului general de studii și acțiuni în domeniul educației adulților. O surpriză plăcută a constituit-o difuzarea la încheierea lucrărilor, a unui volum tipărit, cuprinzând toate referatele și comunicările prezentate, intitulat *Educația adulților. Cercetare științifică și acțiune cultural-educativă*. București, decembrie 1968, 477 p. cu rezumate în limbile franceză, rusă, engleză. La simpozion a participat ca membru al prezidiului, Paul Lengrand, șeful Diviziei pentru educația adulților din Secretariatul UNESCO.

Tineretul — obiect de cercetare științifică...

este tema simpozionului organizat de Centrul de cercetări, pentru problemele tineretului, care s-a desfășurat la București în zilele de 22—23 noiembrie 1968. Printre comunicările (ținute în cadrul secției „Mass-media, educația estetică și tineretul” menționăm *Comunicațiile de masă și culturalizarea tineretului de Haralamb Culea, cercetător științific principal la Institutul de filozofie — București; Tineretul, public activ al artei de lector Radu Negru, Universitatea „Al. I. Cuza” Iași; Presa și tineretul de Ștefan Olteanu, ziarist, Bacău; Interesul pentru lectură al tineretului de W. Auerbach, Biblioteca Centrală de Stat, Semnolăm, de asemenea, comunicarea lui Paul Caravita, în cadrul secției „Metodologia cercetării problemelor tineretului”, intitulată *Incidente ale sociologiei tineretului cu sociologia informației*. Cu ocazia simpozionului a fost difuzat primul număr al unui Buletin informativ editat de Centrul de cercetări pentru problemele tineretului.*

BIBLIOTECA MUNICIPALĂ BUZĂU — 75 DE ANI DE EXISTENȚĂ...

Evenimentul a fost marca de o festivitate în cadrul căreia reprezentanți ai organelor locale de partid și de stat, invitați din partea C.S.C.A., a Bibliotecii Centrale de Stat, a Bibliotecii Academiei și a bibliotecilor municipale din alte județe, reprezentanți ai unor instituții, cadre didactice din localitate și cititori au subliniat importanța și semnificația sărbătoririi, oferind, cu această ocazie, daruri bibliotecii. Vasile Mărgăritescu, directorul Bibliotecii municipale Buzău, a evocat istoria bibliotecii, de la momentul inaugurării, la 9 noiembrie 1893, rod al

eforturilor depuse de cărturarul Bazil Iorgulescu, și pînă în zilele noastre. În localul bibliotecii a fost deschisă expoziția „Crisis, tipar, literatură la Buzău”, înfățișând cele mai de seamă manuscrise, cărți și periodice apărute, de-a lungul vremii, în localitate.

ÎNVĂȚĂMINT BIBLIOTECAR...

Între 17 și 30 octombrie și 1 și 23 noiembrie 1968, Direcția bibliotecilor din C.S.C.A. a organizat în București cursuri de specializare pentru 90 de bibliotecari și bibliografi din bibliotecile orășenești și municipale din capitală și din țară. Tematica lecțiilor a cuprins: introducerea în bibliografie (definiție, obiect, principii, genuri și tipuri de lucrări), istoria bibliografiei universale și românești, tehnica muncii bibliografice, organizarea informării bibliografice și metodele de acordare a informațiilor în diferite domenii. S-au mai ținut prelegeri despre activitatea de documentare și relațiile ei cu informarea bibliografică. Cursurile au constat din lecții, seminarii și activitate practică. S-au organizat vizite la Biblioteca Academiei, Biblioteca Centrală de Stat, Biblioteca centrală universitară și la marile centre de documentare. Lecțiile au fost ținute de cadre universitare, specialiști de la marile biblioteci și centre de documentare, precum și de la Direcția bibliotecilor din C.S.C.A.

În octombrie 1968...

a fost aniversat un secol și jumătate de învățămînt politehnic în București. Intemeierea învățămîntului ingineresc în Muntenia este legată de numele lui Gheorghe Lazăr.

Printr-o „Înstăuțare” în care spunea, printre altele, „Veniți toți de toate părțile și de toată starea, veniți la izvorul tîmăduirii ca să ne împărțim și noi cu mai multă știință folositoare”. Gh. Lazăr explica societății românești și în special tineretului scopul noii școli, organizarea și materiile care urmau să fie predate. Școala de la Sf. Sava este embrionul actualiei cetăți tehnice bucureștene, care în această toamnă sărbătorește 150 de ani de existență, formată din: Institutul Politehnic din București, Institutul de Construcții, Institutul de Petrol, Gaze și Geologie, Institutul de Arhitectură și Institutul Agronomic.

Evenimentul a fost subliniat prin dezvoltarea unei plîoi comemorative, la intrarea principală a localului din str. Polizu, care marchează etapele mai importante în evoluția școlii. A fost organizată o amplă sesiune științifică pe 32 de secții. S-a deschis de asemenea o expoziție documentară care ilustrează apariția și dezvoltarea învățămîntului ingineresc în București. Aniversarea a fost însoțită de diferite manifestări artistice și competiții sportive studențești.

Eugenia MAIER

Se angajează

docheri . . .

în biblioteci

Copiii noștri — oamenii secolului

XXI

Intr-una din zilele trecutei toamne, am poșosit în comuna Puchenii Mari din județul Prahova. Ora prinzului: oamenii adunați pe la casele lor, ulițele pustii. Am căutat biblioteca. Greu de găsit! În tot satul nici un afiș al bibliotecii, nici o săgeată indicatoare și, mai ales, nici o firmă! În cele din urmă, un sătean binevoitor m-a îndrumat spre o intrare dosnică dintr-o clădire părăginită, cu aspect de hambar (clădire în care își are sediul și căminul cultural; de asemenea lipsit de firmă), dar m-a avertizat că nu știe dacă bibliotecara e acolo. Intr-adevăr, nici urmă de program pe ușa bibliotecii. Nici orar, nici firmă, nici afișe de popularizare, nimic care ar fi putut vorbi trecătorului despre bibliotecă.

Pe zidul clădirii, la șafadă, silștia, abia (ținându-se într-un colț, un afiș îngălbenit și rupt. O licărire de speranță! Poate, totuși...

„PORTUL CONSTANȚA ANGAJEAZA DOCHERI”, scria cu litere de o șchioapă. Și anunțul detalia condițiile de angajare.

Singura reflexie sirească în șafa acestui anunț nesiresc, aici, pe zidul bibliotecii, a fost că, prin compensație, în portul Constanța se va fi aflând, poate, un anunț de tipul:

Biblioteca comunală Puchenii Mari anunță oranizarea unei consfătuiri cu cititorii pe tema „Noutăți în agrozootehnic”...

Flavia BUCOV

P.S. Cazul relatat mai sus nu e, din păcate, singular. Biblioteci comunale (șă nu mai vorbim de filialele lor sătești) fără firmă și fără orar am mai întâlnit și în alte părți. „Cine vrea să citească găsește și singur drumul spre bibliotecă” sau „Las' că știu oamenii unde e biblioteca” gîndesc... și mai spun unii din cei care ar trebui să se îngrijească de alocarea unor fonduri (destul de modeste de fapt) pentru confecționarea unor banale dar absolut necesare firme.

Aici, povestea noastră începe să nu mai aibă haz.

bibliografie de recomandare

La viteza pe care progresul tehnic a luat-o în zilele noastre, noțiunea de viitor pare a-și fi pierdut sensul. Tot ceea ce constituia pînă acum pentru geniul uman vis și năzuință, sub ochii noștri prinde să capete viață. Sateliții, energia nucleară, sintetizarea materiei organice, laserul, roboții, iată cu adevărat minuni nebanuite la înfăptuirea cărora asistăm, obișnuiți deja cu surprizele pe care puterea de invenție a omului ni le oferă sau pe care ni le mai rezervă. Nimic nu ne mai miră, omul pare capabil de orice performanță. Realizările tehnice anticipate de Jules Verne în secolul trecut, sînt astăzi de mult depășite. Scriitorii trebuie să facă eforturi pentru ca previziunile lor științifice să păstreze un avans precar față de înfăptuirile civilizației. Dacă însă viitorul tehnicii și științei e în bună măsură imaginabil, viitorul umanității lasă loc liber puterii de anticipare a scriitorilor. Cum va fi omul de mîine, cum va gîndi, cum va trăi, aici, pe pămînt sau în călătoriile lui prin străfundurile universului? Forțele pe care le smulge materiei, omul le

va minui în folosul lui sau spre propria lui nimicire? Ne vom putea adapta lumii antifacială pe care noi înșine o creăm sau propria noastră creație ne va distruge? Să așteptăm viitorul cu bucurie sau cu spaimă? Sînt întrebări cărora numai ficțiunea literară le poate răspunde. Cert este că tainele lumii noastre ni se relevă meru mai numeroase în toate direcțiile, aceeași distanță părînd a măsura atît hotarele universului cît și cele ale sufletului. Literatura științifico-fantastică, în operele ei cele mai reprezentative, încearcă să sugereze că în imensitatea spațiului cosmic și a viitorului, în ciuda oricăror catastrofe, omul nu-și va pierde niciodată ceea ce-l definește: umanitatea.

Lucrări de teorie a genului

- Caillois, Roger. *Universul animalului și universul omului*. În: *Viața românească*, 19, nr. 7, iul 1966, p. 137—147.
- Crohmălniceanu, Ov. S. *Un nou fantastic*. În: *Viața românească*, 19, nr. 7, iul 1966, p. 120—126.
- Hobana, Ion. *Rînduri de început*. Din istoria anticipației românești. În: *România literară*, I, nr. 7, 21 nov 1968, p. 23.
- Hobana, Ion. *Viitorul a început ieri*. Retrospectiva anticipației franceze. Cu texte în traducerea autorului. Buc., Editura tineretului, 1966, 392 p. cu ilustr. Bibliografie p. 387—390.
- Ioanescu, Silvian. *Posibilitate, utopic, mit*. În: *Viața românească*, 19, nr. 7, iul 1966, p. 98—116.

Antologii

- Pe langîmca de undă a Cosmosului*. Culegere de povestiri științifico-fantastice românești. Buc., Editura tineretului, 1967. 287 p. (Seria științifică fantastică).
- Lumi străni*. Fals tratat de știință fantastică. Buc., 1965. 64 p. cu portr. (Colecția „Povestiri științifico-fantastice”, nr. 255—256).
- Lumi străni*. Fals tratat de știință fantastică. Buc., 1965. 64 p. cu portr. (Colecția „Povestiri științifico-fantastice”, nr. 261—262).

Romane, nuvele și povestiri

- Aderca, Felix. *Orașele scufundate*. Prefață de Ov. S. Crohmălniceanu. Buc., Editura tineretului, 1966. 191 p. (Seria științifică fantastică).
- Asimov, Isaac. *Eu, robotul*. În românește de Dana Crivăț. Buc., Editura tineretului, 1967. 280 p. (Seria științifică fantastică).

- Baciu, Camil. *Mașina destinului*. Buc., Editura tineretului, 1966. 375 p. (Seria științifică fantastică).
- Bărbulescu, Romulus și Anania, George. *Doando*. Buc., Editura tineretului, 1965. 360 p.
- Borges, Jorge Luis. *Alfeul*. În: *Viața românească*, 19, nr. 7, iul 1966, p. 77—83.
- Bradbury, Ray. *451° Fahrenheit*. [Roman]. În românește de Petre Solomon. Buc., Editura tineretului, 1963. 184 p.
- Bradbury, Ray. *Undeva, colo sus, în vădud*. În: *Viața românească*, 19, nr. 7, iul 1966, p. 68—76.
- Čapek, Karel. *Krakatit*. [Roman]. Traducere și cuvînt înainte de Jean Grosu. Buc., Editura tineretului, 1967. 368 p. (Seria științifică fantastică).
- Doyle, Arthur Conan. *Aventurile profesorului Challenger*. Traducere de Otilia Cazimir, Rodica Nenciulescu și Al. Ștefănescu-Medeleni. Prefață de Ion Hobana. Buc., Editura tineretului, 1966. 455 p. (Seria științifică fantastică).
- Dragomir, Mih. *Povestiri deocamdată fantastice*. Buc., Editura tineretului, 1962. 136 p.
- Eftremov, Ivan Antonovici. *Nebuloasa din Andromeda*. [Roman]. Ediția a II-a. În românește de Adrian Rogoz și Tatiana Berindei. Buc., Editura tineretului, 1966. 398 p. (Opere alese, vol. II).
- Fărcășan, Sergiu. *O iubire din anul 41042*. Roman. Ediția a II-a. Buc., Editura tineretului, 1966. 174 p.
- Jurist, Eduard. *Mister la —179° Celsius*. Buc., Editura tineretului, 1966. 168 p. (Seria științifică fantastică).
- Petrescu, Leonid. *Nu căutați eroul*. Buc., Editura tineretului, 1967. 288 p. (Seria științifică fantastică).
- Stahl, Henric. *Un român în lună*. Roman astronomic. Ediția a II-a. Prefață și note de I. M. Ștefan. Buc., Editura tineretului, 1966. 184 p. Bibliografie p. 182.
- Ștefan, I. M. *Cintecul Cibenei*. Buc., Editura tineretului, 1966. 152 p.
- Tolstoi, Aleksei Nikolaevici. *Aelita*. Traducere de Radu Tudoran și Andrei Ivanovici. — *Hiperboloidul inginerului Garin*. Traducere de Iancu Linde și Igor Porubiu. Buc., Editura tineretului, 1968. 544 p. (Seria științifică fantastică).
- Wells, Herbert George. *Omul invizibil*. — *Primii oameni în lună*. Romane. În românește de Mih. Dragomir, C. Vonghizas, A. Ralian, C. Claras. Prefață de Ion Hobana. Buc., Editura pentru literatură, 1966. LIV+442 p. (Biblioteca pentru toți, 335).

Adrian PĂRVULESCU

BIBLIOTECA LUI MIHAI EMINESCU

— Date recente —

„...dacă am avea vreo știre despre cărțile din biblioteca poetului care s-a mistuit...”

G. Călinescu

Dacă am putea aduna tot universul faptelor mărunte și recompune impresii, gesturi și atitudini, dacă am reface culoarea tuturor apusurilor pe care le-au privit, poate aluatul deosebit al marilor creatori ni s-ar părea frământat cu picături dintr-o sevă știută, înțelegerea lor ne-ar fi mai aproape și prețuirea lor mai deplină. Dar rătăcind uneori prin hățiturile istoriei literare te printrivești și la mai puțin, luminat de mari mulțumiri, atunci când un petec de hîntie neștiut se lasă descoperit după îndelungi căutări sau când mărturia unei iscălituri, rămasă pe o carte, te aduce în apropierea celui care, într-o combustie puternică, a aprins lumini ce strălucesc peste veacuri.

Lăsînd la o parte forța de miracol a talentului, revărsată în toată ființa omului de geniu, credem că nimic nu definește și nu conturează mai precis și mai doplin monumentul spiritual care îi poartă numele, decît lumea cărților pe care le-a citit.

Sînt, în aceste legături, fire lungi și subțiri, abia perceptibile, sau trainice apropiate, ori cum ar fi, în cuvintele semănate cu rost pe albul hînticii a stat unealta lină care a asuțit gîndul făcîndu-l mlădios și dibace și a-nduțit limba apropiîndu-i sonoritatea de cîntec.

Viața oricărui intelectual și cu deosebire a unui scriitor este legată inseparabil de cărți. Un spirit ales posedă acea intuiție de a rămîne permanent în climatul purificator al ideilor mari, distilînd după o formulă proprie tot ceea ce produce veacul său.

Răsfoind filele peste care au trecut într-un zbor cu totul aparte privirile iscoditoare, te afli într-o intimitate intelectuală în care se deslușesc izvoarele vie ale marilor creații.

Universul lecturilor celui mai mare poet al neamului nostru, Mihai Eminescu, tocmai prin lumina revelatoare pe care-o aruncă asupra creației sale, a fost investigat de zeci de cercetători, s-au stabilit delimitări și interferențe, s-a încercat recompunerea climatului spiritual în care s-au copt fructele poeziei sale. Căci Eminescu a fost un pasionat al lecturii, un permanent învins în fața tentației de a rămîne închis ceasuri întregi între pereții neprimitori ai unei camere pentru a se adînci în lumea de gînduri a unei cărți. Nici unul din biografiile poetului n-a vorbit de vreo altă îndeletnicire careia să i se fi dăruit cu mai multă uitare de sine.

Rîndurile de față fac parte dintr-o cercetare mai largă, care își propune să reconstituie, pe bază de mărturii și documente, lista cuprinzătoare a cărților pe care le-a citit Eminescu, indiferent dacă acestea i-au aparținut sau dacă le-a împrumutat de la bibliotecii ori prieteni.

Din dorința de a merge la început pe pămîntul tare al probelor, ne vom referi mai întîi la o parte din cărțile pe care, pentru o vreme sau pentru toată viața, poetul le-a păstrat pentru sine.

O bună parte din cărțile ce i-au aparținut în anii școlăriei sale cernăuțene fusese ale desigur ale căminarului Gheorghe Eminovici, care „avea scriere citeață și condei cult”... „învățase binișor, din conviețuirea cu Bals, franțuzește și nemțește și mai știa pe deasupra rutenește, leșește, rusește și evrește cu accent. Prînsese gust la citit și cumpărarea cărți, traduceri din franțuzește, mai tîrziu, desigur, cronicile, în sfîrșit, tipăriturile vremii. Răstuite în niște dulapuri și însemnate pe măsura cumpărăturii în-

rind, scrisoarea trimisă, la 6 mai 1895, de căpitanul Matei Eminescu, pe atunci ofițer în garnizoana din Mizil, către folcloristul Gh. Dem. Teodorescu, de curînd numit director al Fundației universitare.

Sorisoarea, cu o grafie îngrijită, ca a celor mai mulți dintre copiii căminarului, este scrisă pe coală ministerială și este urmată de cele patru pagini ale unui tabel care poartă titlul *Uvrage din Biblioteca poetului Mihail Eminescu*. Fiecare pagină este împărțită cu linii duble în trei compartimente: numele autorilor, titlul uvragei și numărul volumelor. Ultima pagină poartă din nou semnătura lui Matei Eminescu și numele localității în care se afla garnizoana (Mizil). În prima rubrică, numele autorilor sînt scrise parcă bibliotecărește, cu inversare și cu numele de familie scos în evidență cu litere mai mari și mai apăsate. Titlurile lucrărilor sînt însă prescurtate, uneori reduse la primul cuvînt. Sub unele dintre ele, bibliotecarii Fundației au adăugat însemnări privitoare la ediția și numărul de volume aflate deja în posesia bibliotecii. Originalul scrisorii se găsește în arhiva Bibliotecii centrale universitare din București. Il reproducem :

„Domnule director :

Avînd dorința de a ceda Universității ce dirigeați biblioteca rămasă de la fratele meu și anume acele uvrage care sunt complete și în bună stare, cu onoare vă aduc la cunoștință că am și început a o algea pe categorii, prezentîndu-vă pe lîngă acestea un Tablou în dublu care cuprinde uvragele de : *Istorie, Geografie, Științe-naturale și Matematici* și vă rog a dispoza ca după ce D-ru bibliotecar respectiv va șterge din ele pe acele pe care Universitatea le-ar avea deja, să bine voiască a mi înapoia duplicatul spre a trimite imediat pe acele ce nu le posedăți, iar cît pentru uvragele de *Filozofie, Religie* etc. : în curînd voi reveni cu'un alt tablou.

Bine voiți vă rog Domnule Director a primi încredințarea distinsei mele stime. Căpitan Matei Eminescu.

Domniei sale Domnului G. D. Teodorescu, Director Universității Carol I. București”.

Primită destul de repede, la 8 mai 1895, scrisoarea este rezolvată cu promptitudine de Gh. Dem. Teodorescu care referă : „Se primesc cu mulțumiri. Dl. bibliotecar va răspunde deocamdată, după care i se va face o adresă formală”.

După cum se observă din textul scrisorii, căpitanul nu era tocmai la curent cu modul de organizare a Universității bucureștene și nici nu știa prea bine cui i se adresează, unde vor fi păstrate cărțile din biblioteca poetului. Fundația universitară, de curînd înființată, nu era suficient de cunoscută, așa încît Matei Eminescu era convins că se adresează Universității însăși și nu unei instituții tutelate vag de Universitate (Rectorul Universității din București și rectorul Universității din Iași făceau parte, împreună cu alții, din Comitetul Fundației.)

Importanța rîndurilor adresate de Matei Eminescu lui Gh. Dem. Teodorescu este deosebită. Pînă la descoperirea acestei scrisorii, biblioteca poetului părea definitiv răcită.

Prima filă a tabelului anexat scrisorii.

Numele autorilor	Titlul uvragei	Numărul volumelor
Haller	Haller	1
Haller	Haller	1
Haller	Haller	1
Haller	Haller	1
Haller	Haller	1
Haller	Haller	1
Haller	Haller	1
Haller	Haller	1

<i>Journal Auten...</i>	<i>Veckul Horaglor</i>
<i>Journal de 5...</i>	<i>Historie der romanischen Sprache</i>
<i>Journal de 1...</i>	<i>Historie der romanischen Sprache</i>
<i>Journal de 2...</i>	<i>Historie der romanischen Sprache</i>
<i>Journal de 3...</i>	<i>Historie der romanischen Sprache</i>
<i>Journal de 4...</i>	<i>Historie der romanischen Sprache</i>
<i>Journal de 5...</i>	<i>Historie der romanischen Sprache</i>
<i>Journal de 6...</i>	<i>Historie der romanischen Sprache</i>
<i>Journal de 7...</i>	<i>Historie der romanischen Sprache</i>
<i>Journal de 8...</i>	<i>Historie der romanischen Sprache</i>
<i>Journal de 9...</i>	<i>Historie der romanischen Sprache</i>
<i>Journal de 10...</i>	<i>Historie der romanischen Sprache</i>

Ultima filă a tabelului anexat scrisorii.

Amintirile lui C. Rădulescu-Motru nu erau cunoscute, numele căpitanului, înregistrat ca donator într-o coloană de la partea neoficială a Monitorului Oficial, a rămas neobservat, iar actele Fundației universitare n-au făcut niciodată obiectul cercetărilor istoricilor literari. Astfel, toți eminescologii considerau iremediabil pierdută întreaga bibliotecă a lui Eminescu. „Un om cult nu e îndatorat să-și însemne ce citește și desigur că, dacă am avea vreo știre despre cărțile din biblioteca poetului care s-a mistuit, am fi alfel înformați despre cultura lui” scria G. Călinescu (*Cultura lui Eminescu*). Încercînd să explice zelul cu care Matei Eminescu se interesa, de la o anumită dată, de soarta bunurilor care-i aparținuseră lui Mihai Eminescu, Aug. Z. N. Pop scrie la rîndul său: „Pe Matei Eminescu îl învinovățește (T. Maiorescu — n.n.) că a reclamat ceasul poetului în perioada reclusiunii acestuia la Viena, ca și cum ar fi fost normal ca omicul de aur al poetului să se piardă, cum a fost rătăcită fără urmă biblioteca lui Eminescu”. (*Contribuții documentare la biografia lui Eminescu*).

Scrisoarea deschide un drum nou investigațiilor de reconstituire a bibliotecii lui Eminescu. Ea dovedește, în primul rînd, faptul că șase ani după moartea poetului o bună parte din biblioteca sa exista încă și se afla în posesia căpitanului Matei Eminescu și, în al doilea rînd, că un număr de „uvrage” au fost propuse ca donație Fundației universitare.

În amintirile sale, C. Rădulescu-Motru afirmă că donația a fost înregistrată „carte cu cante”.

Evenimentul donației a rămas, evident, memorabil pentru omul de cultură care era C. Rădulescu-Motru, dar exactitatea afirmațiilor cu privire la înregistrarea „carte cu cante” a întregii donații trebuie pusă la îndoială, pentru motive pe care le vom înfățișa ulterior.

Datorită poziției sale de instituție culturală cu un statut deosebit, Fundația universitară era în permanentă în atenția ziarelor și a revistelor care inserau, adesea, în coloanele lor, știri despre activitatea sa. Donația căpitanului Matei Eminescu este și ea semnalată cu promptitudine.

Cotidianul *L'indépendance roumaine*, din 17 mai, deci 9 zile după primirea scrisorii, dorind să sublinieze că Fundația, deși recent înființată, este depozitara unor valori culturale de primă mîna, înserează nota pe care o reproducem în traducere: „Eminescu a lăsat o frumoasă bibliotecă compusă din manuscrise românești și din cărți românești, franțuzești și nemțești. Nu s-au găsit manuscrisele. În ce privește volumele în număr de 400, fratele poetului căpitanul Eminescu le-a donat Fundației universitare”.

Consemnînd donația, nota din *L'indépendance roumaine* indică însă o cifră fantazistă. E probabil că resturile bibliotecii poetului să fi depășit 400 de volume dar, la data cînd apărea nota din cotidianul bucu-reștean de limbă franceză, e greu de crezut că fratele poetului ar fi avut timpul necesar să trimită și col de-al doilea „tablou”. Prima donație, așa cum o confirmă documentele, a fost mult mai mică, iar cea de-a doua, împreună cu care s-ar fi ajuns poate la numărul de volume presupus de redacția ziarului, deși promisă de căpitan, n-a mai avut loc.

După un an, în mai 1896, timp suficient pentru a fi înregistrată și a doua donație, dacă ea ar fi avut loc, Gh. Dem. Teodorescu înainta un „Raport către Majestatea sa regele” (București, Imprimeria statului, 1896), în care, înregistrîndu-se activitățile Fundației, se insera și numele donatorilor. Printre aceștia, așezat între doctorul Schapira din Focșani și deputatul V. M. Kogălniceanu, figurează și căpitanul Matei Eminescu, cu mențiunea că a donat 52 cărți (titluri).

(Continuare în numărul din martie)
Ion STOICA

DIN ÎNCEPUTURILE TIPARULUI, LIBRĂRIILOR ȘI LEGĂTORIEI DE CĂRȚI ÎN BANAT

Ocuparea cetății Timișoarei, la 1552, de către armatele sultanului s-a răstrînt îndoeșbi asupra orașului, restul Banatului trăind încă mult timp o viață aparte, în care schimbul de bunuri materiale dintre sat și oraș nu a fost influențat de ocupații. Dovadă sînt documentele care atestă că cetatea Caransebeșului și, într-o anumită măsură, aceea a Lugojului se bucurau de anumite privilegii, cu urmări pozitive asupra vieții economice, social-culturale a românilor din partea răsăriteană a provinciei.

În ceea ce privește cultura, secolul al XVI-lea marchează, de la începutul lui, o cotitură în istoria Transilvaniei, căreia îi erau încorporate în acea vreme amintitele cetăți, cu întinsele teritorii ce le aparțineau. Acum apar primele manifestări ale scrisului și ale tiparului, care vor lua apoi forme diferite.

Este deosebit de cunoscută că apariția scrisului în limba română întîrzie în acest secol datorită vitregiei vremurilor și că cele dintîi năzuințe de cultură au găsit adăpost în biserică. Lepădînd treptat haina slavonească pe care a îmbrăcat-o, biserica a devenit cu timpul o instituție națională, punînd în valoare limba poporului român, ca element primordial¹⁾.

Societatea românească din Transilvania, mai ales aceea din sud și sud-vest, conținea unele elemente receptive pentru o reformă a bisericii pe plan social, antifeudal, deoarece, încă în prima parte a secolului al XVI-lea, în Făgăraș, Sibiu, Sebeșul Săsesc, Caransebeș și Lugoj se formase deja o pătură orașenească. Temelia economică a acestor așezări se afla în mîinile țărănimii, care avea contact direct cu Țările Române, prin desfacerea unor produse și prin comerțul de tranzit. Acest fapt a reprezentat o piedică în calea cîștigării și a țărănilor pentru luteranism sau calvinism²⁾.

În împrejurările date, spre sfîrșitul secolului al XVI-lea, a luat ființă, la Caransebeș, o școală de dascălie. În veacul următor, nu sînt cunoscute școlile din Lugoj și Caransebeș, ates-

tate în prefața scrisă în limba maghiară a catehismului calvinesc de la Belgrad (1698), unde se spune că „aceasta a fost dat, pentru școlile de religie din aceste două locuri, mai cu seamă din Lugoj și Caransebeș și pentru întîrzierea în credință a tinerilor care învață în ele”.

Mișcările religioase a Reformei, cu un fond cultural național evident, i se datorează așezarea, la 1591, în comuna Zărvești, de lângă Caransebeș, a unei tipografii. Ea aparținea meșterului tipograf Faber Bonaventura, care făcea propagandă pentru reformație în rîndul românilor ortodocși. Urmașii acestuia au continuat meșteșugul tipăririi pînă la 1598, activitatea lor fiind o dovadă a unor stări pline de somnificație. Lista cărților tipărite aici, după Pesty Frigyes³⁾, este următoarea: 1. *Antithesis ubiquitatis et orthodoxae doctrinae de persona Christi, illam propugnante Gregorio Horvath aliter Stansih de Graeder etc. hanc defendente Sebastino Ambrosio etc. Servestae excudit Bonaventura Faber, Anno 1591* [Antiteza generalității a învățăturii ortodoxe despre persoana lui Christ, pe una prezentînd-o mai altfel numit Gregorio Horvath, problema cealaltă apărată de către Sebastino Ambrosi etc. Zărvești, compus de Bonaventura Faber, anul 1591]; 2. *Defensio orthodoxae Doctrinae etc. a Sebastiano Lannio 1592 in 12 nov.* [Apărarea învățăturii ortodoxe etc. de Sebastian Lannio 1592 in 12 nov.]; 3. *Declaratio Circumstantiarum Gemini colloqui: alterius 5 Decembris anti 1595, alterius 29 Ianuarii anti 1596, in arce Keismarcensi habiti, charta, in titulo argumenta in eisdem colloquiis proposita promittens edita sit, hanc obscure perspicere potest. Ad Magnificum D. Stephanum Theokeoli Dominum in Keismark etc. in comitis Posoniensibus versantem missa; et iam necessariae defensionis ergo in lucem data a Sebastiana Ambrosio Pastora Ecclesiae Keismarcensis 1598. Servestae excudebant Haeredes Bonaventura Fabri in 8, pg. 75 preter praemium* [Declaraarea hotărîrilor celor două colocvii: unul din 5 decembrie al anului 1595, altul din 29 ianuarie anul 1596, ce au avut loc în orașul cetate Késmark, din care se poate vedea destul de clar ce s-a tipărit privitor la celelalte hotărîri despre adevăruri, punînd înainte în introducere argumentele prezentate în aceleași întruniri, adresată magnificului Stepan Theokeoli stăpîn în Késmark etc., referîndu-le la adunările din Pojón (Bratislava n.n.) socotîndu-le și pe acestea necesare apărării, au fost date la lumină de către Sebastian Ambrosio pastorul din Késmark 1598, la Zărvești le-au editat moștenitorii lui Faber Bonaventura, după introducere].

Singurele date cunoscute pînă acum despre activitatea de tipograf a lui Faber Bonaventura sînt cele publicate de Ioannes Nemeth⁴⁾, folosite apoi de Pesty.

Problema localității Zărvești este controversată. Autorul maghiar Szabo Károly, în lucrarea sa *Regi Magyar könyvtár* [Bibliotecii vechi maghiare] (vol. 1, p. 62), consideră că nu ar fi vorba de Zărvești de lângă Caransebeș, ci de orașelul Zerbst din Republica Democrată Germană, dar este greu de crezut că tocmai în centrul Germaniei s-ar fi ocupat cineva, în secolul al XVI-lea, de problema ortodoxiei și că alt Pesty cit și Nemeth ar fi greșit determinarea localității. Din titlurile cărților citate mai sus nu rezultă această situație, iar volumele amintite nu sînt cunoscute la noi. Întregul ansamblu de împrejurări confirmă însă cele afirmate de noi.

Cel 164 de ani de ocupație turcească au stînjinit în mare măsură progresul cultural al Banatului. Cel puțin pînă acum, nu ne sînt cunoscute manifestări de acest fel, inclusiv în domeniul tipografiei, în afara celui

aratate. Abia după 1718, cind Banatul este cuprins in Imperiu haabsburgic, incepe aici o etapa noua in istoria tipografilor, care, apar destul de tirziu. Aceasta se datoreaza faptului ca infiintarea atelierelor tipografice a fost mult ingreuiata de ordinul impăratului Carol al VI-lea, din 1718, care a dispus inchiderea imediată a tipografiilor clandestine, pare-se in număr destul de mare. Era permisă numai deschiderea unor astfel de ateliere la sediul universităților, in capitalele provinciilor și in acele orașe unde putea fi exercitată supravegherea activității din partea autorităților. Același ordin prevedea ca pe lângă fiecare tipografie să funcționeze un cenzor, care avea obligația ca lucrările să nu apară fără numele și prenumele autorului și editorului, fără anul imprimării și fără mențiunea localității).

In timpul împărătesei Maria Tereza, același regim sever era aplicat tipografiilor. Este așadar firesc ca particularii să nu se fi simțit indemnati a infiinta tipografii, iar dacă se găseau astfel de persoane, ele erau verificate cu grijă din punct de vedere al religiei, al comportării in societate, al originii și al fidelității față de casa imperială.

Ca urmare a acestor dispoziții, înainte de 1711 nu a fost eliberată nici o autorizație pentru infiintarea de tipografii, deși lipsa lor era simțită chiar și de autoritățile existente atunci la Timișoara. In activitatea administrativă de zi cu zi. Cu toate acestea, sint cunoscute in această perioadă încercări de infiintare a unor ateliere tipografice la Timișoara, oraș care a devenit prin forța împrejurărilor, la numai zece ani de la trecerea Banatului sub stăpânirea austriacă, un important centru comercial și administrativ. In 1758, Schotter Iosif se adresează cu o cerere in acest sens administrației camerale. Despre rezolvarea cererii lui nu avem nici o consemnare in procesele verbale ale consiliului orașenesc. Probabil că cererea nu i-a fost luată in considerare, deoarece in 1766 s-au prezentat alți doi solicitanți, care, desigur, nu s-ar fi adresat primăriei orașului dacă ar fi existat deja o tipografie. Unul dintre aceștia era calfa de tipograf, cu numele de Anton Kolb din Buda, și se pricepea și la gravare. Cererea celor doi a fost citită in ședința din 26 aprilie 1766 a Consiliului orașenesc), care a propus administrației camerale să se probeze deschiderea tipografiei. Nici această cerere nu a fost aprobată, ca de altfel și aceea ulterioară a unui meșter din Sibiu, care se bucura de simpatii in cercurile luterane și calvine. Hotărârea imperială prin care toate cererile amintite nu au primit aprobare a ajuns la consiliul orașenesc din Timișoara in luna august 1766, fiind citită in ședința din 9 august 1766.

Tot printre cele dintii încercări de a infiinta o tipografie la Timișoara este cunoscută și aceea a vestitului călugăr tipograf rimnicean, popa Constantin, pe care cronicarul bănățean Nicolae Stoica o consemnează astfel: „Popa Constantin Tipograful rămniceanu in a. 1767 venise in Timișoara la Episcopu Vikentie Joanovici Vidak și ceru a-și scoate slobozenie să facă aici Tipografie cu cheltuiala popii Constantin eu sui de față la aceea... Episcopu nu primi. Nicolae Stoica de Hațeg, protopop⁴¹).

Ceea ce nu le-a reușit celor amintiți pînă acum a realizat Heimerl Matei in anul 1771. El infiintă o tipografie in Fabricul Timișoarei, intr-o clădire pusă la dispoziția lui de către administrația camerală a Banatului.

Activitatea tipografiei lui Heimerl s-a rezumat la imprimarea de tipărituri oficiale pe seama autorităților civile și militare din Timișoara. In 1771, i s-a aprobat ca pe lângă aceste tipărituri să scoată o revistă săptămî-

nală și anual cite un calendar. A avut și o librărie. Viața tipografilor era grea și din această cauză, pe lângă meserie, ei s-au ocupat și cu comerțul. Aveau librării sau chiar prăvălii de coloniale).

Heimerl moare in 1789. Tipografia lui o moștenește Iosif Slovatzeck, ginerele său, comerciant din Timișoara, care avea autorizație de la consiliul orașenesc pentru meseria de legător de cărți.

In timpul domniei lui Iosif al II-lea, activitatea tipografică se bucură de o mai mare libertate. In ordonanța imperială referitoare la presă s-a dispus să fie interzise numai acele lucrări care contravin dispozițiilor legale, care lezează morala publică și siguranța statului și care nu aduc nici un folos științei sau statului. Se știe ce influență a avut această ordonanță a lui Iosif al II-lea asupra dezvoltării tipografiilor. La Timișoara, tiparul a luat un mare avînt. Slovatzeck a devenit editor și in tipografia lui au văzut lumina zilei multe cărți. Lista lor a fost înalțată, din ordinul consiliului orașenesc, consiliului locotenențial de la Buda. O dată cu ea s-a înalțat și cite un exemplar din cărțile tipărite, așa cum se amintește in procesele verbale ale consiliului orașenesc din Timișoara. Această listă însă nu se găsește astăzi in arhiva primăriei din Timișoara.

In 1786 Slovatzeck a fost tras la răspundere pentru editarea unei cărți interzise și totodată pentru vinzarea unor astfel de cărți. Slovatzeck a promis că in viitor va fi mai atent, iar cu vinzarea de cărți interzise nu se va mai ocupa, rămîind să comercializeze numai cărți venite de la Viena.

Slovatzeck a devenit și depozitarul vestitului tipograf și librar Ioan Thomas Trattner din Viena. Acesta a construit in 1773 „Trattner Hof", in care au fost concentrate toate ramurile meșteșugului tipografic. De asemenea, el a înfiintat 16 librării in Austria, iar cite una in Polonia și Germania. Trattner a găsit la Timișoara un vad bun pentru a deschide o librărie. Consiliul locotenențial a comunicat orașului Timișoara, la 30 Ianuarie 1783, că împăratul i-a permis lui Trattner, să deschidă „Oficiuam librariam" la Timișoara. Credem însă că n-a avut o librărie cu numele lui, ci numai un depozit in cadrul librăriei lui Slovatzeck, fiindcă din cercetările întreprinse nu aflăm nici o urmă despre o astfel de librărie la Timișoara. Trattner a obținut și autorizația de a scoate la Timișoara o gazetă cu caracter politic, economic și comercial. Această gazetă a fost tipărită in tipografia lui Slovatzeck.

Cenzorul tipografiei lui Slovatzeck a fost Karlitzky Albert, inspectorul școlilor naționale, și avea ca sarcină verificarea oricăruia pachet de cărți, in scopul împiedicării specelei cărților prohibite. Prin numirea lui Karlitzky ca cenzor, este de presupus că între produsele tipografiei lui Slovatzeck se găseau și lucrări tipărite in românește și, fără îndoială, cărți ortodoxe.

Pînă in 1787, la Timișoara exista numai o singură tipografie. In acest an, Iosif Eisenführer a întemeiat-o pe cea de-a doua. El nu a făcut negoț prea bun la Timișoara, deoarece in același an se adresează cu o cerere la comandamentul militar din Petervaradin (in R.S.F. Iugoslavia), solicitînd aprobare pentru a-și muta tipografia acolo. Cererea i-a fost respinsă. Eisenführer rămase in continuare la Timișoara pînă in 1789, cind tipografia sa a fost vîndută lui Lechner Ion, legător de cărți. De la acesta a cumpărat-o, in 1791, tipograful Ionas Iacob Iosif, care a cumpărat și atelierul lui Slovatzeck. Ionas Iacob Iosif avea, pe lângă tipografie, și o librărie, care însă desfășura o activitate foarte redusă.

După moartea lui Iosif al II-lea, care a încurajat activitatea tipografilor, el însuși învățând meseria de tipograf de la Ioan Thomas Trattner, tiparul bănățean a cunoscut o accentuată stare de declin mai ales în urma conspirației lui Martinovici. Au fost luate în această vreme diverse măsuri restrictive. Ca urmare a acestor stări de lucruri, la Timișoara a încetat să funcționeze a doua tipografie, între 1791 și 1848 funcționând numai o singură tipografie, și aceasta cerută de nevoia tipăririi unor publicații și a unei formularistici oficiale. Este vorba de tipografia lui Ionas Iacob Iosif, care, pe lângă tipografie, avea și un atelier de legat cărți. El voia să tipărească manuale școlare, dar nu a primit aprobarea consiliului orașenesc. Ionas Iacob Iosif moare la 1804 și tipografia rămâne văduvită lui, care se recăsătorește cu Iosif Klappa. Acesta este cunoscut prin înființarea, la Timișoara, a unei biblioteci publice, cu un fond de 4.000 de volume, între care multe în limba română, și prin redactarea și tipărirea primelor periodice timișorene dintre anii 1771 și 1848, în număr de nouă, toate în limba germană.

Din datele prezentate pînă acum, apare evident că restricțiile referitoare la înființarea tipografiilor făceau parte din politica autorităților imperiale, care urmăreau să ascundă puternicele frământări cu caracter social și național din acest timp. Aceste restricții au constituit o frînă puternică în calea progresului cultural care se înflăcăra promițător și în limba română, deja din veacul al XVII-lea. Tipografia de la Viena și, mai tîrziu, cea de la Buda s-au simțit să satisfacă unele trebuințe școlare, religioase și de alt ordin în limba română, căutîndu-se consecvent împiedicarea aducerii cărții de peste munți. Sînt cunoscute descrierile imperiale date în acest sens motivate de faptul că, îndeosebi în pre-doslovile tipăriturilor bisericești, se strecurau idei primejdioase pentru stat.

Abia după 1848, legiunile devin mai îngăduitoare în privința înființării tipografiilor. Numărul acestora crește cu fiecare an, dar activitatea lor, din aceleași motive politice, se mărgineau mai ales la imprimări oficiale. Aici își găsește explicația faptul că cel dintîi periodic român apare, la Timișoara, abia în 1874, purtînd titlul, în aparență inofensiv, *Triculiul*. El este continuat apoi de: *Higiiena și scoala* (1876—1878), prima revistă de igienă în limba română, editată de doctorul Pavel Vasici, *Luminătorul* (1880—1894)¹¹, *Timișoara* (1885)¹², *Gazeta poporului* (1886—1892)¹³, *Avocatul poporului* (1886—1887)¹⁴, *Săteanul* (1891)¹⁵, *Dreptatea* (1894—1898)¹⁶, *Foala de Duminică* (1894—1898)¹⁷, *Controla* (1895—1908)¹⁸, oglindiri fidele ale luptei pentru dreptate și libertate națională, precum și ale tuturor aspirațiilor sociale și ale manifestărilor culturale românești din Banat¹⁹.

În tiparnițele bănățene, unele înzestrate cu buclii și caractere de tranziție, au văzut lumina tiparului 9 din cele 22 de scrieri ale timișoreanului Petru Lupu-Lupulov (1804—1872), profesor de teologie și director al școlilor naționale din districtul regimentului romano-banatic, cărturar de o vastă cultură, autor al mai multor scrieri teologice și religioase interesante, popularizator al poeziei românești (deja în 1845), traducător al mai multor piese de teatru și cel dintîi care face cunoscută literatura italiană la noi. Tot la Timișoara își tipărește lugojanul Vasile Maniu (1824—1901) *Răspunsul replicativ la broșura protopopului Dregheci* (1856) și binecunoscuta *Disertațiune istorică critică și literară traciind despre originea romanilor din Dacia Tratată* (1857), de peste 600 de pagini, care îl aduce împreună cu întreaga sa activitate în domeniul culturii, un loc în rîndul membrilor

Academiei Române. În același timp, au apărut și lucrările istorice, semnate de orăviteanul D. Constantin, *Scurtă deducere a istoriei Ost și Vest a Romanilor* (1856) și *Istoria Ost și Vest a Romanilor* (1857), precum și scrierile polemice (cu Vasile Maniu) și altele 7 scrieri teologice și istorice ale protopopului timișorean ortodox român Meletie Dregheci (1814—1891)²⁰. Tipăriturile românești ieșite din teacurile atelierelor timișorene își sporesc apoi numărul, între ele remarcîndu-se multe cărți valoroase.

Fenomenul cultural românesc din Banat, slujit cu mult folos de periodicele și cărțile apărute în tipografiile din Lugoj, Caransebeș și Oravița, a cunoscut o mare amploare, dar insuficientă scoasă astăzi la lumină. Considerăm că activitatea acestor lăcașuri de cultură merită în viitor interesul cercetătorilor.

Alexandru RUSU

Note bibliografice

1. Piru, Al. *Literatura română veche*. Buc., E.P.L., 1961, p. 29, 30; Ghibu, O. *Din istoria literaturii didactice românești*. Vol. 1. Buc., 1916, p. 6.
2. Panaitescu, P. P. *Inceputurile și biruința scrisurii în limba română*. Buc., Editura Academiei, 1965, p. 41.
3. Pesty Frigyes, A. *Szörényibánság és Szörény vármegye története*. Budapesta, 1878, p. 509—510.
4. *Memoria Typographiarum... Pesthini 1818. Typis et sumptibus J. Th. Trattner*, p. 174.
5. Berkeszi István. *A jemesvári könyvnyomdászati és lapirodalom története*. In: „Ertesítő”, Timișoara, 1878, I, II, p. 6—7.
6. Arhiva orașului Timișoara, anul 1766.
7. Buracu, Coriolan. *Muzeul General Nicolae Ceau în Băile Erculane*. Turnu Severin, 1924, p. 39.
8. Berkeszi István. *Op. cit.*, p. 9.
9. A apărut la Timișoara, ca organ al partidului național român din Ungaria; a susținut lupta pentru drepturile democratice naționale ale poporului român pe tărîm politic și economic.
10. Revistă săptămînală ilustrată, cu caracter economic și literar.
11. Continuatoarea a revistei Timișoara, nu era un ziar politic combatant, ci o gazetă românească, scrisă în spirit național, care milita pentru educarea poporului.
12. Supliment al *Luminătorului*, publica sfaturi cu caracter juridic și chiar studii de popularizare a științelor juridice.
13. „Foale pentru trebuințele și interesele practice a [le] sâtenilor”; apărea în comuna Beregsău, de lângă Timișoara.
14. Cotidian de politică națională românească, cu caracter politic, economic și literar; a apărut la început sub conducerea dr. Cornel Diaconovici și dr. Valeriu Branîște.
15. Supliment al cotidianului *Dreptatea*, cu conținut politic și cultural, apărea săptămînal.
16. Organ al opoziției românești din sînul partidului național, reprezenta cercurile apropiate de guvernul maghiar.
17. Datele despre periodicele citate aici au fost luate după: Cosma, Aurel (junior). *Istoria presei române din Banat*. Timișoara, 1932, p. 40, 48, 53, 64.
18. Mureșeanu, I. B. P. *Lupu-Lupulov*, In: „Dacia”, Timișoara, 1940, nr. 49, 50 și 51; Vasile Maniu. In: „Lucațărul”, Timișoara, 1940, nr. 52, 54, 55; *Tiparnițe timișorene*. In: „Vestul”, Timișoara, 1941, nr. 79, 80.

Defensorium curatorum

Un incunabul rarissim descoperit la Oradea: DEFENSORIUM CURATORUM

În nr. 7/1968 al *Revistei bibliotecilor*, am semnalat faptul că la prelucrarea celor peste 100 000 de publicații, care alcătuiesc fondul tradițional al Bibliotecii municipale din Oradea, au fost descoperite trei incunabule. Deoarece unuia dintre acestea îi lipsseau datele de apariție și nu putea fi identificat, calitatea de incunabul a lucrării era pusă la îndoială¹⁾. În urma unor cercetări de aproape doi ani, am ajuns la rezultatele pe care le înfățișăm în cele ce urmează.

Volumul, înregistrat în biblioteca noastră la nr. 285.765 și purtând cota II 36412, conține două părți: I. *Defensorium curatorum* // și *Epistola domini Pii pape transmissa Ludovico Cristia // nissimo francorum regi...*

Conținutul primei părți se referă la consistoriul de la Avignon (8 noiembrie 1357), la care au participat papa Inocențiu al VI-lea, cardinali și episcopi²⁾. Cu acest prilej, au fost discutate plingerile preoților împotriva abuzurilor săvârșite de către ordinele călugărești ale fraților cerșetori (indeosebi dominicanii și franciscanii), care se bazau pe unele privilegii mai vechi³⁾.

Cea de-a doua parte a volumului este o bulă papală, dată la Roma în ziua de 31 octombrie 1461, prin care papa Pius al II-lea aprobă hotărârea lui Ludovic al XI-lea al Franței de a abolii Sancțiunea Pragmatică⁴⁾. În același timp însă, după ce papa își exprimă satisfacția pentru măsura luată, asigurându-l pe rege de sprijinul său, îl îndeamnă să pornească la luptă împotriva turcilor, să-i învingă „et terram sanotam recuporare“.

Cartea are pe pagina de titlu, imediat sub titlu, vinieta tipografului, în mărime de 8 × 11,3 cm, cu o deviză în franceza veche: „Un dumnezeu, un rege, o lege, o credință“. Acestea sînt datele care au putut fi descifrate. Se puneau însă următoarele întrebări: 1) Dacă este sau nu incunabul? 2) Cui se numește autorul? 3) Dar tipograful? 4) Anul și locul imprimării.

La prima întrebare am anticipat un răspuns pozitiv, pornind de la următoarele considerente: textul nu are alineate; caracterele literelor, stilul și ortografia sînt proprii incunabulelor; paginile nu sînt numerotate; hîrtia provine din fabrici din timpul incunabulelor. Toate acestea ne îndreptățeau să răspundem afirmativ. Argumentele pro trebuiau însă confirmate.

La întrebările 2, 3 și 4 n-am reușit să răspundem, cu toate că am făcut apel la serviciile specialiștilor în domeniul cărții vechi de la Biblioteca Centrală de Stat, Biblioteca Academiei R. S. România și Biblioteca Brukenthal din Sibiu. În această situație, am luat hotărîrea să extindem investigațiile la cîteva biblioteci mari din străinătate. Am trimis fotocopii la: *Deutsche Staatsbibliothek* din Berlin, *Inkunabelabteilung, Bibliothéque Nationale* din Paris și *Biblioteca Nazionale Centrale* din Firenze. Cele trei biblioteci naționale au confirmat același răspuns: *Defensorium curatorum* este un incunabul, tipărit în jurul anului 1490, și se află descris în *Catalogul incunabulelor de la British Museum*, vol. 8, p. 50⁵⁾. Autorul lucrării este englezul Fitzralph Ricardus de Radulphis, episcop de Armagh⁶⁾. Cartea a fost tipărită la Paris, în atelierul lui Antoine Caillaut. Identificarea tipografului s-a făcut după vinieta⁷⁾. Caracterele tipografice folosite confirmă și ele vechimea lucrării, deoarece sînt de tipul 11:82 G și 16:130 G⁸⁾.

Dr. Heinrich Roloff⁹⁾ afirmă că ne aflăm în fața unei tipărături rarissime, deoarece se cunoaște existența numai a următoarelor exemplare: un exemplar aflat la *British Museum*¹⁰⁾; un al doilea, la *Bibliothéque Nationale de Paris, Département des imprimés Réserve*; al treilea exemplar a fost parte din faimoasa colecție C. Fairfax-Murray și a fost vîndut, în 1910, la un anticarier din Londra; un al patrulea exemplar, aflat la *Biblioteca Universității din Cambridge*, a cărui identitate încă nu este pe deplin clarificată; un al cincilea exemplar se află la *Bibliothéque Sainte Genevieve*¹¹⁾. Alte exemplare nu sînt cunoscute în biblioteci publice nici în Germania și nici în Italia¹²⁾.

E. Brui menționează că volumul complet trebuie să conțină 28 de foi nepaginate, iar ultima foaie, d 4, este goală¹³⁾.

Examinînd exemplarul nostru, constatăm că: mărimea lui este de 12 × 20,5 cm; pe pagina de titlu se află o vinieta de 8 × 11,3 cm (reprodusă în fotografie); conține 28 de foi nepaginate, dintre care d 4 este goală; hîrtia are filigrane care reprezintă un erin și o stea cu șapte colțuri, din care se văd bine, pe unele pagini, trei colțuri, iar pe altele, chiar patru. Cartea este în stare bună și prezintă următoarele particularități: pe pagina de titlu, în colțul din stînga, jos, este scris de mîna 1461; pe foata a I recto lipsește I inițial de la *In nomine...*, probabil că ar fi urmat să fie pictată; tot astfel, pe foaia d I verso lipsește C inițial de la *Carissime...*; tot pe dl verso, în stînga titlului, este adăugat de mîna *Pragmaticae Sanctionis destructio*.

În concluzie, pe baza cercetărilor efectuate, afirmăm că *Defensorium curatorum*, existent în Biblioteca municipală din Ora-

dea, este o tipăritură extrem de rară, exemplar unic în bibliotecile științifice și publice din țara noastră¹⁾.

Ioan LENGHEL
director al Bibliotecii municipale din Oradea

¹⁾ Pentru incunabul, folosim aici accepțiunea internațională, prin care înțelegem orice carte tipărită înainte de 19 aprilie 1500, calendarul gregorian. Vezi: Flocon, Albert. *L'univers des livres*. Paris, Hermann, 1961, p. 246-248.

²⁾ Vezi: *Chronica... Venetia*, 1479, folium 61 recto (Incunabul Catalog Ludwig Hain, poziția nr. 6924).

³⁾ Referitor la neînțelegerile dintre cler și ordinele cerșetore, vezi: Albers, Pierre S. I. *Manuel d'histoire ecclésiastique*. Vol. 2. Paris, 1931, p. 102-104.

⁴⁾ *La grande encyclopédie*, vol. 22, p. 631.

⁵⁾ Denumirea exactă: *Catalogue of books printed in the XV th century now in the British Museum*. P. VIII. London, 1949. S. 50. Signatur: I A 39 51. Incunabulul se mai află descris și în următoarele lucrări bibliografice: Davies, Hugh William. *Catalogue of a collection of early French books in the Library of C. Fairfax-Murray*. P.2. London, 1961. Nr. 652; *Bibliothèque Nationale de Paris*, vol. 52, p. 227, la numele de autor Fitzralph, Richard.

⁶⁾ Vezi: *Lexikon für Theologie und Kirche*. 2 Aufl. Bd. 8. 1963. Sp. 1289/90.

⁷⁾ Vezi: Claudin, A. *Histoire de l'imprimerie en France au XV-e et au XVI-e siècle*. T.1. Paris, 1900, p. 302; Renouard, Ph.: *Imprimeurs parisiens*. In: *Revue des bibliothèques*, 32, 1922, p. 83; *Marques typographiques*. Paris, 1853, no. 253; Polain, M. Louis. *Marques des imprimeurs et libraires en France au XV-e siècle*. Paris, 1926, no. 95.

⁸⁾ Vezi: Haebler, Konrad. *Typenrepertorium der Wiegendrucke*. Abt. II. Leipzig und New York, 1908. S. 278. (Sammlung bibliothekswissenschaftlicher Arbeiten, H. 22/23).

⁹⁾ Heinrich Roloff, director la secția de incunabule de la Deutsche Staatsbibliothek, Berlin, adresa S 23/I 142/68 din 17.8.1968.

¹⁰⁾ E. Bruil, conservateur de la Réserve de la Bibliothèque Nationale. Paris, în scrisoarea din 7 august 1968, este de părere că acest exemplar aparține unei ediții diferite, fiind tipărit însă de același Callaut.

¹¹⁾ *Ibidem*.

¹²⁾ Emanuele Casamassina, profesor, de la Biblioteca Nazionale Centrale din Firenze, în adresa El/7194/5 din 9 august 1968, nu menționează existența vreunui exemplar în Italia.

¹³⁾ În adresa de la punctul 5.

¹⁴⁾ Afirmam că o întemeiem pe faptul că, în urma discuțiilor și corespondenței purtate, toate bibliotecile posesoare de incunabule au răspuns negativ, precum urmează: verbal — Biblioteca Academiei R.S. România, Biblioteca Centrală de Stat; Biblioteca Brukenthal din Sibiu; în scris — Biblioteca documentară „Bathyaneum” din Alba Iulia, Biblioteca municipală din Brașov și filiala Sighișoara, Biblioteca centrală universitară din Cluj, Biblioteca Academiei, filiala Cluj, Biblioteca municipală „V. A. Urechia” din Galați, Biblioteca documentară „Teleki-Bolyai” din Tg. Mureș, Biblioteca centrală universitară „M. Eminescu” din Iași, Biblioteca documentară „Bethlen” din Aiud.

Ex libris

Ex libris-uri din Transilvania (II)

Într-un articol anterior¹⁾, am descris un ex libris exterior și câteva ex libris-uri autografe și tipărite (horaldice) din secolele XVI—XVIII, care au fost folosite în majoritatea lor de unii bibliofili transilvăneni. În studiul de față, vom încerca să aducem, pe baza colecțiilor Bibliotecii Arhivelor Statului din Brașov (B.A.S.B.), unele completări la articolul citat, continuând apoi cu descrierea unor ex libris-uri transilvănene sub formă de viniete.

În figurile la și lb este redat ex libris-ul exterior, întrebuițat, în anul 1696, de către *Valentinus Franck* din Sibiu, pe coperta anterioară și pe cea posterioară a cărților sale (B.A.S.B., cota 1.3726). Ex libris-ul acesta, imprimat în aur pe o copertă de piele de culoare maro, are formatul 60 × 71 mm (varianta din fig 1 a) și 65 × 71 mm (varianta din fig. 1 b). Varianta aflată pe coperta anterioară conține inscripția: *Valentinus Franck, Iud. (ex) Reg. (alis), Sax. (onicarum) Comes* (Valentin Franck, jude regal, comite al sașilor), iar cea de pe coperta posterioară — inscripția: *Anno M.DC.XCVI* (Anul 1696). Proprietarul ex libris-ului s-a născut în anul 1643, la Sibiu, și și-a făcut studiile universitare la Altdorf, în Germania. În 1682, a devenit notar pro-

Fig. 1 a

Fig. 1 b

vincial la Sibiu, iar în 1686, jude regal și comite al sașilor. A fost un bun cunoscător al mai multor limbi și a editat, în anul 1679, la Sibiu, o culegere din sentințele lui Ovidiu, traducându-le în același timp în limba română, săsească și maghiară²⁾.

Ex libris-urile transilvănene pe care le vom descrie în continuare aparțin categoriei ex libris-ului tipărit sub formă de viniță, compunându-se numai dintr-un text scurt, fără un desen propriu-zis. Ele se găseau de obicei lipite pe coperta interioară a cărților.

Ex libris-ul din figura 2 aparține bibliotecii liceului latin din Sibiu și datează din secolul al XVII-lea (Biblioteca Muzeului Brukenthal-Sibiu, cota Tr.XVII/316), având formatul 50 x 56 mm. Din textul latin al acestui ex libris reiese că volumele împrumutate din această bibliotecă trebuiau să fie restituite pînă la sfîrșitul fiecărui trimestru, iar în cursul trimestrului al IV-lea al anului, pînă în ziua de 17 decembrie. Acest lucru înseamnă, probabil, că în ultimile 14 zile ale anului, la biblioteca din Sibiu, se făcea revizuirea și inventarierea cărților.

Același ex libris a fost folosit la Sibiu și în secolul al XVIII-lea, după cum se poate constata dintr-o reproducere, executată

LIBER BIBLIOTHECAE
GYMN. CIBIN. A. C.

CL. N.

COMMODATVS
PROBE CVRETVR
RITE RESTITVATVR
AD PROXIMAM
D. XXXI. MART. XXX. IVN.
XXX. SEPT. XVII. DEC.

Fig. 2

APVD IACOBVM STOER

M. D. CV. II.

Petri Pfannenschmieds.

Fig. 3

Fig. 4

Între anii 1672 și 1677, Petrus Pfannenschmied a fost proprietarul tipografiei din Brașov¹⁰⁾. Probabil, în intervalul de timp în care a avut această calitate, el și-a tipărit ex libris-ul descris.

În figura 4, este redat ex libris-ul lui Ios(e)ph Car(olus) Eder (1760—1810). Originar din Brașov, Eder și-a luat doctoratul în filozofie la Budapesta, la vârsta de numai 18 ani, iar după aceea a activat ca profesor la Tg. Mureș și la Sibiu. În anul 1787, el a devenit directorul școlii normale din Sibiu. Pe lângă multe alte scrieri istorice, Eder a editat, în anul 1803, *Istoria Transilvaniei* a lui Martin Felmer, pe care a completat-o cu multe note și date valoroase¹¹⁾.

Inițial, Eder a folosit pentru cărțile sale ex libris-uri autografe¹²⁾, mai târziu, și a-nume în anul 1783, un ex libris sub formă de ștampilă. Ex libris-ul din figura 4 (B.A.S.B., cota I.1340) reprezintă probabil o formă mai evoluată, ulterioară (deci între anii 1783 și 1810), fiind vorba de o vinieta tipărită, lipită pe coperta interioară a cărților. În acest ex libris, numele proprietarului se găsește într-un oval alcătuit din flori frumos executate, desenul având formatul de 65 × 33,5 mm, iar vinieta întregă, formatul 77,5 × 57,5 mm.

La Dieta din anul 1791, românii din Transilvania au cerut drepturi egale cu celelalte națiuni ale țării. Memoriul lor a

de Emil Sigerus³⁾, a unui ex libris care a aparținut inițial profesorului transilvănean M. G. Agnethler (decedat în anul 1752, la Helmstedt). Ulterior, M. G. Agnethler a folosit pe cărțile sale ex libris-ul liceului sibian.

În figura 3, este reprodus ex libris-ul lui Petrus Pfannenschmied (B.A.S.B., cota I.108), vinieta având formatul 9 × 39 mm, iar textul tipărit, formatul 4 × 34 mm. Petrus Pfannenschmied s-a născut în anul 1633⁴⁾, a frecventat, între anii 1651 și 1656, liceul din Brașov⁵⁾, iar în anul 1657 s-a înscris pentru a studia dreptul la Universitatea din Leipzig⁶⁾. După întoarcerea sa de la studii, a funcționat, între anii 1661 și 1663, ca profesor (lector) la liceul latin din Brașov⁷⁾, iar între anii 1663 și 1677 ca predicator la Biserica Neagră din Brașov⁸⁾. A murit la Brașov, la 21 noiembrie 1677⁹⁾.

fost tipărit în același an în două ediții: la Iași, de către oculistul Ioan Piuariu-Molnar, și la Cluj, de către J. C. Eder. Memoriu a rămas cunoscut în istoric cu titlul *Supplex Libellus Valachorum*, după cum a fost intitulat de către Eder în ediția sa¹³). Totuși, în notele sale la acest memoriu, Eder nu s-a dovedit a fi un susținător al cererilor românilor transilvăneni, invocând unele teze istorice greșite ale adversarilor acestora¹⁴).

În primul pătrar al secolului al XIX-lea și circa pînă în anul 1910, întrebuințarea ex libris-urilor s-a redus foarte mult în toată Europa¹⁵). Noi posedăm însă și din această perioadă unele ex libris-uri, interesante fie prin execuția lor artistică, fie datorită personalității proprietarilor lor. Aceste ex libris-uri intenționăm să le descriem într-o viitoare comunicare.

Anna KORODI, Geront NUSSBACHER
și Arnold HUTTMANN

Note bibliografice

- 1) Huttman, A., Korodi, A. Nussbacher, G. *Ex libris-uri din Transilvania*. În: *Revista bibliotecilor*, 21, nr. 7, iul 1968, p. 425.
- 2) Trausch, Joseph. *Schriftsteller-Lexikon... der Siebenbürger Deutschen*. Vol. 1. Brașov, 1868, p. 339.
- 3) Sigerus, Emil. *Siebenbürgisch-sächsische Buchzeichen*. Korrespondenzblatt des Vereins für siebenbürgische Landeskunde. Vol. 40 (1917), p. 59. Reproductorile se găsesc înaintea paginii 1.
- 4) *Quellen zur Geschichte der Stadt Kronstadt*. Vol. 4. Brașov, 1903, p. 197.
- 5) Schiel, Fr. *Civium Gymnasii Coron. Matricula*. În: *Programm des Evangel. Gynnasiums A. B. in Kronstadt*. Brașov, 1863, p. 60; Gross, Julius. *Kronstädter Drucke 1535-1836*. Brașov, 1886, p. 13, nr. 86 b.
- 6) Fabini, T. și Teutsch, Fr. *Die Studirenden aus Ungarn und Siebenbürgen auf der Universität Leipzig*. Archiv des Vereins für siebenbürgische Landeskunde. Vol. 10 (1872), p. 386.
- 7) Schiel, Fr. *op. cit.*, p. 59.
- 8) *Quellen zur Geschichte der Stadt Kronstadt*.
- 9) *Idem*.
- 10) Tontsch Hermann. *Die Honteruspresse in 400 Jahren*. Brașov, 1933, p. 39.
- 11) Trausch, Joseph. *Op. cit.*, p. 268.
- 12) Huttman, A., Korodi, A., Nussbacher, G. *Op. cit.*, p. 426.
- 13) Prodan, D. *Supplex Libellus Valachorum*. Ediție nouă. Buc., 1967, p. 12.
- 14) *Ibidem*, p. 59.
- 15) Bielz, Julius. *Siebenbürgische Exlibris des 16. Jahrhunderts*. Mitteilungen aus dem Baron Brukenthalischen Museum. Vol. 12. Sibiu, 1947, p. 43.

BIBLIOTECI
DE PESTE HOTARE

BIBLIOTECILE NORDICE DE CERCETARE ȘTIINȚIFICĂ ÎN EPOCA CALCULATORILOR ELECTRONICE

de Wilhem ODELBERG
director al Bibliotecii
Academiei de Științe din
Suedia

Anul trecut în luna noiembrie, Asociația Bibliotecarilor din România a primit vizita d-lui Odelberg Wilhem, directorul Bibliotecii Academiei de Științe din Suedia, vicepreședinte al Asociației Bibliotecarilor din Suedia (*). D-sa a vizitat marile biblioteci din București și Iași, interesându-se îndeaproape de organizarea actuală a sistemului de biblioteci de la noi, și a împărtășit colegilor români din experiența bibliotecarilor suedezi. D-sa a ținut la Biblioteca universitară din Iași și în Aula Bibliotecii centrale universitare din București o foarte interesantă conferință referitoare la Bibliotecile nordice de cercetare științifică în epoca calculatoarelor electronice. Au fost evocate mai întâi contactele româno-suedeze de-a lungul istoriei, încă de pe timpul lui Carol X Gustav, când un ambasador al regelui, Clas Rålamb călătorind prin Rucăr, a notat originea romană a locuitorilor și latinitatea limbii și, de asemenea, a reamintit șederea lui Carol al XII-lea în țara noastră. După ce a făcut o scurtă prezentare a țărilor și popoarelor scandinave, dl. Odelberg a expus sistemul de organizare, activate și perspectivele de dezvoltare și cooperare ale sistemului de biblioteci din țările nordice. D-sa a avut amabilitatea să ne pună la dispoziție textul comunicării pe care îl publicăm mai jos.

* Dl. Odelberg O. V. Wilhem a fost președinte al Bibliotecii Speciale de Științe (1961). Din anul 1959 este director al Bibliotecii Academiei de Științe din Suedia. De asemenea, din 1963, îndeplinește funcția de secretar al comitetului pentru documentare în domeniul științelor naturii și de vicepreședinte al Asociației Bibliotecarilor din Suedia.

În anul 1947, patru consilii, reprezentând organismele de cercetare din Scandinavia, s-au asociat în vederea constituirii unei organizații scandinave, NORDFORSK, al cărei scop era de a coordona cercetarea în domeniul științelor naturale și tehnologice. Este sigur că rolul său a fost preponderent în timpul celor douăzeci de ani trecuți de la fondare. Această organizație, al cărui secretariat se află în momentul de față la Helsinki, a efectuat o muncă considerabilă în mai multe domenii și rezultatele obținute sînt dintre cele mai satisfăcătoare. Ea a examinat, printre altele, metodele de cercetare pe baza aparatului electronic. O organizație care îi e afiliată, SCANDOC, stabilită la Washington (Statele Unite), ca centru scandinav de documentare, fondat în 1960, este o instituție în serviciul celor cinci țări nordice pentru documentare în domeniul științelor naturale și industriale. SCANDOC realizează la cerere programe speciale și obiectivul său, în sens larg, e de a însuma rezultatele cercetărilor și de a întocmi documentația necesară în domeniile de cercetare. Prin intermediul SCANDOC au fost furnizate, în 1965, 4 000 de rapoarte de cercetare.

O altă întreprindere interscandinavă, care interesează în mod special bibliotecile, se numește SKANDIA. Asociația bibliotecarilor nordici a luat inițiativa de a crea planul SKANDIA în vederea raționalizării, prin toate mijloacele, a achizițiilor de cărți din bibliotecile științifice scandinave. Programul acestui organism a fost stabilit în urma unor discuții largi între responsabili bibliotecilor științifice nordice. Hotărârile definitive s-au bazat pe analiza detaliată a metodelor de achiziție din diferite biblioteci și pe conținutul actual al colecțiilor lor. Pînă acum, rezultatele obținute în domeniul beletristicii și al științelor sociale sînt satisfăcătoare. Astfel s-a căzut de acord ca o bibliotecă din Copenhaga să se ocupe îndeosebi de anumite domenii speciale, cum ar fi, de exemplu, literatura arabă, în timp ce biblioteca Universității din Uppsala să aibă, de pildă, un centru care să se ocupe exclusiv de literatura referitoare la Africa, întrucît Institutul Nord-African își are sediul în acest oraș. Iată un alt exemplu: biblioteca Universității din Göteborg este principalul responsabil în Suedia al achiziționării literaturii referitoare la Norvegia. Modalitățile de coordonare a achizițiilor în domeniul medicinei, tehnologiei și al anumitor ramuri ale științelor naturale sînt însă mult mai complicate. Trei comitete speciale, subordonate comitetului principal al planului SKANDIA, lucrează de mai mulți ani în acest sens, unul pentru medicină, al doilea pentru ști-

ințele naturale, ultimul pentru tehnică. Este evidentă dificultatea raționalizării procurării publicațiilor cerute în mai multe locuri simultan, dar atunci cînd anumite serii pot fi limitate la un singur exemplar pentru toată Scandinavia, rezultatul e foarte avantajos. Este total inutil ca aceeași carte sau publicație periodică să se afle simultan în toate cele zece biblioteci universitare. Totuși raționalizarea importării literaturii străine întîmpină dificultăți. De exemplu, o instituție științifică nordică dorește să-și distribuie lucrările în lumea întreagă și adesea tocmai acest fapt determină importul pe calea schimbului, procedeu avantajos dar care suscită uneori paralelisme și concurență din punctul de vedere al economiei practice. Nu e ușor să se găsească în fiecare caz o soluție adecvată. Comitetele care activează în cadrul planului SKANDIA fac eforturi pentru a găsi soluții viabile. Secția de științe naturale a planului SKANDIA, al cărui președinte sînt, speră să poată prezenta în primăvara anului 1969 un proiect referitor la coordonarea achizițiilor bibliotecilor universitare nordice în domeniul matematicii.

O activitate unde colaborarea interscandinavă poate fi foarte fecundă o constituie și publicarea studiilor științifice. În 1946 societățile de chimie din patru țări scandinave au ținut o consfătuire cu scopul de a funda în comun o revistă de chimie, intenție care s-a realizat prin *Acta chemica scandinavica*. Fiecare țară contribuie la cheltuieli și numește un membru în comitetul de redacție. Această publicație, cu un tiraj de 3 000 de exemplare, este una din cele mai importante din lume în domeniul chimiei. Pentru medicină și tehnică există o întrecăgă serie de publicații scandinave comune, ca de exemplu *Acta medica scandinavica*, *Acta chirurgica scandinavica*, *Acta polytechnica scandinavica* etc. O altă serie de publicații privind științele umaniste donotă de asemenea voința popoarelor scandinave de a se asocia pentru o sarcină comună. Nu voi cita decît publicația serială interscandinavă de referate istorice, *Excerpta historica nordica*, creată în 1954, din care al șaselea volum va apare în curînd. Publicația constituie un ansamblu de referate, în engleză, ale lucrărilor scandinave importante, fără de care lucrările reconzate ar fi inaccesibile marelui public din toată lumea. Un rezultat analog își propun să realizeze în Suedia consiliile de cercetări în domeniul științelor și medicinei, adică să realizeze în sfera lor fuziunea mai multor reviste pentru a spori audiența acestor publicații. Fiind redactate și chiar publicate în suedeză, un mare număr din aceste reviste nu ajung la publicul cititor căruia îi sînt destinate. Ar

trebui ca articolele acestor reviste să fie mai concentrate și publicate în engleză pentru a avea acces la un public cit mai larg.

În ceea ce privește informarea științifică, țările scandinave nu cooperează numai între ele ci iau parte și la acțiuni internaționale în acest sens. Cea mai importantă dintre organizațiile internaționale în acest domeniu este Federația Internațională de Documentare (FID). Țări diferite sînt reprezentate aici de propriile lor organizații naționale. Suedia e reprezentată prin Societatea de literatură tehnică și multă vreme a jucat un rol important lucrările sale referitoare îndeosebi la formarea profesională a documentariștilor care realizează informarea tehnică a bibliotecilor științifice. În 1963 a fost constituit în Suedia un comitet național special pentru documentare, subordonat Academiei suedeze de științe. Fundarea comitetului a fost precedată de numeroase discuții vizînd organismele care trebuiau reprezentate. În cele din urmă s-a stabilit că în comitetul național trebuie să participe toate consiliile de cercetare, Societatea suedeză de industrie și Academia de științe politehnice. În cursul anilor trecuți, comitetul național suedez jucașe mai ales rolul de organ de coordonare între diferite domenii ale activității de documentare. El desemna totodată reprezentanți la reuniunile și congresele organizate de FID.

Organizațiile de documentare nordice iau parte activă la lucrările FID. Astfel secretariatul comisiei FID care se ocupă cu diferitele sisteme de clasificare se află în Danemarca iar comisia care studiază sistemele de mecanizare în documentare are secretariatul în Suedia.

Cînd acum trei ani Suedia a devenit membră a sistemului MEDLAR *) (fundatie americană), informarea științifică internațională a realizat un progres important. Lucrările acestui sistem sînt efectuate în National Library of Medicine (Biblioteca națională de medicină) aflată la Bethesda lângă Washington. Sînt despuiate aproximativ 6000 de periodice medicale și biologice iar informațiile culese se referă nu numai la chestiuni exclusiv medicale, cazuri clinice etc. ci abordează totodată sociologia medicală și un mare număr de subiecte adiacente științelor medicale. În 1956 s-a ajuns la un acord între școala superioară de medicină de la Stockholm (Karolinska Mediko-Kirurgiska

Institutet) și National Library of Medicine, ca Suedia să primească lunar benzile magnetice MEDLAR pe care sînt stocate informații. Aceste benzi sînt incorporate ordinatului Institutului și fiecare instituție de învățămînt și clinică universitară sau de spital au dreptul să solicite informații de la ordinator. Acest procedeu nu e limitat la Suedia, ci și celelalte instituții de învățămînt sau spitale nordice au dreptul de a se servi de MEDLAR la Stockholm. O altă întreprindere internațională a cărei activitate e la fel de importantă pentru Scandinavia e sistemul denumit *Chemical Titles* [Titluri din domeniul chimic]. Atribuit, în momentul de față, Bibliotecii tehnice daneze, acest sistem a creat o documentare foarte întinsă îndeosebi referitoare la industria chimică din Danemarca și celelalte țări scandinave. În ciuda caracterului strîns al colaborării nordice în acest domeniu și în altele, mai există numeroase probleme noi și extrem de complexe în domeniul documentării științifice care își așteaptă rezolvarea. Vor mai fi necesare studii și dezbateri susținute pentru coordonarea altor aspecte ale documentării.

Baza însăși a informării o constituie tot bibliotecile. Bibliotecile însă utilizează diverse sisteme de cataloage. Dacă pretutîndeni ar fi existat un sistem standard pentru redactarea cataloagelor, posibilitățile informării ar fi fost mult ușurate. În Suedia, de exemplu, există 60—70 de asociații diferite, direcții și grupe de lucru care se ocupă de problemele documentării. Din punct de vedere financiar lipsa, de asemenea, coordonarea iar pentru finanțarea proiectelor de documentare a fost necesar pînă acum să se apeleze la organizații de toate tipurile, la diferite consilii de cercetare și la alte instituții. Din aceste motive statul suedez a creat în iulie 1968 o direcție generală specială, Consiliul de Stat pentru informare și documentare, denumită SINFODK și o direcție intitulată Direcția pentru dezvoltarea tehnică în Suedia, cu sarcina de a concentra toate fondurile destinate finanțării dezvoltării tehnicii în Suedia. Această măsură a fost primită cu satisfacție și fără îndoială SINFODK va ocupa locul Comitetului național pentru documentare ca reprezentant național la FID.

Documentarea nu trebuie să studieze exclusiv chestiuni tehnice și să se intereseze numai de științele naturale. Există un mare număr de discipline umaniste care cer să fie luate în considerație, filologia și poezia, îndeosebi, științele sociale și dreptul. De aceea Comitetul național de documentare în Suedia ezită să-și decidă propria-i desființare și va continua să existe în special pentru coordonarea documentării în domeniile

*) Sistem de stocare și recuperare a informațiilor pe baza unui ordinator al bibliotecii Naționale Medicale din S.U.A. (National Library of Medicine). Ordinatorul lucrează cu benzi magnetice. În S.U.A. și Marea Britanie au fost înființate mai multe centre care, cu ajutorul copiei benzilor magnetice, satisfac cerințele de informare regionale și contribuie la furnizarea informațiilor.

amintite și va contribui ca SINFODK să nu se orienteze exclusiv spre problemele de ordin tehnic și ale domeniului științelor naturale.

Resursele bibliotecilor constituie baza oricărei documentări eficiente. E necesar însă ca bibliotecile să se ocupe efectiv și rațional de propria lor informare și mai ales să găsească căile cele mai raționale pentru a pune în valoare volumul imens de documente existent. În privința literaturii suedeze, documentația e completă, dat fiind că Biblioteca Regală (Biblioteca națională suedeză) și bibliotecile universitare sînt beneficiare ale legii depozitului legal. Încă din 1886, Biblioteca Regală a luat inițiativa creării unui catalog central de creștere a colecțiilor care a inclus achizițiile de literatură străină din bibliotecile suedeze. Inițiativa a pornit de la ideea că toate cărțile cuprinse în colecțiile bibliotecilor de stat constituie un tot unitar. În timpul celor peste 70 de ani trecuți de la apariția primului volum al catalogului, el a jucat un rol considerabil în domeniul informării științifice. Există, în momentul de față, peste 100 de biblioteci științifice care trimit catalogului central lista orărilor colecțiilor lor. Oricine dorește să împrumute dintr-o bibliotecă suedeză o carte care se află în colecția altei biblioteci, e suficient, pentru a o obține, să se indice anul și pagina catalogului unde e descrisă cartea solicitată. Introducerea telescriptorului în bibliotecile suedeze și vastul circuit care leagă bibliotecile între ele a contribuit la accelerarea și creșterea eficacității serviciilor bibliotecilor. Catalogul central suedez de creștere a colecțiilor a fost restructurat acum cîțiva ani și s-au inclus două noi diviziuni, una pentru monografii și alta pentru publicații periodice. Cele două diviziuni sînt prelucrate de ordinatorul electronic. Eficacitatea difuzării informației a sporit datorită faptului că un mare număr de biblioteci elaborează și difuzează săptămînal, bilunar sau lunar liste speciale ale achizițiilor recente. De curînd un comitet constituit de asociația bibliotecarilor din bibliotecile științifice nordice a prezentat proiectul unui catalog colectiv al periodicelor, catalog care va fi realizat cu ajutorul ordinatorului.

O problemă extrem de importantă a căreia Suedia nu i-a dat încă o soluție adecvată și satisfăcătoare este formarea profesională a bibliotecarilor și documentariștilor. Suedia, din acest punct de vedere, e mult mai puțin avansată decît celelalte țări nordice în care problema calificării profesionale a fost soluționată de multă vreme. În Suedia această profesiune se orientează în trei direcții: bibliotecile publice, bibliotecile științifice și centrele de documentare. Aceste trei

categorii de instituții cer fiecare o formare profesională specială. Pentru bibliotecile publice (populare) condițiile de calificare sînt bine reglementate de multă vreme. Pentru a fi numit în aceste biblioteci e necesară o diplomă universitară, un stagiu de șase luni într-o bibliotecă și absolvirea unui curs de calificare profesională cu durată de studii de un an și jumătate organizat de Direcția Învățămîntului public în Suedia. Pentru personalul de specialitate al bibliotecilor științifice nu există nici o pregătire profesională centralizată. De exemplu, pentru a fi admis în Biblioteca Regală (adică biblioteca națională) sau într-una din marile biblioteci universitare, e necesar un titlu universitar superior obținut după o durată de studii de 6—7 ani și abia după admiterea într-una din aceste biblioteci are loc pregătirea profesională în cadrul instituției. De fapt, înolînțiile și alegerea personală a materiilor studiate în timpul anilor universitari nu au jucat vreun rol pînă aici în afectarea noului bibliotecar la anumite luorări sau secții ale bibliotecii, factorul care prevalează fiind familiarizarea sa cu metodele de muncă științifică. Pentru a treia categorie de personal, documentariștii, situația e diferită. Documentariștii i se cere o cunoaștere completă a sistemelor mecanizate de documentare, familiarizare cu ordinatorul electronic și i se cere să posede cel puțin anumite noțiuni în domeniul științelor cu care va veni în contact în activitatea profesională de documentarist. Un anumit număr de documentariști, mai puțini în Suedia, mai mulți în Danemarca, de exemplu, și-au trecut licența în medicină, alții sînt ingineri. În Suedia această orientare n-a fost bine primită. Se consideră că medicul trebuie să se consacre medicinei și inginerul trebuie să construiască poduri și edificii și nu să se specializeze în domeniul informației. Dar de doi ani un comitet creat de guvern e însărcinat să studieze problema în vederea găsirii unei soluții care să permită unificarea formării profesionale a viitorilor bibliotecari afectoții bibliotecilor științifice și publice, precum și a documentariștilor.

Această succintă expunere ilustrează, sper, structura sistemului de informare și documentare din Suedia în pragul erei electronice și, de asemenea, preocupările care există în țările nordice pentru găsirea unei soluții cît mai adecvate prin cooperare. Suedia tinde să-și extindă relațiile în acest domeniu și cu celelalte țări, acum cînd știința a devenit universală și cînd cooperarea în domeniul activității științifice contribuie, într-o largă măsură, la înțelegerea diferitelor țări între ele.

Însemnări

despre

două biblioteci

suedeze

Uppsala, acest oraș plin de vestigii și monumente, înconjurat de o aureolă legendară, este vechea capitală a regatului suedez. Nimic, nici marcele centru universitar pe care-l adăpostește, nici industria, nu poate face să pălească vechiul prestigiu istoric, care se degajă din ziduri ca slovele din cronică. Sîntem aici în tovărășia amintirilor străvechi care te înconjură cu murmurul lor neauzit, numai la 70 km nord de forfota eterogenă a Stockholmului.

În apropiere de oraș se află o mică așezare rurală încărcată de semnificații istorice. Acolo se afla vechea Uppsala, centrul primilor regi ai Suediei. Uppsala vikingă avea aici marelui templu al lui Odin, pe care Adam din Breme îl pomenește în scrierile sale din 1070, templu a cărui replică este azi marca catedrală din oraș, construcție începută în 1258. De atunci, edificiile monumentale s-au succedat veac cu veac, astfel că vizitatorul se află într-un adevărat muzeu în aer liber. Oricine vine în această veche urbe străbătută de riul Fyris, care leagă partea centrală a Suediei cu lacul Mälaren și cu Baltica, îi cercetează în primul rînd monumentele. Unul din ele este Biblioteca Universității din Uppsala — Universitas Regia Uppsaliensis —, fondată în anul 1477, numărîndu-se azi printre cele mai vechi și prestigioase universități din lume.

Citadela universitară, care este în fond Uppsala, este dotată cu numeroase biblioteci, dar cea pe care o vizităm este cea mai veche, mai valoroasă și poate cea mai mare din Scandinavia. Istoria ei s-a desfășurat

mină în mină cu istoria universității însăși, constituindu-se inițial din fondul modest al bibliotecii episcopale donate de Iacob Ulfsson, fondatorul așezămîntului universitar din Uppsala.

De-a lungul secolelor, biblioteca și-a îmbogățit zestrea cu donații prețioase cum au fost cele ale lui Gustav al II-lea Adolf, ale călugărilor franciscani din Stockholm sau ale celor dominicani din Sigtuna. Donații de tot felul din partea nobililor, regilor sau învățaților epocii au dat bibliotecii o aureolă de mare instituție. Achizițiile, făcute de bibliotecari străluciți — E. Benvelius (1702—1729) și P. F. Aurivillius (1787—1829) —, au culminat cu achiziționarea colecției Palmskjöld, cuprinzînd inestimabile documente asupra istoriei și topografiei suedeze. În veacul al XVII-lea, biblioteca deținea peste 30 000 de volume și piese de colecție. În cea mai mare parte manuscrise, incunabule și ediții princeps. Tot în acest veac, colecțiile, risipite pînă atunci în mai multe localuri, au fost transferate în edificiul „Gustavianum”, așezat peste drum de impunătoarea catedrală. În veacul al XIX-lea, biblioteca se mută definitiv în actualul ei sediu — „Carolina Rediviva”, situat în vecinătatea liniștită a Grădinii Botanice. Într-un spațiu care depășește 45 000 m.p., biblioteca adăpostește peste un milion de volume, 500 000 de teze academice, 13 000 titluri de periodice din toată lumea, 28 000 de manuscrise și 2 500 de incunabule, fără a socoti colecția de microfilm care începe să se dezvolte apreciabil.

Biblioteca Universității din Uppsala este un așezămînt modern, în care folosirea cuceririlor tehnicii contemporane asigură condiții ideale de studiu. Dar pe lângă aceste condiții, pe care volumul informațional de astăzi le impune pretutîndeni, cu necesitate, în organizarea bibliotecilor, Biblioteca Universității din Uppsala păstrează cu pioșenie truda stringătoare a trecutului din care și-a adunat ființa.

În cadrul bibliotecii este organizată o expoziție permanentă. Aici, sub sticla a aproape 60 de vitrine, se odihnesc, impresionante, marile valori documentare ale instituției. Nu e desigur locul să le trecem în revistă, desi ar merita-o cu prisosință. Nu putem exclude însă celebrul *Codex Argenteus*, manuscris medieval de mare valoare pe plan mondial, consemnare a traducerii gotice a bibliei de către episcopul Wulfila (Ulfilas). Cu două veacuri după moartea lui Wulfila (veacul al VI-lea), numeroase asemenea manuscrise realizate după traducerea lui de diverși scribi circula în Scandinavia și în Europa. Erau opere de artă ale școlii de scribi din Ravenna și Verona. *Codex Argenteus* este unul din aceste manuscrise salvate de la pioșire, scris cu litere argintii pe pergament de culoarea purpuri.

Mai atrag atenția alte câteva manuscrise de mare valoare, cum ar fi o variantă a Edeei, numită *Edda din Uppsala* (unul din acele vechi monumente literare scandinave, deopotrivă de celebre azi, în toată lumea, ca și poemele sau epeeele sumerice, homerice și indiene), *Legea din Hälsingland* (veacul al XIV-lea), vechi cod de legi suedez, *Codex Caesareus*, *Saga Sfântului Olav*. Mai figurează și un exemplar al primului ziar suedez, apărut în 1645 sub titlul *Ordinari Post Tijdender* (el apare și azi, cu un titlu puțin schimbat), manuscrisul cărții lui K. Linné, *Sponsalia plantarum*, finalul primului act al operii *Flautul fermecat*, schițat de mîna lui W. A. Mozart și altele. Expoziția mai cuprinde și diverse manuscrise originale ale unor mari savanți, scriitori sau creatori de artă din întreaga lume.

Printre piesele de valoare ale secției documentare, există și dovezi ale culturii românești, descoperite și comentate de marele nostru istoric Nicolae Iorga. Este vorba de *Liturghierul de la Iași*, tipărit în 1679, dat în dar învățatului suedez Sparwenfeld de către Spătarul Nicolae Milescu, la 1685.

★

Părăsim frumosul oraș în care Nils Holgerson al Selmei Lagerlöf, purtat prin înălțimi de vulturul Gorgo, am zăbovit o clipă

în camera unui student și ne îndreptăm spre sudul țării, într-un loc familiar nouă după cum vom vedea.

La mică depărtare de Malmö, cel mai sudic oraș suedez, se află Lund — al doilea mare centru universitar al Suedicii, oraș a cărui vechime o atestă numeroasele monumente istorice și arhitectonice. Documentele pomonese de existența acestui oraș, aparținînd probabil regilor danezi, după anul 1000. În veacul al XI-lea a fost creat aici un arhiepiscopat al nordului condus de Asker, fondatorul mării catedrale care de-a lungul evului mediu a constituit sanctuarul național al Danemarcei. O dată cu protestantismul, pătruns în veacul al XVI-lea, orașul, vechi focar de cultură religioasă, devine un centru cultural de tradiție. În deceniul al 7-lea din veacul următor, Carol al IX-lea întemeiază aici o universitate care va deveni nucleul și pulsul orașului.

Călătorului de azi orașul i se prezintă cu alură modernă, în care funcția industrială, deși destul de pronunțată, este estompată de respirația amplă a citadelei universitare: facultăți, institute, laboratoare, cămine studențești. Vechea clădire a universității, căreia i s-au adăugat grupuri întregi de edificii moderne, răspîndite în parcuri sau disimulate pe după alici, a rămas ca un simbol. Vizitatorul rămîne eucerit de tinerețea acestui oraș, tinerețe întemeiată nu numai pe

Ferecătură de argint rebusat, executată în 1669 pentru Codex argenteus.

numeroasa populație studențescă, ci și pe aspectul orașului, pe aparența sa de parc vast. Dar această tinerțe și-a sorbit izvorul din tradițiile cărora le poartă respectul cuvenit, așa cum orașul însuși poartă respect vechilor sale monumente.

Aici, ca și în alte orașe suedeze (Uppsala, Stockholm, Göteborg), ființează catedre de limbă și literatură română, în cadrul secțiilor de limbi romanice. Se cuvine să menționăm că acest lucru se datorează unei munci admirabile, prestate, de peste trei decenii, de remarcabilul savant romanist Alf Lombard, membru corespondent al Academiei R. S. România, șeful Institutului de romanistică de la Universitatea din Lund. Biblioteca de pe lângă catedra de limbă și literatură română din Lund este creația strădaniilor acestui prieten al țării noastre. Ea numără azi aproape 2000 de volume și colecțiile a peste 40 de periodice românești, fiind cea mai mare bibliotecă românească din întreaga Scandinavie.

Alcătuirea ei nu este o împlinire și ne face plăzore să spunem acest lucru. Ea este robul unor preocupări îndelungate la care profesorul Alf Lombard și diverse foruri sau personalități din țara noastră au colaborat deopotrivă, începând încă din anul 1936, pentru a căpăta un caracter larg mai ales în ultimul deceniu. Academia R. S. România, Institutul de lingvistică al Academiei, Centrul de fonetică și dialectologie al Academiei (cu secțiile lor din Cluj, Iași, Timișoara), precum și Biblioteca centrală universitară din București, Biblioteca Centrală de Stat, Institutul român pentru relațiile culturale cu străinătatea, universitățile, editurile românești, ambasada română din Stockholm și acad. I. Iordan și acad. Al. Rosetti, colaborează activ cu această instituție, acordându-i tot sprijinul, așa cum în trecut i l-au acordat O. Densusianu, I. A. Candrea, S. Pușcariu și alții.

Biblioteca este un instrument extrem de util celor care studiază limba română (și nu numai celor de la Lund, ci și celor din alte orașe), fiind în custodia unor persoane deosebit de competente.

Pentru a înțelege întreg rostul și semnificația ei, faptele ne obligă să schițăm un portret al profesorului Alf Lombard, auto-

rul unui monumental studiu, în două volume, despre verbul în limba română. Domnia sa și-a dedicat o bună parte a activității studiului limbii române, începând încă de la prima sa prolegere (octombrie 1936, Uppsala). A vizitat adesea țara noastră și a impus în atenția marilor universități suedeze studiul limbii și literaturii române, considerînd-o indispensabilă studiilor de romanistică în general. Profund cunoscător al fenomenului lingvistic românesc, în evoluția sa istorică, profesorul Alf Lombard a crescut o pleiadă de specialiști tineri care predau azi la Stockholm, Göteborg, Uppsala și Lund. Într-un interviu acordat revistei *România azi*, savantul suedez notează: „Tinta mea era să acord și limbii române un loc în aceste studii (de lingvistică romanică comparată *n.a.*) și să arăt că lumea romanică nu se sfîrșește la Marea Adriatică și că studiile de lingvistică romanică comparată nu pot fi complete fără ramura estică ce constituie al patrulea picior al mesei cum am declarat adesea. Astfel am încercat să includ limba română în această comunitate și să arăt ce a devenit limba latină în regiunile estice ale imperiului roman. În această activitate am dorit să clarific de asemenea faptul că limba latină din est. devenită succesiv limbă română — mai întâi ca parte a unei zone lingvistice neinterupte (de la Lisabona la Constanța), separată și orientată apoi spre vecinii săi, iar mai apoi, din secolul al XVIII-lea și probabil chiar mai înainte (găsim latinisme în operele lui Miron Costin!), legată sub raport cultural (în ciuda distanței geografice) cu limbile romanice occidentale (în special cu latina, franceza și italiana) — este din punct de vedere istoric una dintre cele mai interesante limbi pentru lingvist și reprezintă un caz unic în lume. Am avut un oarecare succes în a trezi interesul pentru aceste probleme prin intermediul limbii, pentru România și poporul român”.

Acest citat deslușește de fapt totul și te face să înțelegi de ce, dacă vizitezi orașul Lund, într-un anumit colț al lui — Biblioteca de limbă și literatură română — te simți „ca acasă”.

Dorin IANCU

Cu ocazia aniversării, în 1970, a 100 de ani de la nașterea lui V. I. Lenin

... editurile sovietice au înscris în planul lor publicarea unei noi ediții, în 55 de volume, a operelor complete ale genialului conducător al proletariatului din întreaga lume. Aceasta este a șasea ediție de opere complete ale lui V. I. Lenin care va apărea în U.R.S.S. Cu prilejul aceleiași aniversări, editurile din Uniunea Sovietică vor edita sute de titluri ale lucrărilor lui V. I. Lenin, dintre care unele necunoscute încă. La această amplă acțiune, iau parte o seamă de istorici, filozofi și alți oameni de știință și cercetători sovietici. Alături de o biografie științifică, în 2 volume, vor fi publicate mai multe lucrări despre viața și activitatea lui V. I. Lenin, unele din ele destinate copiilor și tineretului. Va mai fi publicată o culegere, în 5 volume, cuprinzând amintirile prietenilor și ale contemporanilor lui Lenin și corespondența de familie, care constituie documente cu caracter istoric de o deosebită importanță.

În vederea realizării marilor proiecte ale editurilor sovietice, a fost consultat un număr impresionant de documente referitoare la viața lui V. I. Lenin, dintre care 30 000 aflate în Arhiva P.C.U.S. Scriitorii sovietici vor participa la aniversarea centenarului nașterii lui V. I. Lenin prin alcătuirea unei culegeri din adnotările făcute de Lenin în cărți și a unei antologii din scrierile despre Lenin ale unor autori străini. (Der Bibliothekar, 22, nr. 10, oct 1968).

O ediție, în 30 de volume, din moștenirea literară a lui F. M. Dostoievski

... va apărea în Uniunea Sovietică, sub îngrijirea Institutului pentru literatura rusă, din Leningrad. Cele mai multe din volumele acestei ediții vor apărea până în 1971, anul în care va fi sărbătorită împlinirea a 150 de ani de la nașterea marelui scriitor clasic rus. În afară de 18 volume de proză literară, în această ediție vor fi cuprinse articole publicistice, scrisori și schițe ale unor scrieri rămase neterminate. Colectivul redacțional, sub conducerea lui Vasili Basanov, membru corespondent al Academiei de Științe a U.R.S.S., va alcătui pentru fiecare volum câte un amplu comentariu literar-istoric. (Der Bibliothekar, 22, nr. 10, oct 1968).

... a avut loc, între 19 și 28 aprilie 1968, la Universitatea din Birmingham (Marea Britanie). Reuniunea a fost organizată de către Conferința permanentă a bibliotecilor naționale și universitare din Marea Britanie (Standing Conference of National and University Libraries), cu concursul financiar al UNESCO. Au participat 27 de delegați, directori ai bibliotecilor universitare din Bremen (R. F. a Germaniei), Geneva (Elveția), Groningen și Leyda (Olanda), Helsinki (Finlanda), Liège și Paris (Franța), Neapole (Italia), Odense (Danemarca), Oslo și Trondheim (Norvegia), Princeton (New Jersey, S.U.A.). La lucrările reuniunii a luat parte, de asemenea, un reprezentant al UNESCO, în calitate de asistent.

Problemele cărora bibliotecile universitare din Europa și din America de Nord trebuie să le găsească răspuns au fost examinate în cadrul a trei mari rubrici: funcțiile bibliotecii în cadrul universității; rolul bibliotecii universitare în cadrul rețelei naționale de biblioteci; viitorul cooperării internaționale între bibliotecile universitare. În tot cursul dezbaterilor, o atenție deosebită a fost acordată problemelor care reclamă adoptarea de procedee mecanice în munca bibliotecilor. Participanții au apreciat faptul că bibliotecile universitare nu se limitează la a răspunde necesităților de studiu și de cercetare ale cadrelor didactice și ale studenților universității, multe dintre ele având de altfel, în egală măsură, și funcția de bibliotecă națională. În mod unanim s-a admis că bibliotecile universitare trebuie să fie puse în serviciul marelui public și industriei, prin intermediul cooperării inter-bibliotecare. Dintre recomandările formulate în cursul reuniunii de la Birmingham, pot fi amintite următoarele: să se acorde importanță rolului pe care îl pot juca bibliotecile universitare în formarea personalului calificat necesar dezvoltării economice și sociale rapide, guvernele — în special cele ale țărilor în curs de dezvoltare — trebuind să acorde tot sprijinul acestor instituții; sistemele de cooperare existente la nivel național, local și internațional vor trebui să fie lărgite și dezvoltate; bibliotecarii universităților din țările dezvoltate vor trebui să accepte a fi la dispoziția organizațiilor internaționale pe perioade scurte, pentru a acorda țărilor în curs de dezvoltare asistență de specialitate, în privința organizării bibliotecilor și centrelor de documentare universitare, și pentru a oferi, de câte ori va fi posibil, bibliotecarilor și documentariștilor din țările în curs de dezvoltare, posibilitatea de a efectua un stagiu de perfecționare în bibliotecile lor. (Bull. UNESCO bibl., 22, nr. 5, sep—oct 1968).

Institutul central de informare științifică, tehnică și economică din Varșovia [Centralny Instytut Informacji Naukowo-Technicznej i Ekonomicznej — CIINTE]

... a creat, cu sprijinul acordat de UNESCO, un centru de informare asupra tabelelor de clasificare a lucrărilor științifice, asupra listelor de cuvinte cheie și descriptori și asupra „tezaurelor” întocmite pentru diferite limbi (cu excepția englezei). Lucrările acestui centru vor avea ca obiect toate ramurile științei, inclusiv științele sociale. Institutul polonez dorește să primească informații asupra tuturor tabelelor, listelor etc. existente în lume, precum și asupra adreselor de unde acestea pot fi procurate. Pentru cei care doresc să trimită sau să solicite astfel de informații, publicăm adresa centrului: Centralny Instytut Informacji Naukowo-Technicznej i Ekonomicznej (CIINTE), Al. Niepodległości 188, Varșovia, Polonia.

Primul volum din Enciclopedia biblioteconomiei și a științei informării [Encyclopedia of library and information science]

... a apărut, în luna august 1968, la New York. Casa de editură Marcel Dekker, Inc., în care a apărut volumul I, și-a asumat publicarea tuturor celor 12 volume ale enciclopediei. Volumele următoare vor apărea câte unul la 6 luni. Lucrarea este întocmită de un colectiv de specialiști americani, sub conducerea lui Allen Kent și Harold Lanouor, care beneficiază de consultarea unui comitet internațional format din 32 de bibliotecari eminenti și specialiști în domeniul informării. Enciclopedia va oferi date complete, redactate competent, din domeniul biblioteconomiei tradiționale, al documentării și al științei informării; vor fi tratate atât problemele teoretice, cât și cele practice, datele referindu-se la experiența în domeniile amintite din Statele Unite ale Americii și din alte țări. Articolele vor fi redactate sub formă de simple expuneri, subiectele lor fiind tratate însă exhaustiv și aprofundat: se vor găsi toate datele, istorice sau de alt fel, necesare înțelgerii subiectelor, bilanțul stadiului tehnicii și analiza problemelor expuse, ca și cercetările care vor permite noi progrese în domeniile din care fac parte anumite subiecte. (Bull. UNESCO bibl., 22, nr. 5, sep—oct 1968).

Rubrică redactată de
George VLADESCU

La 1 februarie 1969 se împlinesc două decenii de când moartea a surprins pe cel care pusesese bazele publicisticii române moderne, pe unul dintre citorii pamfletului literar și totodată pe neobositul militant democrat — N. D. Cocca.

S-a născut la Birlad — la 29 noiembrie 1880 — unde a terminat școala primară. În perioada cit a fost elev al liceului Sf. Sava a legat o strinsă prietenie cu Tudor Arghezi și Gala Galaction, amicitie pe care nu o va dezlega decît moartea. Învață în țară și în străinătate. În anul 1903 își ia licența în Drept. Curînd este numit judecător de pace la Panciu. Arghezi îl va vizita într-una din toamnele următoare, notînd: „Tînărul magistrat judeca procesele boierilor moșieri cu țărani, trași în judecată chibzuită la «curte», dînd, fără șovăială nici greș, dreptate numai celor ce aveau dreptul la ea, țărănimii. Sfintele acușări ale jandarmeriei, Cocca le anula în ședință”.

De la Panciu, N. D. Cocca este mutat la Fierbinți, iar în anul 1906 îl găsim la Ocolul Brăila. Este epoca cînd N. D. Cocca se va afirma în publicistică. Șocat de strîmbătatea „justiției” din vremea sa, N. D. Cocca deschide focul împotriva acestei instituții prin articolul intitulat *Justiție și Dreptate* — publicat la 16 mai 1906 în ziarul *Adevărul*. O altă serie de articole se referă la lupta proletariatului pentru un trai mai omenesc. Atitudinea „curajoasă”, adoptată de N. D. Cocca față de unele probleme care frămîntau societatea în acei ani, pe care le va dezbate în scrierile sale, reflectă înfrîurirea mișcării socialiste asupra unor oameni de literatură și artă.

Curînd, N. D. Cocca — care împărțise dreptate țăranilor, care luase apărarea muncitorilor greviști și ridiculizase atitudinea ministrului de justiție — este dat afară din magistratură. Imediat după această dată, N. D. Cocca — după cum mărturisește într-un interviu din anul 1931 — s-a „înregimentat în partidul socialist” și „de-a-tunci, de la 1907 și pînă acum cîtiva ani, n-am scris un rînd care să nu unle de deznădejde și să nu clocotască de revoltă”. La începutul anului 1907, îi întîlnim semnătura în coloanele ziarelor *Dezrobirea* și *România muncitoare*. Activitatea democratică i-a adus lui N. D. Cocca săptămîni de prevenție în Siguranța din Brăila, iar în toiu răscoalălor din 1907 două luni de detenție la închisoarea din Buzău.

În această perioadă, el pledează pentru răspîndirea culturii în rîndul exploataților și pentru „întărirea spiritului de solidaritate, de frăție, între muncitori”. În revista

N. D. COCEA

Viitorul social, el publică unele articole semnificative, dintre care amintim pe cele intitulate *Ecouri din răscoală*, *Cîteva cuvinte în chestia țărănească* ș.a. Ziarul *România muncitoare* își va deschide larg coloanele sale, în anul 1908, scrierilor lui N. D. Cocca. Principala țintă a articolelor sale, în care tonul și competența vestesc, de pe acum, pe temutul pamfletar, o reprezintă fariseismul partidelor de guvernămînt și naționalismul burghez. N. D. Cocca va colabora și la alte publicații, cum ar fi, de exemplu, revistele *Pagini libere*, *Viața românească* ș.a.

Activitatea literară a lui N. D. Cocca din această perioadă este strîns împlotită cu acțiunile neobositului militant în mijlocul mișcării socialiste din jurul anului 1910 — anul înființării Partidului Social-Democrat din România. El ia parte la congresul de reconstituire a partidului; unde prezintă raportul referitor la programul politic. Activitatea sa de pînă acum este remarcată cu promptitudine de I. C. Frimu: „De asemenea și tov. N. D. Cocca merită elogiile noastre pentru stăruința ce a depus în diferite împrejurări spre binele mișcării”. În anul următor va figura pe lista candidaților partidului pentru alegerile din 1911, în imediată apropiere a lui I. C. Frimu.

N. D. Cocca înființează, în anul 1910, două periodice de o importanță cu totul deosebită: *Viața socială* și *Facla*. Prima revistă, *Viața socială*, polarizează unele dintre condeiele cele mai talentate ale vremii, dintre care amintim pe: Argezi, Galaction, Topîrceanu, Mînușescu. Ea a luptat împotriva curentelor potrivnice progresului, militînd în același timp „pentru marile ideal de emancipare și de cultură al socialismului”.

N. D. Cocca va desfășura o excepțională activitate în paginile revistei *Facla*. Texturile revistei sînt clar expuse în articolul program: „*Facla* va agita flacăra unui ideal neînvins, de cultură și de dreptate socială”. În coloanole revistei, N. D. Cocca va deschide vehemente oampanii împotriva răspunzătorilor de masacrele de la 1907, a naționaliștilor, a pseudoliberalilor. Însă cele mai izbutite pagini ale lui N. D. Cocca sînt pamfletele scrise împotriva monarhiei. Temerara luptă a *Faclei* împotriva regimurilor de teroare își avea rădăcina — după cum mărturisește N. D. Cocca — în faptul că revista era „a clasei muncitoare și a acolora care i-au îmbrățișat năzuințele”. Revista *Facla* a fost una din cele mai combative publicații progresiste apărute înainte de 23 August 1944.

În primăvara anului 1911, N. D. Cocca face o călătorie în Italia. Impresiile culese

le va înmănușea în volumul intitulat *Spre Roma*, în care autorul se dovedește a fi un atent observator al culturii și al evenimentelor sociale din această țară.

În anul 1917, N. D. Cocca va pleca în Rusia. După cum singur mărturisește: „Am stat aproape un an de zile la Petrograd, de la începutul revoluției rusești și pînă după victoria bolșevicilor. Ca director al ziarului francez *L'Entente* am fost în măsură să văd oamenii și lucrurile în însăși inima revoluției și adeseori să iau parte, firește modestă, dar activă, la pregătirea unora dintre evenimente”. După înapoierea în țară este arestat la Iași și aruncat în lagărul de la Negrești. Dar nici această detenție nu a avut darul să-i temporeze elanul. După eliberarea din lagăr, el tipărește la Iași ziarul *Omul liber*, suspendat curînd de cenzura brătienistă. Scoate imediat un nou ziar: *Chemarea*, în care intenționa să publice o amplă lucrare intitulată *Cum se face revoluția*. Lucrarea însă nu va putea să apară în întregime, cenzura interzicînd-o.

În ziarul *Chemarea*, N. D. Cocca va scrie remarcabile articole împotriva expansionistilor imperialiști, naționaliștilor, monarhiei etc. Organizarea proletarietului în jurul partidului său revoluționar va avea o puternică înrîurire și asupra lui N. D. Cocca. El va publica articole pline de optimism în viitorul țării: „N-am fi români și n-am mai fi oameni, dacă am deznădăjdui de viitorul țării noastre. Credem în izbînda revoluției sociale, o vedem cum vine și cum orște în multimea nenumărată a steagurilor roșii desfășurate și sîlfîind în vîntul speranțelor omenești”.

N. D. Cocca va rezista la atacurile huli-ganice și la potopul de amenințări din partea partidelor de guvernămînt sau ale monarhiei, împotriva căreia va scrie articole și pamflete acide. Pamfletul care l-a lezat pe regele Ferdinand cel mai mult a fost cel intitulat *Răspunzătorul*, în care autorul lui face o desoriere amănunțită a agitatorilor zile din preajma impunerii prin teroare a Constituției. Concluzia e clară: regele va sfîrși pe ghilotină. Infuriat peste măsură, Ferdinand deschide proces de lèse majesté revistei *Facla*, ceea ce i-a adus lui N. D. Cocca o condamnare la închisoare pe termen de un an și jumătate.

După ieșirea din închisoare, precum și în intervalul anilor 1930—1940, N. D. Cocca va desfășura o activitate publicistică, socială și literară întensă și fructuoasă: ne referim în primul rînd la nuvela de largă respirație *Vîntul de viață lungă*, dar și la romanul *Fecior de slugă*. Nu-i sînt însă străine și unele influențe naturaliste, mai ales în ultimele sale romane.

În anul 1933, N. D. Cocea face parte din Comitetul pentru apărarea ceferiștilor greviști, și tot în această perioadă el începe colaborarea la *Reporter* — hebdomadar social-cultural de stînga. Din noiembrie 1937, revista devine o publicație politică, socială și literară a P.C.R. iar N. D. Cocea este numit redactor responsabil. Curajosul pamphletar deschide focul împotriva cenzurii și promite cititorilor că va strecura, cităm, „severe așchii de adevăr, scăpărări vii de lumină”. În revista *Reporter* vor apare numeroase articole ce pledează pentru o literatură nouă, în care să vibreze aspirațiile proletariatului revoluționar. În paginile revistei, N. D. Cocea va participa din plin la lupta împotriva pericolului fascist scriind numeroase articole.

O altă publicație, sub direcția îndrumare a P.C.R., condusă de asemenea de N. D. Cocea, este revista *Era nouă*, apărută în anul 1936. Prin analiza științifică făcută societății acelor vremi, prin țelurile anunțate încă din „Cuvîntul înainte” al primului număr, revista *Era nouă* avea să înpămînte oficialitatea burgheză. *Era nouă* va fi suspendată curînd de cenzură.

În perioada dictaturii antonesciene, N. D. Cocea se retrage din publicistică. Fiind convins de vremelnicia acelor stări de lucruri, el lucrează cu rîvnă la o frescă a societății anilor 1930—1940, pe care intenționa să o publice cînd norii se vor risipi. Gîndurile și strădaniile sale s-au materializat și în romanul intitulat *Pe drumul noului Damasc*, în care dă în vileag unele din principalele tare ale regimului capitalist. (În ediția *Scrieri alese* — aflată sub tipar la E.P.L. și sub îngrijirea semnatarului acestor rînduri — se află unele dintre aceste pagini).

După Eliberare, N. D. Cocea își reia activitatea ziaristică, iar la 20 octombrie 1944, fondează ziarul progresist *Victoria*. În ciuda celor șase decenii și jumătate, plin de pasiune tîncească, N. D. Cocea este sufletul acestui ziar care va publica articole care sprijineau din plin politica Partidului Comunist Român.

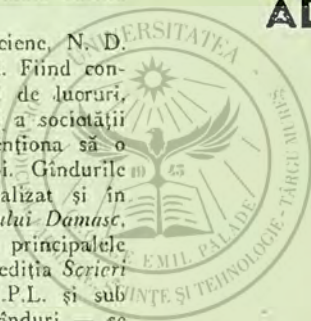
Tot în anul 1944, fiind numit director general al teatrelor, N. D. Cocea va pune bazele unui Teatru al poporului. Un an mai tîrziu, împreună cu alți 70 de intelectuali, este semnatarul unui memoriu de adeziune doplină față de politica guvernului demorant.

Moartea l-a surprins pe N. D. Cocea atunci cînd sensurile luptei sale de decenii începeau să prindă viață. Prin dispariția lui, literatura și cultura noastră a pierdut mai mult decît un scriitor și un ziarist, a pierdut un luptător.

Virgiliu ENE

ADY ENDRE

50 de ani de la moartea sa

Există în literatura maghiară o trinitate de poeți, Petöfi Sandor, Ady Endre și Jözsef Attila, a căror creație la epocile respective se împletește atît de mult cu soarta propriului popor și la o atît de înaltă expresie artistică încît cîînd

doar opera lor cineva își poate face o pregnantă imagine a destinului ungar din anul 1848, spre zilele noastre. Au ars ca niște torțe și s-au stins de timpuriu, Petőfi căzut pe cîmpul de luptă în 1849, la vîrsta de 26 de ani. Ady greu bolnav la 42 de ani în pragul înfăptuirii primei republici socialiste ungare, Jozsef Aotila sinucis la 30 de ani, cînd poporul maghiar gemea sub teroarea horthystă.

De la moartea lui Ady se împlinesc 50 de ani în 1969. Poate că într-un fel e mai just să se comemoreze aniversările morții decît ale nașterii oamenilor de seamă. La naștere numai ursitoarele știu ce are sau n-are să devină cineva; după moarte se vede. Iar acum, la jumătate de veac după moartea sa, despre Ady se poate spune nu numai că este un poet de talie universală, ci și că a fost, dacă nu singurul, dar unul din cei mai moderni oameni ai epocii sale în Austro-Ungaria, din cei mai conștienți ca expresie a sentimentelor firești ale poporului său ce suferea la rînd cu altele în împărăția hasburgică, — a fost un adevărat european, cu ochii deschiși către viitor.

Pornind din „Sălajul cu hîrtoape” el și-a scuturat pulbera sandalelor pe cotatea stăpîniță de magnați, nu străini ci dușmani ai maselor de jos asuprite și ai popoarelor subjugate de împărăție, și pe malurile Senei s-a pătruns de spiritul Parisului, simbol nu al depravării și al modernismului rău înțeles, ci al luminii-civilizației și progresului. Acolo se simtea liber și cînd se întorcea, parcă revenea într-o casă dărăpănată în care istoria a uitat să mai tragă orologul. Sentimentul căruia versul său îi dă întruchipare, izvorît din contradicțiile timpului și neviabilitatea unei lumi șubrede la temelie, este analog cu al lui Goga din poezii ca *Noi*, *Casa noastră* ori poate *Clăcașii*; deși Ady nu a considerat ieșirea din impulsul istoric în același sens cu poetul „pătimirii noastre”, măcar că inițial cele două firi de *vates* pe malul Dunării la Budapesta erau mai aproape decît mai tîrziu. Ady a rămas credincios viziunii sale revoluționare și speranța lui ultimă s-a atașat de spiritul ei, realizat pentru o clipă în Republica lui Béla Kun, — de fapt a proletariatului și poporului maghiar.

Pontru epoca sa Ady a fost o categorică negație. În nici un caz însă nu o fugă spre trecut. În era nouă, de altfel concepută, dar încă neîntrupată nicăieri, el vrea să răzbată „cu cîntecele timpurilor noi”.

Nu poezii decid soanta popoarelor, ci pînă la urmă popoarele însele. Poetul este însă acela care dă glas năzuințelor celor mai

îndreptăcite ale poporului său și vai de poporul care nu are astfel de poezii. Ady a fost poetul poporului său și a vorbit, profetic, pe limba timpului, cu patimă, cu dragoste, vizionar. În acest sens trebuie înțelese modernismul său. E modern Ady ca idoi și ca expresie. Petőfi cred că i-a dat limbii maghiare popularitatea prin care toți ai săi se recunoșteau în poezie și au subscris cu convingere la lupta pentru *libertatea lumii*. Ady, făcînd un pas mai departe, mi-aș permite să spun că a europeanizat limba maghiară, fără să-i părăsească tradițiile populare, dar potențîndu-i și toate virtualitățile cărturărești din cursul veacurilor și mai ales sincronizînd-o cu spiritul vremii prin neașteptate și surprinzătoare noi mulaje verbale. E un lirism revoluționar în toată poezia sa, care te prinde, te „morpășește” ca vers, ca verb, ca sentiment și ca idee. Știi că îi aparține totul poetului și că e vorba de un bun inalienabil, dar *consimți* la atitudine și-i accepți expresia, pentru că în ea se încheagă contemporaneitatea în dinamica ei evolutivă. Ady nu știe să măgulască, dar chinuit de nedreptățile ce se face celor mulți, fie maghiari, români, sîrbi sau de alt neam, el spune cu cruzime și cu glas răspicat adevărul verde în obraz, — cum se zice. Limbajul său însă nu e al retoricii nici al discursivității, ci al viziunii halucinante, al simbolului nou, parabolic și cu atît mai sugestiv, mai persuadant. În toată această frămîntare polivalent revoluționară a poeziei lui Ady soțesc că există o magmă fierbinte care prin propriile sale cuvinte se poate exprima astfel: *a rămînea om în neomenie*, în ciuda neomeniei. Căci mai presus de toate Ady a fost un om prin glasul căruia s-a rostit timpul său, amenințînd, avertizînd, prevenind, prorocînd.

N-aș vrea să se creadă, de către cei ce nu-i cunosc opera, că lira lui Ady a sunat numai pe coarda unui patriotism nou. Nu există poet mare în al cărui cîntec să nu palpate inima omonescului ce se întrebă de destin, de moarte și viață, sau se înfioară de dragoste. În Ady e totul în dimensiunile timpului său, ale cărui bariere el nu o dată le rupe și le dărîmă, — dar mai ales e multă dragoste și la figurat și la propriu. Printre poezii maghiari, Ady este cel mai mare poet al dragostei pasionale, idolatrizante, nimicitoare ca o flacără și totodată înălțătoare. Această iubire a sa, fie pontru Femce fie pontru Onenire, el a schimbat-o în „stîmna cîntătoare”.

acad Mihai BENIUC

Tomescu Mircea, *Istoria cărții românești de la începuturi pînă la 1918*. Buc., Editura științifică, 1968. 216 p. + 116 fig. și VIII pl.

În sfîrșit, a apărut o carte bună și necesară. De aceea am citit cu plăcere și interes această „primă privire de ansamblu asupra cărții și tiparului românesc” (p. 6). Privire de ansamblu temerară executată onorabil. Este cazul să ne opnim ceva mai mult asupra ei.

Programatic, autorul pune accentul pe conținutul cărții românești, pe forma ei și pe evoluția tiparului, toate încadrate „în complexitatea fenomenelor culturale” dar fără a dori să facă o istorie a culturii (p. 6). Preocuparea sa principală privește „istoria cărții înțeleasă în sens larg, ca istorie a serisului, cărții și tiparului, precum și ca mijloc de difuzare a cunoștințelor” (p. 167).

Practic, expunerea este diahronică urmînd două mari diviziuni: a) *cartea veche* pînă la 1780, cu subdiviziuni privind interferența slavo-română, cartea în anii 1600—1716 și în anii 1716—1780; b) *cartea modernă* cu trei subdiviziuni: 1780—1830, 1830—1878 și 1878—1918. De fiecare dată se prezintă paralel cartea *manuscrisă* și cartea *tipărită*, cu mutualitățile corespunzătoare în ce privește forma grafică, ornamentarea și ilustrarea lor.

Fără îndoială, lucrarea se deschide cu câteva pagini despre apariția scrisului și dezvoltarea lui pe teritoriul patriei noastre, începînd cu tăblițele de la Tărtăria. După aceea continuă expunerea subiectului în limitele cronologice arătate.

Textul este însoțit de o ilustrație selectată, dar destul de bogată, care ajută concret la înțelegerea părții descriptive. Deși puține, nu lipsesc nici prețioase documente externe comparative, în bune reproduceri.

Aș fi dorit ca această carte să fi fost mai bună. Sînt sigur că într-un viitor apropiat ea va fi. Această dorință a dat naștere și rîndurilor de față.

Ar trebui să începem observațiile noastre cu periodizarea însăși. Autorul spune că „etapele de dezvoltare a cărții românești coincid cu perioadele istoriei” (p. 6). Dar tocmai acest lucru este încă în discuție, fiindcă pînă nu de mult nu s-a ținut seama de condițiile interne specifice dezvoltării vieții social-politice românești. Deci aceea trebuie revizuită în primul rînd. În ce privește cartea nu încapă discuție că trebuie privită numai în sine: conținut, formă și tehnică. Tehnica ne-o arată atelierele, iar moda dă forma. Deci poate fi o mare va-

riabilitate, pe care M. Tomescu o remarcă și o repetă de fiecare dată cînd este cazul, adesea trecînd peste limitele ce singur și le-a impus. Rămîne mai important conținutul. Dar acesta însemnează istorie culturală. Din acest punct de vedere, datele luate drept limită, cel puțin pentru mine, nu spun nimic. Autorul va trebui să le adîncească și să le justifice.

Mircea Tomescu a văzut just conținutul cărții manuscrise și motivele intensificării sau răririi ei, cum și deplasarea interesului pentru ea de la clerici și boieri către orășenime și, în general, către popor. Prezentarea ei însă, supusă unei periodizări arbitrare, mai ales după apariția tiparului, o lipsește de unitatea necesară și de urmărirea atentă a evoluției ei tehnice, practice și artistice. De aici și unele reveniri care puteau fi evitate.

Este adevărat că pînă acum s-au făcut prea puține cercetări cu privire la dezvoltarea scrisului în țara noastră din punct de vedere al tehnicii. Încă și mai puțin s-a făcut despre *scriptoria*. În această situație autorul a trebuit să intervină direct și în repotabile rînduri, fie spre a arăta cum apar *literele* la unii și la alții din caligrafi, fie spre a aprecia valoarea lor în arta miniaturistică. Datorită însă fărîmitării pe capitole și subcapitole dispăre unitatea necesară înțelegerii acestei minunate arte. De aici o ușoară aparență de sarbăd chiar în prezentările mai largi (Gavriil Uric, Crimea și Antim Ivireanul).

Cu o stăruitoare răbdare, M. Tomescu prezintă, rînd pe rînd, cărțile tipărite și manuscrisele cunoscute, arătîndu-le importanța din punct de vedere tehnic și artistic. Deși concentrată, este totuși o prezentare temeinică. Dacă s-ar fi urmărit o sistematizare și după conținut, interesul nostru documentar ar fi fost mai bine servit. Amintesc aceasta fiindcă, în vederea acestui interes, în carte intervențiile autorului sînt numeroase și variate. Stăruim puțin asupra unora.

Mai peste tot, dar mai ales în începuturile de capitole, cartea este presărată cu considerații juste de ordin politic, economic și social. Această răspîndire produce greutatea în urmărirea sistemului de gîndire al autorului, iar uneori dă impresia de contradicții, spre exemplu, regim mobilier ca formă a centralismului feudal în secolul al XVII-lea (p. 55) deși centralizarea cîmăuirii avusese loc mai înainte (p. 39). Această fărîmitare a ideilor centrale produce inconveniente și în alte privințe.

Într-un loc se vorbește de creșterea numărului de biserici, scoaterea lor treptată de sub ascultarea stăpînilor de moșii și trecerea lor sub controlul episcopilor dependenți de domn, ca motiv al rarității și al scumpetei cărților (p. 27). Dacă fiecare premisă are o realitate parțială în trecutul

poporului nostru, concluzia trasă nu corespunde însă realității. O demonstrează însăși această lucrare prin procentul mare de cărți tipărite de acești episcopi, care au monopolul cărții dar nu în măsura bănușă de autor. Toate aceste inițiative aveau scopul să o ieltinească și să o răspândească.

Mai observ că dezvoltarea tiparului și a editurilor în ultimul secol este arătată mai bogat și suficient de sobru. Sînt puse aci numeroase teme și rezolvate documentar în cea mai mare parte. Personal aș fi dorit să se stăruie încă și mai mult asupra ilustrării cărții, mai ales prin litografie și gravură, în subiecte istorice care formează o preocupare esențială a vremii. Între altele nu se amintesc litografiile din edițiile de cronici ale lui Ioanid.

După aceste aspecte generale ale cărții, credem că-i servim cauzei care a generat-o dacă intervenim atît în unele chestiuni fundamentale cît și în altele de amănunt. Avînd în vedere că istoria cărții este și o istorie a culturii, dorim ca ea să fie cit se poate de clară și cît mai documentată. De aici decurge nevoia unor noi precizări.

Istoria cărții românești este un titlu care poate fi și limitativ, dar și complex. Limitativ în sensul cărții scrise în românește și de români; complex în sensul cărții scrise și de români în alte limbi, dar și de alții pe teritoriul patriei noastre. M. Tomescu pare să se fi călăuzit de principiul limitativ, care în anii noștri nu mai este suficient. Amintim momente epocale: *Liturghierul* lui Macarie pentru început (1508), *Palia* de la Orăștie pentru inițiativa îndrăzneată (1582), *Pravila* de la Govora pentru problema dreptului canonic și laic (1640), *Psaltirea* în versuri a mitropolitului Dosoftei pentru arta sa poetică (1673), *Biblia* lui Șerban Cantacuzino ca realizare uriașă (1688), *Minele* de la Rîmnic pentru masivitatea operei și concepția avansată a prefețelor (1776—1780). Toate acestea sînt realizări românești, deși începutul a fost în limba slavă, și pot fi cuprinse în *cartea românească*, întocmai ca și altele în bulgară, sîrbă sau rusă tipărite la noi.

Dar cartea, tipărită sau manuscrisă, vehiculează forme și idei mai mult decît orice alt produs al minii și gîndirii omenești. În conștiință, ea nu se singularizează, ci se integrează în mediul său local sau universal. Așadar „cartea românească” nu poate fi disociată de cartea scrisă și tipărită în țara noastră în alte limbi. Acțiunea reformatoare a lui Honterus, umanismul lui Hel-tai, ortodoxismul lui Petru Movilă, inova-

țiile Academiei grecești de la București și altele nu pot fi rupte de această carte românească. Toate acestea intruchipează patrimoniul de cultură al României. Dacă o prezentare analitică a tuturor nu este încă posibilă, nu trebuie omis nici un prilej de a arăta fie cauzalitatea comună, fie conexiunea lor firească.

M. Tomescu lasă pe plan cu totul secundar și rolul de intermediar cult și progresist al limbii grecești, clasice și populare. Literatura apuseană și dreptul politic sînt de neconceput fără acest intermediar. Este adevărat că se adresa păturii suspuse, dar și patriatului ne-guțătoresc prin care a pătruns pînă jos! (cf. p. 115).

Rolul bisericii în privința dezvoltării tiparului trebuie, consider, tratat mai nuanțat (p. 107, 113, 118, 143). Autorul însuși se vede nevoit să recunoască merite excepționale tocmai unor figuri clericale, adesea dominate de spirit și interes laic și patriotic: Antim Ivireanul, Iacov Stamati și alții. Aversiunea pentru mitropolitul Teodosie (p. 72—73) cred că trebuie schimbată în contrariul ei. Sub acesta activitatea tipografică nu „lîncezește” și el însuși „cutează” foarte mult. E cel dintîi ierarh care își îndreaptă urechea spre folclor. O dovedește expunerea care urmează (p. 73—75) cu altele elogii deși numele marelui ierarh, mort la 1708, este omis.

Părerea că biserica a avut monopol asupra tiparului (p. 112) nu este pe deplin justificată. Cele mai vechi și mai interesante inițiative domestice și boieresti au avut la început un caracter parțial iar mai tirziu total laic. Cît timp se tipăresc cărți bisericesti, dogmatice sau de ritual, biserica ține să nu se strecoare erori sau erezii. Dar la fel gîndesc și laicii. Antim Ivireanul nu oprește ea în tipografia sa să se tipărească cărți cu conținut profan, cu condiția să nu sufere dreapta credință. Numai mai tirziu apare un fel de cenzură a bisericii, dar ea are mai degrabă o explicație interconfesională.

M. Tomescu exemplifică tendințe de eludare a cărților laice de către biserică în cazul a două cărți apărute în Țara Românească în 1795 și 1796, și una în Moldoava în 1818, despre care spune că, din motivul de mai sus, „ele nu poartă monștiunea tipografică în care au fost imprimate, ci numai numele tipografului care le-a editat” deși în fapt „au apărut în tipografia mitropoliei” (p. 112). Concluzia însă nu este conformă cu documentele. Prima lucrare, din 1795, este în ediția a doua (nu cunoaștem prima ediție) dar ea are o a treia ediție, în 1824, identică; în cea de-a doua lucrare, din 1796, se spune că e tipărită „de Di-

mitric tip. Rîmⁿ. Pe acesta îl aflăm lucrînd la Rîmnic. Ultima tipăritură citată, din 1818, spune clar „în tipografia sfintei mitropolii din Iași”. Generalizarea a fost deci grăbită.

Totuși nu negăm că exista o presiune externă, foarte insistent manifestată, care frîna tot ce era utilitarist și luminist. Prin această optică trebuie să vedem și pe autorii din Țara Românească și din Moldova care își tipăresc lucrările la Sibiu, Buda sau Viena. Nu cenzura internă îi oprea (p. 121 și 124) căci nu ne putem închipui ca un Alexandru Beldiman sau un Dinicu Golescu, boieri de frunte, să li vrut să facă asemenea greșeli politice. Erau și greutăți materiale reale: tipografiile locale nu puteau birui comenzile ce le aveau. Cazul lui Iancu Văcărescu și Ilarion Argeșul sint cunoscute și dovedesc aceasta cu prisosință.

Dar în chestiuni directorii fiecărui autor își găsește posibilitatea și libertatea să acționeze cum crede de cuviință. Nu împotăm asupra acestui drept. Dar tot în virtutea acestuia ne-am permis și noi rezervele de mai sus. Credem însă că atît autorului cit și cititorului: le mai putem veni în sprijin cu cîteva îndreptări și adăugiri, chestiuni mărunte dar nu lipsite de interes. Nu le-am căutat ci ni s-au impus de la sine.

Litera pentru tipăriturile lui Macarie nu putea veni de la meșterii sași din Sibiu sau din Brașov (p. 31) pentru simplul motiv că la acea dată lucrarea literelor de tipar sau a matritelor nu intrase încă în precupățile acestora. Chiar dacă ei aveau o îndeminare meșterugărească mai mare nu trebuie să subapreciem nici pe tipograful celor dinții cărți ale noastre. „Tipare” de care vorbește Neagoe Basarab într-o scrisoare către brașovenii (p. 35) se referă la un tipar sigilar și se datează 1516—1517, cum am precizat în altă parte. Expresia „să facă cărți” (сѣтворитъ книги) este o informație foarte prețioasă pentru istoria scrisului la anul 1520 (p. 27), dar hrisovul în cauză este un falsificat tirziu. Deci nu poate fi luat în considerație pentru data care i se atribuie, ci numai pentru ceea ce știm că a fost ulterior la mănăstirea Bisericieni. Frontispiciul cu data 1528 (p. 51) pune probleme importante. În jurul lui a avut loc o discuție nu prea plăcută; trebuie luată atitudine cel puțin în ce privește prioritatea observației. Personal înclin să cred că anul poate fi citit și 1578, în care caz s-ar cere o nouă identificare pentru monograma GR sau CR, care o însoțește. La 1544 nu e voievod Pătrașcu cel Bun (p. 35) ci Radu Paisie zis și Petru de la Argeș. Liubavici

începe să lucreze cu acest Radu-Petrașcu, fapt care se poate explica prin legăturile de rudenie sîrbești ale antecesorilor săi.

Acum un intermezzo pentru moara de hirtie a lui Matei Basarab localizată de M. Tomescu „probabil pe lângă Oenele Mari” (p. 66), localizare nouă care nu ia în considerație celelalte propuneri care s-au făcut și înlăturată bibliografia respectivă.

Înceiem această serie cu încă două adnotări. E puțin probabil ca arborele genealogic al lui Iisus să fie în vreo legătură cu ilustrația engleză din secolul al XIII-lea (p. 59—60). Arborele lui Iesei este o temă răspîndită la Bizanț ca și la noi. Afară de ale domnilor țării, nu cunosc nume proprii scrise cu roșu în Liturghierul și Evangheliarul lui Macarie (p. 32).

★

Mircea Tomescu este cunoscut prin bogata și apreciată sa activitate de bibliolog, în care bibliografia ocupă un loc de seamă. Cîndva, cînd bibliografiile nu erau apreciate, i-am înlesnit această manifestare atît de utilă oricărei documentări. De aceea acum mă surprinde faptul că nu arată prețuirea meritată acestei munci trudnice și esențiale, fie prin eliminarea voită, fie prin variabilitate de sistem. Ca învechit în credința că trebuie să dăm fiecăruia ce este al său, întîrziu ceva mai mult asupra modului cum se prezintă problema bibliografică în această carte, care rămîne o carte de căpăți.

Din motive diverse, dar nu totdeauna justificate, M. Tomescu a renunțat „la referințele bibliografice din subsolul textului” punînd acolo numai lucrările din care a luat citate sau din care „a extras informații singulare”, pentru că în esențial s-a fundamentat „pe cercetarea și cunoașterea directă a izvoarelor documentare și a tipăriturilor vremii” (p. 6). Iar în bibliografia selectivă reține „numai studiile și articolele care aduc o contribuție... un nou punct de vedere” (p. 167). Nu pot fi de acord cu un astfel de punct de vedere pentru că într-o lucrare generală mai întîi este foarte greu să confrunți direct întregul material documentar fără călăuza, mai bună sau mai rea, a predecesorilor, iar al doilea, este prea subiectivă aprecierea de „contribuție” sau „nou punct de vedere” dacă acestea nu rezultă dintr-o confruntare mărturisită. Cîteva exemple confirmă impresia mea.

Astfel se admite că *Fiore di virtù* a fost tradusă în românește pe vremea lui Ștefan cel Mare (p. 41). Legătura cu col care a propus această rezolvare, în adevăr citat

la bibliografie (p. 176: Smochină), nu o poate face decât cel care cunoaște chestiunea. Însemnarea din 1544, dată după Hurmuzaki (p. 45), are greșeli de transcriere iar pagina la care trimite nu corespunde. Dacă se cita sursa indirectă vina era a acesteia. Tot așa scrisoarea din 1546 în mod sigur este luată din altă publicație (BRV, I 22?) și nu din Hurmuzaki. De ce să înmulțim greșelile, cînd o simplă notă oferă cititorului încrederea de care are nevoie?

Încă două amănunte metodologice. Nu vîd foricită fișa bibliografică în care, după titlul lucrării, urmează editura și apoi locul și anul ediției, consecvent în notele studiului dar normal în bibliografie (adică loc, editură, an). Personal n-aș pune editura decât cînd este absolut necesar spre a înlătura eventuale confuzii, iar între loc și an aș înlătura virgula. Tehnic mi se pare mai greu de explicat de ce aceeași lucrare a lui S. Dragomir poate avea două variante, nu lipsite de interes (v. p. 66 n 1 și p. 71 n 2). Rămîne de meditat asupra cărei forme să ne fixăm. Este caz de prohibită dar și de inconsecvență științifică, să se dea la unele ediții numele editorilor actuali, ca de pildă la Ioan Neculce (p. 71 n 1), iar la alții nu, ca la Grigore Ureche sau Miron Costin (p. 63 n 1—2).

Ajungem în sfîrșit la bibliografia însăși, pretențioasă piatră de încercare, mai ales în ce privește sistematizarea materialului. Grijă mare comportă clasarea în general și în special. Nu pot intra în amănunte, dar unele rezerve se impun.

Pentru mine persistă întrebarea de ce Ioan Bîrlea, *Însemnări din bisericile Maramureșului*, nu *maramureșene* (p. 167), care formează vol. XVII din colecția lui N. Iorga, *Studii și documente*, ca și *Scrisori și inscripții ardeleni și maramureșene*, citate mai departe (p. 167), care formează vol. XII și XIII din aceeași colecție, fac parte din lucrări generale cînd de fapt sînt documente. În acest caz trebuia să li se adauge și *Inscripții din bisericile României* publicate tot de Iorga, cu bogat conținut similar. Aici n-ar fi trebuit să lipsoască N. Iorga, *Istoria literaturii române în secolul al XVIII-lea* (2 vol.) și *Istoria literaturii românești în veacul al XIX-lea* (3 vol.), primele numai parțial reproduce în ediția a doua. De asemenea nu trebuiau să lipsească lucrările corespunzătoare ale lui A. Veress și G. Călinescu. În schimb, N. Iorga, *Scrisori și zapise de meșteri români*, tot colecție de documente, este trecută în alt capitol (p. 171). Tratatment deosebit se vede și la G. Cocora,

cu tipografia episcopiei Buzăului, trecut la lucrări generale (p. 170), iar A. Sacardoțeanu pentru tipografia episcopiei Rimnicului, la cartea în anii 1716—1780 (p. 178).

Iarăși cîteva amănunte: Bucoavna de la Alba Iulia (p. 76) a apărut în 1699; Proschinitarul din 1701 (p. 75) s-a tipărit numai în limba greacă nu și în turcă; complicații de cronici muntenești au avut loc la sfîrșitul secolului XVII, nu XVIII (p. 19); Antim Ivireanul a fost chemat mitropolit în ianuarie 1708, nu în 1707 (p. 98); tipografia de la Vălenii de Munte de la 1908 și pînă la sfîrșitul primului război mondial se numea „Neamul Românesc”, iar după aceea a devenit „Datina Românească” (p. 161). Iorga nu a trimis în Ardeal *Istoria românilor* sub coperta falsă de *Istoria cartofilor* (p. 158), ci sub *Noul metod de cultivare a cartofului*. Un exemplar cu coperta *De-ale noastre* este și în posesia mea. Îmi pare rău că s-au putut strecura asemenea lucruri supărătoare.

Totuși să nu se supere vechiul și prețuitul meu elev pentru faptul că voi mai adăuga cîteva pécadilles. Acestea se încadrează mai mult în așa-zisele greșeli de tipar. Cu acestea știm că se duce totdeauna o luptă titanică, dar rar biruie autorul cărții. Unele s-au strecurat atît în text cît și în indice: Kammer nu Kammer, Kostenetki nu Kostentki, Proschinitar nu Proschiniatar, Scoleriu nu Scoleru, Vergilius Maro nu Marco. Mai sînt de corectat: Fénelon nu Férelon, Codex Neagoanus, codex Todorescu și altele, care ne miră că au putut scăpa într-o lucrare atît de bine îngrijită.

Poate că am stăruit prea mult asupra unei cărți bune în fond. Dar o recenzie este recenzie și ar fi greșeală să nu caute a o face mai bună, așa cum cere o istorie a cărții. Nu se poate contesta că multe probleme sînt prezentate satisfăcător și mulțumesc pe cititor, ca ornamentarea cărții. Altele însă, și nu lipsite de interes, sînt numai enunțate și cer să fie dezvoltate și lămurite ca raporturile tiparului românesc cu cel din alte țări. Cînd există controverse, să fie analizate nominal. Sînt însă și probleme care lipsesc și este nevoie să fie adăugate pentru ca întregul să fie complet, ca rolul tiparului românesc în cultura generală.

Apreciem că o asemenea lucrare completă nu poate apărea dintr-o dată. Mai sînt necesare cercetări monografice despre tipografi, centre tipografice, ilustrarea cărții și în mod deosebit despre istoria scrisului. Lucrarea de față poate fi o călăuză pentru ceea ce mai trebuie făcut. Și acesta este un merit deosebit al celui care s-a încumetat să-i pună bazele.

Aurelian SACERDOȚEANU

PRIMELE DOUĂ LUCRĂRI
DIN COLECȚIA „EVOCĂRI” *

În spiritul documentelor Congresului al IX-lea al Partidului Comunist, al plenarelor C.C. al P.C.R. care au avut loc ulterior, în țara noastră s-a pus un accent deosebit pe evocarea unor momente dintre cele mai semnificative ale istoriei poporului român, ale luptei clasei muncitoare pentru progres social, libertate și independență națională. Colecția „Evocări”, inaugurată de curând de Institutul de studii istorice și social-politice de pe lângă C.C. al P.C.R., prin publicarea, în Editura politică, a primelor două lucrări, *Ștefan Gheorghiu și epoca sa*, de M. Gh. Bujor, și *Gh. M. Vasilescu*, de M. C. Stănescu, vine în întâmpinarea acestor cerințe majore.

★

De figura lui Ștefan Gheorghiu, muncitorul revoluționar de la Ploiești, se leagă într-un fel sau altul marca majoritate a evenimentelor revoluționare desfășurate de mișcarea muncitorească din România în primii 13 ani ai secolului XX.

Cititorul găsește în paginile lucrării o îmbinare armonioasă între studiarea atentă a izvoarelor documentare ale epocii respective și propriile amintiri ale lui M. Gh. Bujor, care i-a fost prieten și tovarăș apropiat de luptă. Evocarea tinereții zbuciumate a lui Ștefan Gheorghiu, condițiile grele de trai, primii pași pe calea luptei de clasă, maturizarea politică și lupta pentru organizarea clasei muncitoare, desfășurată cu un rar talent și dăruire de sine, constituie pentru autor tot atâtea prilejuri de a descrie însăși viața clasei sociale din care Ștefan Gheorghiu făcea parte.

Cunoscător profund al epocii istorice în care Ștefan Gheorghiu a trăit, M. Gh. Bujor extinde implicațiile narațiunii sale asupra altor probleme de politică generală a României, firește în măsura în care problemele respective se leagă de personalitatea și activitatea politică a lui Ștefan Gheorghiu.

Ștefan Gheorghiu a fost un publicist talentat. Această trăsătură — marcată de autor în paginile lucrării — este întărită în partea finală a evocării prin prezentarea unei liste cronologice a articolelor publicate de acesta în diferite organe de presă ale vremii.

* Bujor, M. Gh. *Ștefan Gheorghiu și epoca sa*. Buc., Editura politică, 1968. 272 p.

Stănescu, M. C. *Gh. M. Vasilescu*. Buc., Editura politică, 1968. 296 p.

★

La distanță de câțiva ani față de perioada în care M. Gh. Bujor își încheie narațiunea sa, o dată cu moartea prematură a croului prezentat (martie 1914), în vîltoarea evenimentelor legate de primul război mondial și a celor care au urmat, se maturiza politic și ideologic un alt luptător de frunte al mișcării noastre muncitorești: Gh. M. Vasilescu.

Sub aspect structural, lucrarea este împărțită în două părți: biografia propriu-zisă a lui Gh. M. Vasilescu, prezentată de autor în ordine cronologică, și o bogată culegere antologică de documente, constituind aspecte ale activității publicistice desfășurate de Gh. M. Vasilescu.

Din punct de vedere al conținutului de idei, cartea se prezintă însă ca un tot unitar; culegerea antologică completează cu date noi viziunea pe care cititorul și-o formează despre personalitatea marcantă și activitatea militantului prezentat.

Pantea biografică creionează formarea și maturizarea personalității luptătorului comunist: copilăria și primii pași a lui Gh. M. Vasilescu în lupta revoluționară, de clasă; afirmarea treptată a talentului său de organizator și propagandist al ideilor revoluționare; activitatea sa în cadrul aripii de stînga a mișcării muncitorești în perioada de avînt revoluționar (1918—1921), care a dus la crearea partidului comunist; activitatea publicistică prodigioasă desfășurată în cadrul publicațiilor muncitorești ale vremii; măsurile represive pe care autoritățile regimului burghez-moșieresc le-au luat în repetate rânduri împotriva lui Gh. M. Vasilescu; moartea sa prematură în anul 1929, prinosul de recunoștință pe care masele muncitorești l-au manifestat cu prilejul înmormîntării luptătorului comunist.

O. MATICHESCU

Stat, democrație, legalitate. Buc., Editura politică, 1968. 486 p.

Rod al colaborării unui colectiv de autori*, format din specialiști de prestigiu, lucrarea supune atenției cititorilor o problemă actuală, tratată de pe o bază științifică — politica Partidului Comunist Român. Deși volumul reprezintă o culegere de studii — elaborate de autori ca lucrări de sine stătătoare — totuși el se prezintă ca o lucrare unitară, bine încheată și aceasta datorită, în cea mai mare parte, tematicii judicioase.

O problemă căreia îi sint consacrate mai multe studii o constituie aceea referitoare la

* Dr. George Antoniu, Gheorghe Bobocea, prof. univ. dr. Ioan Ceterchi, prof. univ. dr. Petre Constantin, prof. univ. dr. Tudor Drăganu, Mircea Măluța, dr. Dumitru I. Mazilu, dr. Anita Naschitz, dr. Ilie Rădulescu, dr. Alexandru Tănase, Theodor Vasiliu, dr. Constantin Vlad.

stat. Lectura acestora scoate în evidență câteva idei majore, cum ar fi: statul ca principal element al suprastructurii societății noastre socialiste, evoluția acestuia în perioada desăvârșirii construcției socialiste, rolul ce îi revine statului în domeniile economic, cultural și altele.

Oglindind pe deplin realitățile existente în țara noastră, lucrarea evidențiază faptul că România este stat al oamenilor muncii de la orașe și sate, suveran, independent și unitar; că prin esența sa, prin organizarea și funcționarea organelor sale, prin formele și metodele de lucru, prin toate laturile multilaterale ale activității, statul nostru socialist exprimă și înfăptuiește interesele poporului.

Cu privire la conducerea de către partid, ca principiu fundamental al activității statului socialist, se subliniază faptul că aceasta constituie un fenomen obiectiv, o necesitate logică decurgând din specificul procesului de transformare revoluționară a societății. În același timp, reținem și faptul că această conducere a statului de către partid se înfăptuiește, înainte de toate, prin linia sa politică, ceea ce înseamnă că el este conducătorul politic al societății.

O argumentare științifică întâlnim și în problema evoluției statului, unde este prezentată cu claritate principala concluzie subliniată de Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român cu privire la evoluția statului și anume creșterea continuă a rolului său în întreaga viață politică, economică și social-culturală a societății, pe măsura desfășurării procesului de desăvârșire a construcției socialiste.

Din tratarea problemelor democrației socialiste reținem, din multitudinea de idei, că, pentru prima oară în istorie, socialismul face posibil accesul celor mai largi mase populare la creația istorică conștientă și asigură, totodată, condițiile pentru participarea lor la conducerea societății. Este rețefiată în felul acesta ideea că, prin însăși natura sa, socialismul nu poate fi conceput decât ca o orînduire democratică, socialismul și democrația constituind o unitate dialectică. O dovadă probantă în acest sens este și faptul că socialismul, situînd omul în centrul atenției, atribuindu-i rolul principal în societate, constituie orînduirea în care totul este pus în slujba omului, a dezvoltării personalității sale. În felul acesta, democrația socialistă devine nu numai o cale de intensificare a activității sociale a oamenilor, dar, în același timp, și o școală de perfecționare a omului însuși.

În legătură cu democrația mai consemnăm și ideea că mersul înainte al societății socialiste este în mod obiectiv însoțit de dezvoltarea continuă a democrației socialiste. Aceasta își găsește expresie în îmbinarea democrației politice cu democrația economică în perfecționarea relațiilor sociale, a rapor-

turilor dintre membrii societății, a celor dintre individ și colectivitate, în intensificarea participării maselor la conducerea societății și altele.

În partea din volum afectată problemelor legalității sociale, autorii evidențiază rolul și conținutul acesteia (asigurarea respectării de către toate organele de stat, organizațiile obștești, funcționarii de stat și cetățeni a normelor și principiilor de drept consfințite în legile țării). În acest context, reține atenția și faptul că o condiție de importanță majoră pentru asigurarea legalității în societate este manifestarea unei atitudini intransigente față de orice încălcare a normelor de drept, intoleranța față de actele ilegale și curmarea lor, sancționarea oricărei abateri potrivit cu prevederile normelor legale. Documentele partidului nostru orientează cu fermitate întreaga activitate socială și de stat spre întărirea continuă a legalității socialiste și înfăptuirea perseverență a principiilor justiției, respectarea normelor de relații tovarășești și a demnității umane specifice societății noastre socialiste. apărarea pe toate planurile a cuceririlor revoluționare ale poporului.

Vasile NIȚĂ

Moroianu, D. și Ștefan, I. M. Psiunea științei. Buc., Editura didactică și pedagogică, 1968. 448 p. + 3 pl.

După paginile din istoria invențiilor și descoperirilor românești, înmănușate în volumul *Focul viu*, apărut în 1963, cei doi autori și-au propus să realizeze o lucrare menită să facă cunoscute momente și personalități ale istoriei științei și tehnicii românești contemporane, aportul acestora la îmbogățirea patrimoniului universal.

Documentele de arhivă, datele și mărturiile directe ale unor personalități, cercetarea a numeroase conferințe, cursuri, corespondențe și comunicări au permis autorilor să înfățișeze nu numai figuri proeminente ci și un scurt istoric al științei și tehnicii din țara noastră din ultima jumătate de veac. Școlile românești de fizică, chimie, matematică, medicină, de istorie, agronomie și geologia românească sint ilustrate prin activitatea plină de pasiune a unor savanți și cercetători de valoare ca Eugen Bădărău, Dragomir Hurmuzescu, Gheorghe Spacu, Grigore Moisil, Daniel Danielopolu, Dmitrie Leonida, Gogu Constantinescu, N. Vasulescu-Karpen, Henri Coandă și alții care, printr-un aport original, au creat științei și tehnicii noastre o tradiție de prestigiu.

Modalitățile redacționale variate — interviuri, portrete, documente, amintiri, scrisori — au dus la realizarea unei lucrări de o importantă valoare documentară. Deși apărută în Editura didactică și pedagogică, ea nu răspunde exclusiv unor scopuri didactice, ci se adresează unei mase largi de cititori

interesați să pătrundă tainele laboratorului creației tehnico-științifice românești. Pentru bibliotecari ea poate constitui un valoros instrument de informare cu privire la viața și activitatea unor remarcabili savanți români.

E. P.

Georgescu, Paul. Coborînd. Buc., Editura pentru literatură, 1968. 350 p.

Romanul lui Paul Georgescu, primul dintr-un proiectat ciclu, se interzice rezumării sau povestirii. Dacă în cartea sa de debut ca prozator, *Urstele tinereții*, introspecția se axa pe un fir epic. *Coborînd* urmărește răsfrîngerile lăuntrice ale unor episoade și evenimente abia enunțate, aluzionate mai mult, conflictul interior brînzindu-se mai ales din propria-i substanță. În anii războiului, Thomas Mann vrînd să descifreze sensul omenirii din însăși structura umană, cobora în trecut pînă la miticul biblic și descoperea, dialogînd cu legenda, în existența lui Iosif și a fraților săi momentul de genază al tipologiei omenești, de încheiere a alcătuirii umanului. Tot așa autorul romanului de față tentează o definire a intelectualului în dublul raport cu lumea și cu sine-însuși, printr-o continuă răsucire trecut-prezent ca să ajungă la esența lui, la legile ce-i guvernează personalitatea și de care-i depinde evoluția. Scriitorul afirmă: „Evident, există crime și accidente, dar ele sînt excepții, pe mine mă interesează legea, ce e general și obișnuit. Fiecărui îi se pot întîmpla de cîteva ori în viață lucruri neobișnuite, hotărîtoare, traumatice dar cel mai adesea procesele se desfășoară cu încetîmîtor, se pregătesc ascuns, pe îndelete, în vreme ce romancierii selectează doar ce e surprinzător, brusc, violent...” Sondarea trebuie făcută verigă cu verigă pînă la cercul ultim revelator al adevărului. Adevărul se cere curățat întîi de coaja lui aparentă, apoi de prejudecata devonită convingere, monedă curentă, apoi de acceptarea unor etichete general-valabile, apoi de subiectivism (dacă e posibil), apoi de răceala indiferenței (în măsura în care se poate) etc. În roman se pune mereu față în față epoca începutului de veac cu cea dramatică a pregătirii celei de-a II-a conflagrații mondiale. Dar, de fapt, problematica intelectualului e urmărită în diversitatea ei la diferiți eroi, timpul cu etapele sale fiind canavaua. Agaton, poetul cu glorie tîrzie, naratorul, fiul său, gazetar și istoric, și băiatul acestuia din urmă, abia absolvent de liceu, reprezintă trei generații, trei ipostaze ale intelectualului în fața întrebărilor grave despre răspundere, luare de atitudine, iubire, participare, vocație, natură... Investigația psihologică recurge la un joc. La întîlnirea de la conac a invitaților lui Agaton, cu prilejul sărbătoririi poctului,

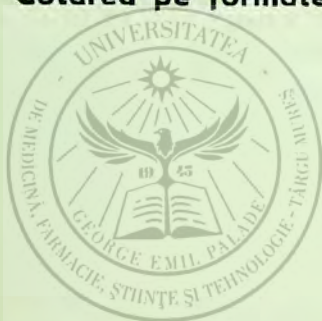
oaspeții se hotărîsc să-și aleagă ca mască numele din *Symposionul* lui Platon. Trăvestitul acesta, păstrat de-a lungul întregului roman, ascunde adevăratele relații dintre ei dar de asemenea relevă, chiar dacă imperfect, natura lor ca „prototipuri sau arhetipuri” în dezbaterea începută de autor. El apasă pe trăsătura lor clasică, îl interesează însă și ce se petrece sub mască, și depășește debordant marginile ei în momentul intrării personajelor în scenă acum cînd are loc acțiunea romanului. Seninul Pausanias, marile preot al frumosului, veninosul Aristodem sau bizarul Socrate, Eryximahos toți sînt caricaturizați în focul discuțiilor lor ca niște contraponeri la procesul sufletesc acut, la zbaterele și ciocnirile cu tragice alternative, la măcinarea fără răgaz a naratorului. În ultimă instanță, suferința se naște din continua interogație, pe calea spre adevăr, spre bine. Izbucnirea romantică a fluxului de durere e indignită de ricanare, de grimasa batjocurii original exprimată stilistic. Printr-un număr de arhaisme ca și prin deformarea vulgarizată a unor cuvinte se zeflemească tendințe condamnate de autor: parvenirea, găunoșenia impozantă, solivita mediocritate, adăugînd o notă și mai pregnantă portretelor. Aceași modalitate accentuează și autoironizarea specifică sensibilității moderne elevate. Pedanteria profesorului, ticurile sale profesionale ca și aplecarea sa spre prea grav și solemn nu scapă de ascuțitul satiric. Soarta și menirea intelectualului a fost și este o frecvență a literaturii noastre. Pînă acum, de la Eminescu la Camil Petrescu, pe principalul plan apărca încomprensiunea, deci culpa societății față de cărturarul onest. Paul Georgescu descopere pînă la amănunt datele într-o din ce în ce mai adîncă scormonire a eticii strat cu strat, într-o stoarcere pînă la epuizare a posibilităților. Fețele și unghiurile de judecare a oamenilor, cauzele și efectele actelor se expun în căutarea certitudinilor morale, sentimentale, raționale și a profundelor lor rădăcini.

Moantea bruscă și brutală a personajului principal (cărui în ultimele rînduri ale cărții îi aflăm și numele: Miron Poenaru) relatată prin intermediul faptului divers de ziar, îi cumnă frămîntările dar nu dă răspuns întrebărilor, nici ostioire durerilor sale. Ele continuă să dăinuie mai departe în noi, fulgerînd, în cadrul unei teribile, sincere, răscolitoare confesii unde trecutul se imbină cu prezentul, universul livresc cu cel real într-o fuziune de o mare autenticitate, ca niște sulți înfipte în beznă indicînd spre o licărirîndă destinație unde ne cheamă „singurul lucru de salvat”, cum spune scriitorul, conștiința.

Sanda RADIAN

COTAREA PUBLICAȚIILOR ȘI CATALOGUL TOPOGRAFIC (III)

Cotarea pe formate

Sistemul mecanic al așezării și cotării publicațiilor pe formate a început să fie utilizat o dată cu creșterea masivă — și în perspectiva unor atari creșteri — a fondurilor din bibliotecile publice moderne, destinate consultării în sălile de lectură, față de care depozitele deschise publicului deveniseră neîncăpătoare și în noianul cărora identificarea titlurilor se făcea cu greu, serviroa cititorilor devenind o problemă care nu totdeauna putea fi rezolvată cu promptitudinea și precizia necesară. În același timp, se impunea cu acuitate și problema bunicii conservări a publicațiilor, constituind fondul de bază al bibliotecilor, publicații care — deși păstrate în depozite închise, dar frecvent solicitate și manipulate — erau expuse la uzură și degradare, mărimea lor alterând pe același raft de la o unitate la alta.

În *Grundzüge der Bibliothekslehre*, H. Kunze spune că „așezarea pe formate a devenit o necesitate în bibliotecile mari, pentru folosirea cea mai bună a spațiului, chiar

dacă este în contradicție cu principiul de bază al științei și practicii bibliotecare, de a pune față în față cititorul și cartea”.

Față de toate acestea, printr-un consens unanim al marilor biblioteci, s-a trecut la cotarea pe formate a fondurilor de consultat pe loc, cărți și periodice. În primii ani ai secolului nostru, sistemul a fost introdus de Ioan Bianu la Biblioteca Academiei Române. Pe această bază și-au organizat colecțiile Biblioteca Centrală de Stat și bibliotecile centrale universitare din București, Cluj și Iași, iar în prezent la fel procedează și multe din marile biblioteci municipale și orașenești, pe măsura reorganizării fondurilor destinate consultării în sala de lectură.

Prin cotarea și așezarea pe formate se îmbină două principii: așezarea în rânduri complete, închise și așezarea după mărime. De aici, principalele avantaje: folosirea integrală a spațiului de depozitare, buna conservare a publicațiilor.

Cotarea pe formate exprimă grupe de mărime și, în cadrul acestora, individualizarea operei; ea constă în:

- a) determinarea formatului publicației;
- b) atribuirea unui număr de ordine în cadrul formatului respectiv.

Vom examina, pe rînd, cele două caracteristici.

a) Ceea ce se numește *format* este de fapt înălțimea publicației, determinată prin măsurarea cotorului ei.

Formatul înălțime al publicațiilor nu trebuie confundat cu formatul tipografic, adică înălțimea și lățimea tipăriturilor, determinate de dimensiunile hirtiei și de felul cu care se împăturește coala de tipar. Prin fălțuit (îndoirea unei coli de tipar), aceasta devine asemănătoare cu o fasciculă sau un caietel; cosindu-se mai multe fascicule de acest fel la un loc, se obține cartea propriu-zisă.

Formatele tipografice sînt cunoscute sub următoarele denumiri și se notează în scris astfel:

in folio — cînd coala se îndoie o dată, obținîndu-se 2 foi, 4 pagini;

in quarto = in-4°, cînd coala se îndoie de două ori, obținîndu-se 4 foi, 8 pagini;

in octavo: in-8°, cînd coala se îndoie de trei ori, obținîndu-se 8 foi, 16 pagini;

in decimo sexto = in-16°, cînd coala se îndoie de patru ori, obținîndu-se 16 foi, 32 pagini.

Formatul înălțime al publicațiilor, sau *formatul topografic* urmărește de aproape formatul tipografic, derivă din acesta; corespondența lor nu poate fi însă perfectă. În scris, formatul înălțime se notează printr-o cifră romană. În general, formatele I și II, în care se încadrează publicațiile pînă la 25 cm, corespund cu in-8°; formatul III,

în care se cuprind publicațiile între 25 și 35 cm, corespund cu in-4°; formatul IV, cu publicații între 35 și 45 cm, corespunde cu in folio; formatul V, cu dimensiuni de peste 50 cm, este un in folio mare.

Teoria bibliotecară consideră că sînt trei formate de bază (Grundformate), număr minim de la care se poate porni în cotairea publicațiilor după acest sistem. În practica de bibliotecă însă, avîndu-se în vedere scopul pentru care a fost adoptată cotairea pe formate — în primul rînd economia de spațiu în depozite —, aceste trei formate s-au dovedit insuficiente. În bibliotecile americane mai întii, apoi în cele mai multe din marile biblioteci de pretutindeni, s-a ajuns la o deosebire mai amănunțită a formatelor; în special s-au făcut delimitări la formatele corespunzătoare cu in-8° și in-4°, unde se strînge cea mai mare parte a producției de tipar. S-a ajuns astfel la un număr variabil de formate, între 3 și 8 (Biblioteca „V. I. Lenin” din Moscova), atîtea cîte sînt considerate ca necesare în raport cu condițiile specifice ale fiecărei biblioteci. Fosta bibliotecă a Ateneului Român, preluată de Biblioteca Centrală de Stat, împărțea cărțile în patru formate. Biblioteca Academiei R.S.R. și Biblioteca Centrală de Stat au adoptat cinci formate înălțime. La fel au variat și dimensiunile fiecărui format. Biblioteca Academiei R.S.R. a optat pentru dimensiuni mai apropiate de formatele tipografice, pe cînd Biblioteca Centrală de Stat a urmărit în principal un maximum de economie în folosirea spațiului și o mare apropiere față de caracteristicile dimensionale ale tipăriturilor din zilele noastre, după cum se vede din următorul tabel comparativ:

Tabelul nr. 1

Formatul topografic	Formatul tipografic	Biblioteca Academiei R.S.R.	Biblioteca Centrală de Stat
Formatul I, corespunzînd	cu in-8° mic sau in-16°	pînă la 20 cm	pînă la 18 cm
„ II, „	„ in-8°, in-4° mic	între 20 și 28 cm	între 18 și 22 cm
„ III, „	„ in-4° mare	între 28 și 38 cm	între 22 și 26 cm
„ IV, „	„ in folio	între 38 și 46 cm	între 26 și 30 cm
„ V, „	„ in folio mare	peste 50 cm	peste 30 cm

Colecțiile de periodice din aceste două biblioteci sînt organizate pe același principiu — al așezării și cotaării pe formate; numărul de formate adoptat de amîndouă este de patru, iar dimensiunile sînt următoarele:

Formatul I — pînă la 27 cm.

Formatul II — între 27 și 33 cm.

Formatul III — între 33 și 50 cm.

Formatul IV — peste 50 cm.

Scrierile publicate în colecția „Biblioteca pentru toți” sau „Le livre de poche”, cu o înălțime medie de 14—16 cm, se încadrează în formatul I; operele literare autohtone și străine sînt editate în general în formatul II; albumele de artă, cursurile universitare sînt, în majoritatea lor, de formatul IV; la formatul V se grupează atlasole, volumele de planșe etc.; ziarele sînt de formatul IV, pe

cînd revistele de formatul I sau II (cu excepția revistelor ilustrate).

În prezent se urmărește o normare generală a formatelor pe plan internațional.

Practic, pentru a se ușura munca bibliotecarului care cotează publicațiile, determinarea formatului se face cu ajutorul unui șablon de carton sau de placaj (35 x 50 cm), pe care sînt marcate, prin dungii colorate, limitele maxime ale fiecărui format.

Volumele se sprijină pe suportul aflat în partea inferioară a șablonului, astfel încît înălțimea lor să apară limpede pe fondul delimitat de marcaje :

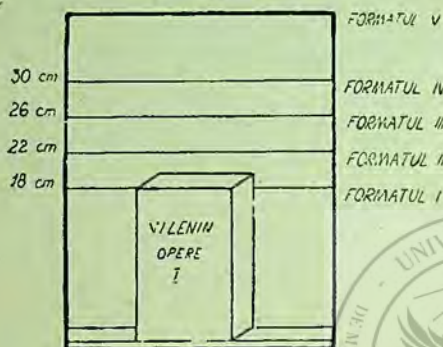

figura 1)

Prin utilizarea șablonului, operația de stabilire a formatului se face repede, ușor, precis, excluzîndu-se aproximațiile.

b) În cadrul așezării pe formate, publicațiile se pot numerota în două feluri :

1. *Numerotarea continuă*, de la I la infinit. În acest caz, cărțile formează un flux (șir) neîntrerupt, dar acest flux este alcătuit din grupe de cărți de același format corespunzător unității de lungime a polițelor. Cu alte cuvinte, pe o poliță nu pot fi așezate decît cărți de același format. După cum se vede, grupele de mărimi se subordonează numerotării continue. Avantajul acestei așezări constă în folosirea la maximum a spațiului de depozitare, deoarece în cazul polițelor mobile se pot stabili formate de diferențe foarte mici. Sistemul prezintă însă un dezavantaj însemnat: numerotarea este continuă și trece prin toate formatele, deci cărțile de pe o poliță nu pot fi numerotate pînă cînd polița anterioară nu este completă. Cotearea este astfel prelungită în timp, așteptîndu-se mereu umplerea polițelor cu publicații de mărimi identice. (Un astfel de sistem a fost folosit cu ani în urmă în depozitele Bibliotecii centrale universitare din Cluj).

2. *Numerotarea independentă* pentru fiecare format, de la I la infinit, nelimitat. În acest caz, predomină așezarea după mărime, rîndurile complete subordonîndu-se grupelor de mărimi. Prin acest sistem, practic, simplu și comod, fiecărei publicații i se atribuie primul număr liber care urmează în ordinea crescîndă a numerelor din formatul respectiv. Acest număr se notează printr-o cifră arabă.

În ambele cazuri, cota este formată din două elemente: o cifră romană, care indică formatul, și o cifră arabă, care indică numărul de ordine în format: I 7214. V 329; în cotearea periodicelor se adaugă litera P (periodice), spre a le distinge de alte fonduri ale bibliotecii: PI 2624. Pentru diferitele categorii de tipărituri care constituie „colecțiile speciale”, se utilizează, înaintea cifrelor din cotă, litere ca: M(muzica), S(stampe), H(hartă), Ars(artă), R(rari-tăți) etc.

Cotearea pe formate privește titlul publicației, nu volumul de bibliotecă, unitatea în sine. Fiecare cotă reprezintă un titlu, îl singularizează față de celelalte. În aria de cuprindere a titlului — prin urmare sub aceeași cotă — se grupează toate volumele din care este constituită scrierea respectivă și toate exemplarele pe care le posedă biblioteca. Numărul de ordine al volumului se notează alături de cotă, în paranteze rotunde: I 792(3); însemnarea exemplarelor se face notîndu-se alături de cotă litera d (doublet, scrisă cu literă mică) și cifra care să indice al cîtelea exemplar este: I 48.626 d1. La publicațiile periodice, cota va strînge la un loc, la titlul revistei sau al ziarului, toate numerele primite, formîndu-se astfel colecțiile pe ani ale titlului respectiv. O mențiune specială se cuvine să facem cu privire la cotearea seriilor. În practica de bibliotecă, seriile sînt tratate ca periodice și se cotează ca atare: titlul general primește cota de periodic și grupează toate volumele apărute; numărul de ordine al volumului se notează în paranteze rotunde: PII 5907(5). Sistemul de coteare pe formate nu admite goluri, poziții neocupate; permite însă rezervarea unor serii de cote pentru unele categorii de publicații, la care se recomandă cotearea în continuare pentru o mai bună conservare și o mai ușoară identificare a lor în depozit: în acest fel se procedează de obicei cu broșurile (se așază în ordinea cotelor, cîte 20—50 de titluri, în cutii speciale sau în mape, pe formate, și se predau la depozit numai atunci cînd s-au completat), sau cu standardele de stat (se strîng la cota pe care o primește indicatorul respectiv, în bibliografuri de cîte 100 de exemplare). Se rezervă cote de asemenea, pentru diferitele secții din cadrul „collec-

țiilor speciale* (Carte veche românească, Carte veche străină, Carte rară, Carte de artă etc.).

Schimbările de cotă trebuie bine justificate; ele nu se admit decât în cazul trecerii unor lucrări dintr-un fond în altul, deoarece antrenează modificări pe fișele din cataloage, în registrul inventar și în depozit. Uneori însă schimbările de cotă sînt impuse de schimbările de format, care pot interveni atît la cărți, cit și la periodice. La cărți, schimbările de format sînt rare și numai în situația în care — pentru a rămîne împreună în raft — volumele, suplimentele, anexele apărute ulterior, avînd dimensiuni mai mari, impun trecerea la formatul în care ele se încadrează și a volumului sau volumelor cotate inițial la un format mai mic; aceasta, conform regulii după care cota este dictată de dimensiunea cea mai mare, urmărindu-se ca publicația să nu se îndoieie, să nu se rupă, să nu fie deteriorată printr-o așezare neconvenabilă. La periodice însă, schimbările de format sînt frecvente; acestea suferă transformări de titlu, unele se contopesc cu publicații asemănătoare, altele se împart în secții, altele își încetează apariția la un moment dat și pot reapare, după un timp, sub altă formă grafică. Indiferent cîte schimbări a suferit în cursul apariției sale, întreaga colecție trebuie să se găsească la o singură cotă. În astfel de situații nu pot fi evitate nici schimbările de cotă, nici cele de format.

Prin cotarea pe formate, munca de identificare, de integrare și de regăsire a publicațiilor în depozite se face cu multă precizie și mult mai ușor; singurul element necesar pentru regăsire este cota, fără de care orientarea în depozite nu e posibilă; îndrumarea și recomandarea se face prin cataloage, care devin astfel indispensabile; deoarece fondul nu se mai divizează după conținut, completarea colecțiilor se face liniar, pe măsura primirilor, cartea nouă găsindu-se la capătul colecțiilor.

Pentru utilizarea cea mai economicoasă a spațiului din depozite cotarea pe formate trebuie să se facă planificat, în raport cu posibilitățile concrete din fiecare bibliotecă (încăperile depozitelor, mobilier, specificul fondurilor) și cu rezultatele statisticilor privind frecvența formatelor în producția de tipar. În general, în producția editorială curentă, la loc de cărți, 50 sînt de formatul II, 30 de formatul III, 10 de formatul I, 9 de formatul IV, 1 de formatul V. Aceasta înseamnă că, la un raft obișnuit de 2 m înălțime, cu 6 polițe, se rezervă — după ritmul de creștere al mărimii preponderante — cîte 2 polițe pentru formatele II și III, cîte o poliță pentru formatele I și IV, iar formatul V se așază separat, culcat. Se recomandă ca planificarea amănunțită a spa-

țiului disponibil să se facă înainte de cotare, în funcție și de rafturile existente (rafturi cu polițe fixe, de diferite mărimi; rafturi cu polițe mobile, care pot primi diferite formate, după volumul creșterii; rafturi deosebite ca mărime, așezate în aceeași încăpere sau separat, formînd depozite pe formate). În ceea ce privește spațiul destinat lucrărilor în mai multe volume, cerința fundamentală fiind ca acestea să se așeze împreună, la aceeași cotă, există trei posibilități, dar nici una nu reprezintă soluția ideală:

— Se lasă loc pentru volumele care urmează; în unele cazuri însă nu se poate ști dinainte cu precizie cîte volume vor fi în total, nici ce mărime vor avea acestea sau dacă nu vor apărea și suplimente, indici etc. Dacă planificarea spațiului se face defectuos, volumele nu vor încăpea pe raft.

— Volumele în continuare se așază temporar separat, pînă la completare; li se dă o cotă provizorie, însoțită de litera C (continuare); CIV 262(1); după completare, se recotează, se așază definitiv în depozit, se refac fișele.

— Se pot rezerva cote îndepărtate, așteptînd ea, între timp, să apară toate volumele; riscul este ca pînă apare întreaga suită, cotele peste care s-a trecut să se epuizeze și să se ajungă din nou la situația inițială.

Periodicele se caracterizează net ca publicații neterminate. Caracterul lor contravine unei așezări închise; în depozitare periodiceilor, este obligatoriu să se rezerve loc pentru completarea colecțiilor. Pentru aceasta, ele se așază separat, în depozite de periodice, cu spațiu suficient de creștere la fiecare cotă. Acolo unde condițiile permit, se pot organiza depozite anuale, în care se păstrează numai colecțiile pe anul în curs, restul așezîndu-se în depozitul general de periodice, în aceeași ordine a cotelor.

Pentru servirea rapidă a cititorilor și ușurarea manipulării publicațiilor de către depozitari, în depozite se fac marcaje în inscripții pe pereții laterali ai rafturilor, pe cornișe sau pe polițe, indicîndu-se cota de început și de sfîrșit la fiecare format. Se utilizează, de asemenea, cartoane care să arate unde se găsește cartea, atunci cînd ea lipsește de la poziția ei de pe raft (în sala de lectură, la expoziție, la legat etc.).

Concomitent cu cotarea pe formate a publicațiilor, se întocmesc fișele topografice, care concretizează în scris așezarea colecțiilor în depozite; din fișele topografice se alcătuiește catalogul topografic.

Dar despre acesta, în consultația următoare.

Вилли АУЭРБАХ: Социологические предпосылки исследования интересов молодежи к чтению	4	исследовательские библиотеки северных стран в эпоху электронных вычислительных машин (Сотрудничество библиотек северных стран ввиду составления общих программ исследования и переработки научных информаций; Нордфорск, Скандок, и т.д.)	43
Ион СТОЙКА: Библиотека Михая Эминеску (Открытия сделанные недавно в Центральной университетской библиотеке, открывают перспективы восстановления библиотеки поэта считавшейся до недавнего времени бесследно потерянной)	26	Дорин ЯНКУ: Заметки о двух шведских библиотеках (Библиотека Университета г. Упсала и Библиотека при кафедре румынского языка и литературы в г. Лунд)	47
Александру РУСУ: Кое-что о началах книгопечатания, книготорговли и переплетного мастерства в Банате	35	Вирджилиу ЭНЕ: Н. Д. Коcea. 20-летие со дня его смерти (Жизнь и творчество в области литературы и журналистики румынского романиста и памфлетиста)	51
Иоаня ЛЕНГЕЛЬ: Чрезвычайно редкий инкунабул, найденный в е. Орадя: Defensoriu curatorum	39	Михай БЕНИУК: Ади ЭНДРЕ. 50-летие со дня его смерти	53
Анна КОРОДИ, Геронт НУСБÄХЕР и Арнольд ХУТТМАНН Трансильванские экслибрисы (II)	40	S U M M A R Y	
Вильгельм ОДЕЛЬБЕРГ: Научно-EXTRAIT DU SOMMAIRE		Willy AUERBACH: The Sociological Premises of the Research Concerning the youth's Interest in Reading	4
Willy AUERBACH: Les prémisses sociologiques de la recherche des intérêts de lecture de la jeunesse	4	Ion STOICA: Mihai Eminescu's Library. (New outlooks for reconstituting the poet's library, considered hopelessly lost, after the recent discoveries at the Central University Library)	26
Ион СТОЙКА: La bibliothèque de Mihai Eminescu. (Les récentes découvertes faites à la Bibliothèque centrale universitaire ouvrent la perspective d'une reconstitution de la bibliothèque du poète, considérée récemment encore comme perdue sans laisser de trace).	26	Alexandru RUSU: The Beginnings of Printing, Book Trade and Bookbinding in the Banat County	35
Alexandru RUSU: Sur les débuts de l'imprimerie, des libraires et de la reliure de livres dans le Banat	35	Ioan LENGHEL: An Extremely Rare Incunabulum Discovered at Oradea: Defensorium Curatorum	39
Иоан ЛЕНГЕЛЬ: Un incunabile rarissime découvert à Oradea: le „Defensorium curatorum“	39	Anna KORODI, Geront NUSSBÄCHER et Arnold HUTTMAN Ex-libris de Transylvanie (II)	40
Анна КОРОДИ, Геронт НУСБÄХЕР и Арнольд ХУТТМАНН Экслибрисы Трансильвании (II)	40	Wilhelm ODELLBERG: The Scandinavian Scientific Research Libraries in the Computers' Age (The cooperation of Scandinavian libraries towards a joint programme of research and processing of scientific information — NORD FORSK, SCANDOC, etc.)	43
Оделльберг ВИЛЬГЕЛМ: Les bibliothèques nordiques de recherche scientifique à l'époque des calculateurs électroniques. (La coopération des bibliothèques nordiques en vue de programmes communs de recherche et de traitement des informations scientifiques-NORDFORSK, SCANDOC etc.)	43	Dorin IANCU: Notes sur deux bibliothèques suédoises. (La Bibliothèque d'Uppsala et la Bibliothèque attachée à la chaire de langue et de littérature roumaine de Lund)	47
Дорин ЯНКУ: Notes sur deux bibliothèques suédoises. (La Bibliothèque d'Uppsala et la Bibliothèque attachée à la chaire de langue et de littérature roumaine de Lund)	47	Virgiliu ENE: N. D. Cocea 20 ans depuis sa mort. (La vie et l'activité littéraire et journalistique du romancier et du pamphlétaire roumain)	51
Вирджилиу ЭНЕ: N. D. Коcea 20 ans depuis sa mort	51	Mihai BENIUC: Ady Endre 50 ans depuis sa mort	53
Михай БЕНИУК: Ади Эндре 50 ans depuis sa mort	53		